

การจัดการองค์ความรู้ (KM)

เรื่อง การแก้ไขปัญหาของสหกรณ์เมื่อพบเหตุไม่ปกติ
(ธุรกิจการรับฝากเงิน)

จัดทำโดย

สำนักงานสหกรณ์จังหวัดแพร่

กรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

บทที่ 1

ความเป็นมา

สหกรณ์เป็นองค์กรที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล ในทางกฎหมายเป็นที่รวมของบรรดาสมาชิกจำนวนตั้งแต่สิบคนขึ้นไป มาดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมร่วมกัน โดยมีการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แต่ละคนเพื่อส่วนรวมและส่วนรวมเพื่อแต่ละคน ตามพระราชบัญญัติ สหกรณ์ พ.ศ.2542 โดยมีขั้นตอนกระบวนการ ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ กระบวนการกลั่นกรองและพิจารณา

1.1 เมื่อมีเกษตรกรหรือคณะบุคคลรวมตัวกันเข้ามาประสานหรือมีการยื่นหนังสือขอจัดตั้งสหกรณ์ ณ สำนักงานสหกรณ์จังหวัด กลุ่มจัดตั้งและส่งเสริมสหกรณ์ต้องให้คำแนะนำ ปฐกษา เกี่ยวกับขั้นตอนการจัดตั้ง สหกรณ์ และสอบถามข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการขอจัดตั้งสหกรณ์ แผนการดำเนินธุรกิจ แกนนำและบุคคลที่ประสงค์จะเป็นสมาชิกสหกรณ์

1.2 กลุ่มจัดตั้งและส่งเสริมสหกรณ์ร่วมกับกลุ่มส่งเสริมสหกรณ์ในพื้นที่ร่วมกันหาข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับ แกนนำและคณะบุคคลที่ประสงค์ขอจัดตั้งสหกรณ์ตามข้อ 1.1 เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาประกอบการขอจัดตั้งสหกรณ์ เนื่องจากที่ผ่านมาพบว่าแกนนำหรือคณะบุคคลที่เคยเป็นกรรมการหรือเคยเป็นสมาชิกสหกรณ์/ กลุ่มเกษตรกร ที่มีพฤติกรรมแสวงหาผลประโยชน์และมีการทุจริตในองค์กรเดิม เข้ามาขอจัดตั้งสหกรณ์อยู่เป็นประจำ นอกจากนี้แล้วที่ผ่านมายังพบว่าแกนนำหรือคณะบุคคลบางกลุ่มยื่นขอจัดตั้งสหกรณ์โดยมีวัตถุประสงค์ อื่นแอบแฝง เช่น ตั้งเป็นสหกรณ์เพื่อต้องการขอรับสนับสนุนงบประมาณหรือขอรับสิ่งของจากองค์ส่วนราชการ ต่างๆ

1.3 กลุ่มจัดตั้งและส่งเสริมสหกรณ์ร่วมกับกลุ่มส่งเสริมสหกรณ์ในพื้นที่ จัดประชุมผู้ซึ่งประสงค์จะเป็น สมาชิกสหกรณ์ เพื่อชี้แจงขั้นตอนการจัดตั้งสหกรณ์ การดำเนินงานในรูปแบบของสหกรณ์ ประโยชน์และ ข้อจำกัดของสหกรณ์ รวมทั้งสอบถามข้อมูลที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับข้อมูลเชิงลึกด้านต่างๆ ตามข้อ 1.2 เพื่อให้ที่ ประชุมได้รับทราบร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการเบื้องต้นก่อนจัดตั้งเป็นสหกรณ์ หลังจากเห็นว่ากลุ่มมีความพร้อมที่จะจัดตั้งเป็นสหกรณ์แล้ว กลุ่มจัดตั้งและส่งเสริมสหกรณ์ต้องประสาน แกนนำผู้ซึ่งจะประสงค์จะเป็นสมาชิกสหกรณ์ เพื่อเตรียมความพร้อมด้านบุคคลที่จะจัดตั้งสหกรณ์โดยต้องมี กิจการร่วมกันจำนวนไม่น้อยกว่า 10 คน มีกิจกรรมร่วมกันและต้องเป็นบุคคลธรรมดาและบรรลุนิติภาวะ และ กำหนดวันประชุมคณะผู้ซึ่งประสงค์จะเป็นสมาชิก และแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบเพื่อเข้าร่วมประชุมต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการเพื่อจัดตั้งสหกรณ์ กลุ่มจัดตั้งและส่งเสริมสหกรณ์ร่วมกับกลุ่มส่งเสริมสหกรณ์ในพื้นที่ แนะนำ ส่งเสริม ให้คณะบุคคลซึ่ง ประสงค์จะจัดตั้งเป็นสหกรณ์ดำเนินการ

ขั้นตอนที่ 3 จัดประชุมผู้ซึ่งประสงค์จะเป็นสมาชิกสหกรณ์ (ครั้งที่ 1) กลุ่มจัดตั้งและส่งเสริมสหกรณ์และกลุ่มส่งเสริมสหกรณ์ในพื้นที่ ต้องเข้าร่วมประชุมกับผู้ซึ่งประสงค์จะเป็นสมาชิกสหกรณ์เพื่อพิจารณาและรับทราบ

ขั้นตอนที่ 4 จัดประชุมคณะผู้จัดตั้งสหกรณ์ กลุ่มจัดตั้งและส่งเสริมสหกรณ์ร่วมกับกลุ่มส่งเสริมสหกรณ์ในพื้นที่ แนะนำ ส่งเสริม เข้าร่วมประชุมกับ คณะผู้จัดตั้งสหกรณ์

ขั้นตอนที่ 5 ประชุมผู้ซึ่งจะเป็นสมาชิกสหกรณ์ เพื่อรับทราบข้อสหกรณ์ กำหนดประเภทและวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ ที่คณะผู้จัดตั้งสหกรณ์เสนอ พิจารณาแผนดำเนินการเกี่ยวกับธุรกิจหรือกิจกรรมของสหกรณ์ และพิจารณาร่างข้อบังคับ เพื่อกำหนดให้เป็นข้อบังคับสหกรณ์

ขั้นตอนที่ 6 ยื่นเอกสารคำขอจดทะเบียนสหกรณ์

ขั้นตอนที่ 7 การพิจารณารับจดทะเบียน เจ้าหน้าที่ของสำนักงานสหกรณ์จังหวัด ตรวจสอบความถูกต้องของเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลประกอบการขอจดทะเบียนสหกรณ์ เสนอความเห็นต่อนายทะเบียนสหกรณ์เพื่อพิจารณารับจดทะเบียนสหกรณ์

โครงสร้างของสหกรณ์

สหกรณ์ตั้งอยู่บนรากฐานของวิธีการทางประชาธิปไตย สมาชิกทุกคนเป็นเจ้าของสหกรณ์ แต่ทุกคนไม่สามารถร่วมบริหารกิจการของสหกรณ์ได้ จึงต้องมีการเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินการเป็นผู้บริหารงานแทน ซึ่งตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542 กำหนดให้มีคณะกรรมการดำเนินการไม่เกิน 15 คน มีอำนาจหน้าที่ เป็นผู้ดำเนินการและเป็นผู้แทนสหกรณ์ในกิจการทั้งปวง

เพื่อให้กิจการสหกรณ์ดำเนินการอย่างกว้างขวาง และให้บริการแก่สมาชิกอย่างทั่วถึง คณะกรรมการดำเนินการ อาจจัดจ้างผู้จัดการที่มีความรู้ความสามารถมาดำเนินการทางธุรกิจ ตามแผนงานที่สหกรณ์กำหนดไว้ และผู้จัดการ อาจพิจารณานำเสนอการจัดจ้างเจ้าหน้าที่โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการดำเนินการ เพื่อช่วยเหลือ หรือให้บริการสมาชิกในกิจการสหกรณ์ด้านต่างๆ ตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงปริมาณธุรกิจและการคุ้มค่าเป็นสำคัญ

การดำเนินงานของสหกรณ์

สหกรณ์ดำเนินการภายใต้กรอบแห่งกฎหมายทั้งปวง แต่ต้องไม่ขัดกับข้อบังคับสหกรณ์และพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542 ซึ่งกำหนดให้สหกรณ์มีอำนาจกระทำการตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

- ดำเนินธุรกิจการผลิต การค้า การบริการ และอุตสาหกรรม เพื่อประโยชน์ของสมาชิก
- รับฝากเงินประเภทออมทรัพย์ หรือประเภทประจำจากสมาชิก หรือสหกรณ์อื่นได้ตามระเบียบสหกรณ์
- จัดให้ได้มา หรือจำหน่ายไป ซึ่งกรรมสิทธิ์ หรือทรัพย์สินในทรัพย์สินโดยหลักแห่งนิติกรรมและสัญญาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
- ให้อู่ ให้อินเชอร์ ให้ยืม ให้เช่า ให้เช่าซื้อ รับจำนอง หรือรับจำนำ ซึ่งทรัพย์สินแก่สมาชิก หรือของสมาชิก

- ให้สหกรณ์อื่นกู้ยืมเงินได้ตามระเบียบของสหกรณ์
- ให้สวัสดิการหรือการสงเคราะห์แก่สมาชิกและครอบครัว
- ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่สมาชิก
- ขอหรือรับความช่วยเหลือทางวิชาการจากทางราชการ หน่วยงานของต่างประเทศ

หรือบุคคลอื่น

- ดำเนินการอย่างอื่นที่เกี่ยวกับหรือเนื่องในการจัดการให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของ

สหกรณ์

การดำเนินงานของสหกรณ์ในปัจจุบันพบปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำทุจริตที่นับวันเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะในธุรกิจรับฝากเงิน ซึ่งในแต่ละแห่งจะมีเทคนิคและวิธีการที่แตกต่างกัน เช่น การยกยอกสินทรัพย์ การการทุจริตทางบัญชี การแก้ไขข้อมูลในระบบสารสนเทศฯ เป็นต้น การทุจริตในสหกรณ์ส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดของฝ่ายจัดการสหกรณ์ซึ่งรู้ขั้นตอนวิธีการปฏิบัติงานต่างๆ เป็นอย่างดี ประกอบกับระบบการควบคุมภายในที่อ่อนแอของสหกรณ์ และความไว้วางใจและความไม่เชี่ยวชาญของฝ่ายบริหาร ส่งผลให้การทุจริตในสหกรณ์สร้างความเสียหายแก่สหกรณ์จำนวนมาก ส่งผลกระทบต่อสมาชิกและผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก รวมถึงกระทบต่อความน่าเชื่อถือของสหกรณ์ด้วย

สำนักงานสหกรณ์จังหวัดแพร่ ได้ตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดการความรู้ (Knowledge management : km) ที่จะใช้เป็นคู่มือในการปฏิบัติงานให้กับบุคลากรในสังกัดเพื่อให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติหากเกิดการทุจริตในกรณีดังกล่าวขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาบุคลากรในองค์กร รวมทั้งการแบ่งปันความรู้ในประเด็นการทุจริตดังกล่าว เพื่อนำไปประยุกต์สู่การปฏิบัติได้
2. เพื่อสามารถถ่ายทอดและจัดทำเป็นคู่มือ หรือแนวทางการป้องกันและแก้ไขข้อบกพร่องในสหกรณ์อื่น ๆ ได้

บทที่ 2

เรื่องความรู้ทางวิชาการหรือแนวคิดที่ใช้ในการดำเนินการ

แนวคิดทฤษฎี

1. ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการบัญชีของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. 2563
2. ระบบการควบคุมภายใน (ธุรกิจเงินรับฝาก)
3. ทฤษฎีการแก้ปัญหา

1. ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการบัญชีของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. 2563

เพื่อให้การจัดทำบัญชีและงบการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรแสดงข้อมูลเกี่ยวกับ ฐานะการเงิน ผลการดำเนินงาน และกระแสเงินสดที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจของผู้ใช้ งบการเงินและ สอดคล้องกับมาตรฐานการรายงานทางการเงิน อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๖ (๒) (๘) มาตรา ๖๕ และ มาตรา 55 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม และมาตรา ๒๔ วรรคสอง ของพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. ๒๕๔๗ ประกอบคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ ที่ ๓/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒ จึงกำหนดระเบียบ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการบัญชีของสหกรณ์ และกลุ่ม เกษตรกร พ.ศ. ๒๕๖๓”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิก

(๑) ระเบียบกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ว่าด้วยการบัญชีกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. ๒๕๓๓

(๒) ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการจัดชั้นคุณภาพลูกหนี้เงินกู้และการเผื่อนี้ สงสัยจะสูญ พ.ศ. ๒๕๕๔

(๓) ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการตัดเงินสดขาดบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๖

(๔) ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการตัดจำหน่ายหนี้สูญจากบัญชีลูกหนี้ พ.ศ. ๒๕๔๖

(๕) ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการตัดสินค่าขาดบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๖

(๖) ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยสินทรัพย์ที่สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรได้รับบริจาค หรือ อดหนุน พ.ศ. ๒๕๔๗

(๗) ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการบัญชีของสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๖๐
บรรดาระเบียบและคำสั่งอื่นใดในส่วนที่กำหนดไว้แล้ว ซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ให้ใช้ ระเบียบนี้แทน
ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

“สหกรณ์” หมายความว่า บรรดาสหกรณ์ และชุมนุมสหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายสหกรณ์ และ บรรดากลุ่มเกษตรกรที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยกลุ่มเกษตรกร

“สมุดบัญชี” หมายความว่า สมุดที่ใช้บันทึกรายการทางการเงินทั้งหมด ซึ่งมีลักษณะ เป็นรูปเล่มหรือ รูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

“เอกสารประกอบการลงบัญชี” หมายความว่า เอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี ทั้งที่จัดทำด้วยมือหรืออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ บันทึกรายการ หนังสือ หรือเอกสารใด ๆ ที่ใช้เป็นหลักฐาน ในการลงบัญชี ประกอบด้วยเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีที่จัดทำขึ้นโดยบุคคลภายนอก และเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีที่จัดทำขึ้นโดยสหกรณ์ เพื่อออกให้แก่บุคคลภายนอก หรือเพื่อใช้ในกิจการของสหกรณ์

“ผู้ใช้งบการเงิน” หมายความว่า สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร และสมาชิก ลูกค้า เจ้าหนี้ หน่วยงานราชการ และสาธารณชนผู้ใช้งบการเงิน

“การตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ” หมายความว่า การตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขาย การลงทุน การ กู้ยืม การให้สินเชื่อ การดำเนินธุรกิจด้านต่าง ๆ ของสหกรณ์

“นโยบายการบัญชี” หมายความว่า หลักการ หลักเกณฑ์ ประเพณีปฏิบัติ กฎ และวิธีปฏิบัติ เฉพาะที่ สหกรณ์นำมาใช้ในการจัดทำบัญชีและนำเสนองบการเงิน

“การดำเนินงานต่อเนื่อง” หมายความว่า สหกรณ์มีวัตถุประสงค์ที่จะดำเนินงานต่อเนื่อง โดยไม่มี กำหนด หรือไม่ตั้งใจที่จะเลิกดำเนินงาน

“ผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินรับอนุญาต” หมายความว่า บุคคลผู้มีใบรับรองวิทยฐานะจากสมาคม ผู้ ประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทยหรือสมาคมนักประเมินราคาอิสระไทย

ข้อ ๕ ให้อธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์รักษาการตามระเบียบนี้ รวมทั้งให้มีอำนาจในการ ออกระเบียบ ประกาศ และคำแนะนำ ตลอดจนตีความ วินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติ และ ดำเนินการอื่นใดตามที่ได้รับมอบอำนาจจากนายทะเบียนสหกรณ์เพื่อให้มีการปฏิบัติตามระเบียบนี้

หมวด ๑

บททั่วไป

ข้อ ๖ ให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำบัญชี และงบการเงิน ตามแบบและรายการที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนดให้ถูกต้องตามความเป็นจริงภายใต้การดำเนินงาน ต่อ เนื่องของสหกรณ์และปิดบัญชีโดยสรุปจากรายการบัญชีต่าง ๆ ที่บันทึกไว้เพื่อแสดงฐานะการเงิน ผลการ ดำเนินงานและกระแสเงินสดสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีของสหกรณ์ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว

ข้อ ๗ ให้สหกรณ์บันทึกบัญชีตามเกณฑ์คงค้างและนโยบายการบัญชีที่สำคัญที่สหกรณ์ กำหนดภายใต้ระเบียบนี้ ซึ่งเกณฑ์คงค้าง หมายถึง เกณฑ์การบันทึกรายได้หรือค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น ในงวดบัญชีใดก็ให้บันทึกเป็นรายได้หรือค่าใช้จ่ายในงวดบัญชีที่เกิดรายการนั้นตามสิทธิเรียกร้องหรือ เกิดภาระที่ต้องจ่าย เงิน

การบันทึกรายการบัญชีในสมุดบัญชีของสหกรณ์ต้องมีเอกสารประกอบการลงบัญชีที่ถูกต้อง สมบูรณ์และครบถ้วน

ข้อ ๘ ให้สหกรณ์รับรู้รายการสินทรัพย์ หนี้สิน รายได้ และค่าใช้จ่าย เข้าเป็นส่วนหนึ่ง ของงบแสดงฐานะการเงินและงบกำไรขาดทุน ตามเกณฑ์การรับรู้รายการ ดังต่อไปนี้

การรับรู้สินทรัพย์ เมื่อมีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ที่ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคต จะเข้าสู่สหกรณ์ และสินทรัพย์นั้นมีราคาทุนหรือมูลค่าที่สามารถวัดได้อย่างน่าเชื่อถือ

การรับรู้หนี้สิน เมื่อมีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ที่มีประโยชน์เชิงเศรษฐกิจของทรัพยากร จะออกจากสหกรณ์ เพื่อชำระภาระผูกพันในปัจจุบันและมูลค่าของภาระผูกพันที่ต้องชำระนั้นสามารถวัดได้ อย่างน่าเชื่อถือ

การรับรู้รายได้ เมื่อประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคตเพิ่มขึ้นเนื่องจากการเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์ หรือการลดลงของหนี้สินและสามารถวัดมูลค่าของประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคตได้อย่างน่าเชื่อถือ

การรับรู้ค่าใช้จ่าย เมื่อประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคตลดลงเนื่องจากการลดลงของสินทรัพย์ หรือการเพิ่มขึ้นของหนี้สินและสามารถวัดมูลค่าของประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคตได้อย่างน่าเชื่อถือ

ข้อ ๙ ให้สหกรณ์ใช้เกณฑ์การวัดมูลค่ารายการสินทรัพย์ หนี้สิน รายได้ และค่าใช้จ่าย ดังนี้

(๑) ราคาทุน หมายความว่า จำนวนเงินที่จ่ายเพื่อซื้อสินทรัพย์นั้น หรือมูลค่ายุติธรรม ของสิ่งของที่น่าไปแลกเปลี่ยนมา ณ วันที่เกิดรายการ หรือหมายความว่า จำนวนเงินที่จ่ายเป็นต้นทุน ในการก่อสร้างสินทรัพย์ เพื่อให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน หรือหมายความว่า จำนวนเงินที่จ่ายเป็นต้นทุน ในการซื้อหรือผลิตสินค้าเพื่อให้อยู่ในสภาพพร้อมจำหน่าย หรือหมายความว่า จำนวนเงินที่จ่ายเพื่อการลงทุน

(๒) มูลค่ายุติธรรม หมายความว่า จำนวนเงินที่ผู้ซื้อและผู้ขายตกลงแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ หรือจ่ายชำระหนี้กันในขณะที่ทั้งสองฝ่ายมีความรอบรู้และเต็มใจในการแลกเปลี่ยน และสามารถต่อรอง ราคากันได้ อย่างเป็นอิสระในลักษณะของผู้ที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกัน

(๓) มูลค่าสุทธิที่จะได้รับ หมายความว่า ราคาที่คาดว่าจะขายได้ตามลักษณะปกติของ การประกอบธุรกิจหักด้วยประมาณการต้นทุนในการผลิตสินค้าให้เสร็จและต้นทุนที่ต้องจ่ายไป เพื่อให้ขายสินค้านั้นได้

สหกรณ์ต้องวัดมูลค่าของรายการที่มาจากการประมาณการ ต้องใช้การประมาณการ ที่สมเหตุสมผลเชื่อถือได้

สหกรณ์จึงจะสามารถรับรู้รายการในงบการเงินได้

สหกรณ์ต้องไม่นำสินทรัพย์และหนี้สิน หรือรายได้และค่าใช้จ่ายมาหักกลบกัน เว้นแต่ ที่ระเบียบนี้หรือที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนดให้หักกลบได้ สำหรับกรณีการวัดมูลค่าสินทรัพย์ที่แสดง ยอดสุทธิจากบัญชีปรับมูลค่าไม่ถือเป็นการหักกลบรายการ

ข้อ ๑๐ ให้สหกรณ์เก็บรักษาสมุดบัญชีและเอกสารประกอบการลงบัญชี ไว้ที่สำนักงานสหกรณ์ ไม่น้อยกว่าห้าปี นับแต่วันที่ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นต่องบการเงินแล้ว

หมวด ๒

บัญชีที่สำคัญของสหกรณ์

ส่วนที่ ๑ สินทรัพย์

ข้อ ๑๑ ให้สหกรณ์บันทึกบัญชีสินทรัพย์ สำหรับสินทรัพย์ที่มีตัวตนหรือไม่มีตัวตนอันมีมูลค่า ที่อยู่ในความควบคุมของสหกรณ์ที่เป็นผลของเหตุการณ์ในอดีต ซึ่งสหกรณ์คาดว่าจะได้รับประโยชน์เชิงเศรษฐกิจจากสินทรัพย์นั้นในอนาคต

ข้อ ๑๒ ให้สหกรณ์บันทึกรายการบัญชีเกี่ยวกับเงินสดในวันที่เกิดรายการนั้น สำหรับรายการอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับเงินสดให้บันทึกรายการบัญชีภายในสามวันนับแต่วันที่เกิดรายการ ทั้งนี้ เงินสด ให้หมายความรวมถึง ธนบัตรและเหรียญกษาปณ์ที่สหกรณ์มีอยู่ รวมทั้งเช็คที่ยังไม่ได้นำฝาก เช็คเดินทาง ดราฟต์ ของธนาคารและธนาคัตติ โดยไม่รวมดวงตราไปรษณียากร อากาสแตมป์ เช็คลงวันที่ล่วงหน้า ใบยืมและเอกสารทางการเงิน เช่น ตัวเงิน พันธบัตรรัฐบาล ใบหุ้นกู้ ใบหุ้นทุน เป็นต้น

กรณีสหกรณ์มีจำนวนเงินสด ณ วันตรวจนับน้อยกว่าเงินสดคงเหลือตามบัญชี ให้ถือว่าเป็น เงินสดขาดบัญชี สหกรณ์ต้องดำเนินการ ดังนี้

(๑) ให้ผู้รับผิดชอบขอใช้เงินสดขาดบัญชี หากผู้รับผิดชอบยังไม่สามารถชำระคืนได้ทันที ให้ตั้งผู้รับผิดชอบนั้นเป็นลูกหนี้เงินสดขาดบัญชี โดยให้มีการจัดทำหลักฐานรับรองเงินสดขาดบัญชี พร้อมทั้งจัดให้มีหลักประกันโดยมีมูลค่าไม่น้อยกว่าจำนวนเงินสดขาดบัญชี

(๒) หากยังไม่สามารถกำหนดผู้รับผิดชอบได้หรืออยู่ระหว่างดำเนินการหาผู้รับผิดชอบ เงินสด ขาดบัญชีดังกล่าว ให้สหกรณ์แยกบัญชีเงินสดขาดบัญชีออกจากบัญชีเงินสด และให้บันทึกบัญชีค่าเผื่อเงินสด ขาดบัญชีเต็มจำนวนสำหรับเงินสดขาดบัญชีที่อยู่ระหว่างหาผู้รับผิดชอบหรือยังไม่มีผู้รับผิดชอบ ถือเป็นบัญชีปรับมูลค่า เพื่อแสดงเป็นรายการหักออกจากบัญชีเงินสดขาดบัญชีในงบแสดงฐานะการเงิน และบันทึกค่าเสียหายจากเงินสดขาดบัญชีเป็นค่าใช้จ่าย กรณีสหกรณ์หาผู้รับผิดชอบเงินสดขาดบัญชีได้ สหกรณ์ต้องปรับปรุงบัญชีเงินสด ขาดบัญชีเป็นบัญชีลูกหนี้เงินสดขาดบัญชี

กรณีสหกรณ์มีจำนวนเงินสด ณ วันตรวจนับมากกว่าเงินสดคงเหลือตามบัญชี ให้ถือเป็น เงินสดเกินบัญชี สหกรณ์ต้องดำเนินการ ดังนี้

(๑) ให้สหกรณ์ปรับปรุงบัญชีเงินสดให้มีจำนวนคงเหลือเท่ากับจำนวนเงินสดที่ตรวจนับได้ โดยเพิ่มในบัญชีเงินสดด้วยจำนวนเงินที่เกินบัญชี และบันทึกไว้ในบัญชีเงินสดเกินบัญชี

(๒) ให้สหกรณ์ตรวจสอบค้นหาสาเหตุที่ทำให้เกิดเงินสดเกินบัญชี หากค้นหาสาเหตุได้ ให้สหกรณ์บันทึกบัญชีตามประเภทของรายการเงินที่พบสาเหตุนั้น หากไม่สามารถค้นหาสาเหตุได้ ให้คงบัญชีเงินสดเกินบัญชีไว้จนกว่าจะพ้นอายุความเรียกร้องสิทธิ์ และเมื่อพ้นอายุความแล้วหากไม่มีผู้ใด ใช้สิทธิ์เรียกร้องก็ให้โอนเงินสดเกินบัญชีเป็นรายได้อื่นของสหกรณ์

กรณีที่สหกรณ์มีเงินสดเกินบัญชีหรือเงินสดขาดบัญชี อันเป็นผลเนื่องจากการปิดเศษสตางค์ ของจำนวนเงิน ให้บันทึกไว้ในบัญชีรายได้อื่นหรือค่าใช้จ่ายอื่นแล้วแต่กรณี

ข้อ ๑๓ ให้สหกรณ์เปิดเผยข้อมูลเงินสดขาดบัญชีในหมายเหตุประกอบงบการเงินโดยแสดง รายละเอียดการดำเนินการเกี่ยวกับเงินสดขาดบัญชีที่เกิดขึ้น

ข้อ ๑๔ ให้สหกรณ์บันทึกบัญชีเงินฝากธนาคาร สำหรับรายการเงินฝากธนาคารทุกประเภท รวมถึง สลากออมสิน สลากออมทรัพย์ ธ.ก.ส. และสลากออมทรัพย์ ธอส.

ข้อ ๑๕ ให้สหกรณ์เปิดเผยข้อมูลเงินฝากธนาคารในหมายเหตุประกอบงบการเงินเกี่ยวกับ เงื่อนไขหรือภาระผูกพันของเงินฝากธนาคาร

ข้อ ๑๖ ให้สหกรณ์บันทึกบัญชีเงินฝากสหกรณ์อื่น สำหรับรายการที่สหกรณ์นำเงินไปฝากไว้ที่ ชุมชนสหกรณ์หรือสหกรณ์อื่น

เงินฝากสหกรณ์อื่นที่มีผลต่อมูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืน ให้พิจารณาการประมาณการค่าเผื่อ เงินฝากสหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญ ดังนี้

(๑) กรณีเงินฝากสหกรณ์อื่นที่มีกำหนดชำระคืนแล้วแต่สหกรณ์ผู้รับฝากไม่สามารถจ่ายคืน เงินฝากได้ ให้สหกรณ์ผู้ฝากรายงานเงินฝากสหกรณ์อื่นที่ถอนไม่ได้ต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ สหกรณ์ และสหกรณ์ผู้ฝากต้องประมาณการค่าเผื่อเงินฝากสหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญเต็มจำนวนเงินฝาก ที่ถอนคืนไม่ได้

(๒) กรณีสหกรณ์ผู้รับฝากมีผลการดำเนินงานขาดทุนสะสมเกินกึ่งหนึ่งของทุนเรือนหุ้นและ งบแสดงฐานะการเงินมีข้อมูลที่แสดงให้เห็นว่า สหกรณ์ผู้รับฝากขาดสภาพคล่องไม่มีเงินทุนหมุนเวียน เพียงพอที่จะจ่ายคืนเงินฝากได้ และไม่ได้ดำเนินการจัดทำแผนปรับปรุงการดำเนินงานแต่อย่างใด ให้สหกรณ์ผู้ฝากบันทึกค่าเผื่อเงินฝากสหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญเต็มจำนวนของเงินฝากนั้น แต่หากสหกรณ์ ผู้รับฝากอยู่ในระหว่างการจัดทำแผนปรับปรุงการดำเนินงานของสหกรณ์ตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ ให้สหกรณ์ผู้ฝากทยอยบันทึกค่าเผื่อเงินฝากสหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผน ปรับปรุงการดำเนินงานนั้น ถ้าสหกรณ์ผู้รับฝากมีฐานะการเงินดีขึ้นโดยงบแสดงฐานะการเงินของสหกรณ์ ผู้รับฝากไม่ปรากฏผลขาดทุนสะสมแล้ว หรือสหกรณ์ผู้ฝากได้รับเงินฝากคืน ให้สหกรณ์ผู้ฝากระงับ การบันทึกค่าเผื่อเงินฝากสหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญ ให้สหกรณ์บันทึกค่าเผื่อเงินฝากสหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญ ถือเป็นบัญชีปรับมูลค่า เพื่อแสดงเป็น รายการหักออกจากเงินฝากสหกรณ์อื่นในงบแสดงฐานะการเงิน และบันทึกเงินฝากสหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญ ถือเป็นค่าใช้จ่าย กรณีที่สหกรณ์ผู้ฝากได้รับเงินฝากคืน ให้สหกรณ์ผู้ฝากโอนปิดบัญชีค่าเผื่อเงินฝาก สหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญ และบันทึกเงินฝากสหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญไว้ในวงเล็บ เพื่อเป็นการลดยอด ค่าใช้จ่าย

ข้อ ๑๗ ให้สหกรณ์เปิดเผยข้อมูลเงินฝากสหกรณ์อื่นในหมายเหตุประกอบงบการเงินเกี่ยวกับ เงื่อนไขหรือภาระผูกพันของเงินฝากสหกรณ์อื่นและการถอนคืนไม่ได้

ข้อ ๑๘ ให้สหกรณ์บันทึกบัญชีเงินลงทุน สำหรับรายการเงินที่สหกรณ์นำไปลงทุนเพื่อเพิ่ม ความมั่งคั่งหรือส่งเสริมความเจริญแก่กิจการของสหกรณ์ ตามมาตรา ๖๒ (๓) (๔) (๕) (๖) และ (๗) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยบันทึกบัญชีตามลักษณะ ของเงินลงทุน ดังนี้

(๑) เงินลงทุนทั่วไป หมายถึง เงินลงทุนในตราสารทุนและตราสารหนี้ที่ไม่อยู่ในความต้องการ ของตลาดสามารถแยกประเภทเป็นเงินลงทุนระยะสั้น หรือเงินลงทุนระยะยาว เช่น เงินลงทุนซื้อหุ้น ชุมชนสหกรณ์ ตัวสัญญาใช้เงินที่ออกโดยชุมชนสหกรณ์ เป็นต้น

(๒) ตราสารหนี้ หมายถึง เงินลงทุนในหลักทรัพย์ที่มีสัญญาแสดงว่าผู้ออกตราสารมีภาระผูกพัน ทั้งทางตรงและทางอ้อมที่จะต้องจ่ายเงินสดหรือสินทรัพย์อื่นให้แก่ผู้ถือตราสารตามจำนวนและเงื่อนไข ที่ได้กำหนดไว้ โดยชัดเจนหรือโดยปริยาย เช่น พันธบัตรรัฐบาล หุ้นกู้ เป็นต้น

ตราสารหนี้ที่จะถือจนครบกำหนด หมายถึง ตราสารหนี้ที่สหกรณ์มีความตั้งใจแน่วแน่ และมีความสามารถที่จะถือไว้จนครบกำหนดก่อนโดยที่สหกรณ์จะไม่ขายตราสารหนี้ก่อนครบกำหนด

(๓) ตราสารทุน หมายถึง เงินที่สหกรณ์นำไปลงทุนในหุ้นทุนของกิจการที่อยู่ในความต้องการของตลาด

(๔) กองทุน หมายถึง การนำเงินไปฝากให้บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล ที่ตั้งเป็นกองทุนขึ้นมา โดยมีผู้จัดการกองทุนที่เป็นมืออาชีพนำเงินไปลงทุนในสินทรัพย์ต่าง ๆ ตามนโยบายของแต่ละกองทุน ให้ได้รับผลตอบแทนแล้วนำมาเฉลี่ยคืนให้กับผู้ลงทุนแต่ละราย ตามสัดส่วนที่ลงทุน โดยบริษัท

นั้นจะต้องมีนโยบายนำเงินไปลงทุนตามมาตรา ๖๒ แห่งพระราชบัญญัติ สหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้แก่ กองทุนรวม กองทุนส่วนบุคคล

ข้อ ๑๙ ให้สหกรณ์จัดประเภทเงินลงทุนตามการวัดมูลค่า เป็น ๒ กลุ่ม ดังนี้

(๑) เงินลงทุนที่อยู่ในความต้องการของตลาด หมายถึง หลักทรัพย์หรือเงินลงทุนอื่น ที่มีการซื้อขายในตลาดที่มีสภาพคล่อง ได้แก่

(๑.๑) หลักทรัพย์เพื่อขาย หมายถึง เงินลงทุนในตราสารหนี้ทุกชนิดหรือตราสารทุน ในความต้องการของตลาดที่สหกรณ์ถือไว้โดยมิได้มีวัตถุประสงค์หลักที่จะค้าหลักทรัพย์

(๑.๒) ตราสารหนี้ที่จะถือจนครบกำหนด (๒) เงินลงทุนที่ไม่อยู่ในความต้องการของตลาด หมายถึง เงินลงทุนทั่วไปของสหกรณ์

ข้อ ๒๐ ให้สหกรณ์บันทึกต้นทุนของเงินลงทุนด้วยเงินที่จ่ายโดยตรงทั้งสิ้นที่สหกรณ์จ่าย เพื่อให้ได้มาซึ่งเงินลงทุนนั้น เช่น ราคาจ่ายซื้อเงินลงทุน ค่านายหน้า ค่าธรรมเนียมและค่าภาษีอากร ต้นทุนของเงินลงทุนดังกล่าว ไม่รวมถึงส่วนเกินหรือส่วนลดของตราสารหนี้

กรณีสหกรณ์ซื้อตราสารหนี้ที่ระบุอัตราดอกเบี้ยโดยมีดอกเบี้ยที่เกิดขึ้นก่อนที่สหกรณ์จะได้ ตราสารหนี้ซึ่งดอกเบี้ยนั้นรวมอยู่ในราคาซื้อของตราสารหนี้ สหกรณ์ต้องปันส่วนดอกเบี้ยจากตราสารหนี้ ที่สหกรณ์ได้รับในเวลาต่อมาให้กับช่วงเวลาก่อนและหลังการซื้อตราสารหนี้ และสหกรณ์ต้องไม่รับรู้ดอกเบี้ย ส่วนที่เป็นของช่วงเวลาก่อนการซื้อเป็นรายได้

ข้อ ๒๑ ให้สหกรณ์บันทึกการจำหน่ายหรือไถ่ถอนเงินลงทุน โดยต้องบันทึกผลต่างระหว่าง เงินที่ได้รับกับมูลค่าตามบัญชีของเงินลงทุนเป็นกำไรหรือขาดทุนทันทีที่เกิดรายการ และสหกรณ์ ต้องบันทึกกลับรายการบัญชีทุกบัญชีที่เกี่ยวข้องกับเงินลงทุนที่จำหน่ายหรือไถ่ถอนก่อน จึงรับรู้กำไร หรือขาดทุน ทั้งนี้ การบันทึกการรับรู้กำไรขาดทุนสำหรับเงินลงทุนในกองทุนรวมหรือกองทุนส่วนบุคคล ให้เป็นไปตามที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนด

กรณีสหกรณ์จำหน่ายเงินลงทุนชนิดเดียวกันเพียงบางส่วนมูลค่าตามบัญชีต่อหน่วยที่ใช้ในการ บันทึกกำไรหรือขาดทุนต้องคำนวณโดยใช้วิธีถ่วงเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักหรือวิธีเข้าก่อนออกก่อน

ข้อ ๒๒ ให้สหกรณ์บันทึกการด้อยค่าของเงินลงทุน ดังนี้

(๑) ตราสารหนี้ที่จะถือจนครบกำหนด เมื่อมีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ที่สหกรณ์ จะไม่สามารถเรียกเก็บเงินต้นหรือดอกเบี้ยทั้งหมดหรือบางส่วนตามที่ระบุไว้ในสัญญาได้ ให้สหกรณ์คำนวณ รายการขาดทุนจากการด้อยค่าของตราสารหนี้ที่จะถือจนครบกำหนด โดยคำนวณผลต่างระหว่างมูลค่า ตามบัญชีกับราคาตลาดของตราสารหนี้

การบันทึกการด้อยค่าของตราสารหนี้ที่จะถือจนครบกำหนด ให้ปฏิบัติดังนี้

(๑.๑) สหกรณ์ต้องบันทึกรายการขาดทุนจากการด้อยค่าของตราสารหนี้ที่จะถือจนครบกำหนด ในงบกำไรขาดทุนทันทีที่เงินลงทุนเกิดการด้อยค่า และต้องรับรู้รายได้ดอกเบี้ยจากตราสารหนี้ โดยใช้ อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงตามสัญญาเดิม

(๑.๒) สหกรณ์ต้องบันทึกเพิ่มมูลค่าของตราสารหนี้ที่จะถือจนครบกำหนด เมื่อพบว่า รายการขาดทุนจากการด้อยค่าของตราสารหนี้ที่จะถือจนครบกำหนดที่ได้รับรู้ไว้ได้หมดไปหรือลดลง โดยบันทึกเพิ่มมูลค่าไว้ในบัญชีกำไรจากการปรับมูลค่าตราสารหนี้ที่จะถือจนครบกำหนด และบันทึก ได้ไม่เกินกว่าจำนวนขาดทุนจากการด้อยค่าของตราสารหนี้ที่จะถือจนครบกำหนดที่เคยบันทึกไว้

(๒) หลักทรัพย์เพื่อขายที่อยู่ในความต้องการของตลาด เป็นตราสารหนี้ทุกชนิดหรือตราสารทุน ที่อยู่ในความต้องการของตลาด ซึ่งถือเป็นหลักทรัพย์เพื่อขายจะด้อยค่าเมื่อมีหลักฐานสนับสนุนว่ากิจการ ที่ออกหลักทรัพย์กำลังประสบปัญหาทางการเงินหรือกิจการที่ออกหลักทรัพย์ผิคนัดชำระหนี้หรือ ผิดเงื่อนไขในสัญญา หรือมีความเป็นไปได้สูงที่กิจการผู้ออกหลักทรัพย์จะล้มละลาย หรือฟื้นฟูกิจการ หรือหลักทรัพย์นั้น ไม่มีการซื้อขายในตลาดที่มีสภาพคล่องอีกต่อไป

การบันทึกการด้อยค่าของหลักทรัพย์เพื่อขายที่อยู่ในความต้องการของตลาด ให้ปฏิบัติดังนี้

(๒.๑) สหกรณ์ต้องบันทึกการด้อยค่าของหลักทรัพย์เพื่อขายที่อยู่ในความต้องการ ของตลาด ทันทีที่มีหลักฐานสนับสนุนว่า หลักทรัพย์นั้นด้อยค่าโดยการกลักรายการขาดทุนจากเงินลงทุน ที่ยังไม่เกิดขึ้นที่บันทึกไว้ในบัญชีกำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น ที่แสดงอยู่ในทุน ของสหกรณ์เป็นรายการขาดทุน จากการด้อยค่าของหลักทรัพย์เพื่อขายในงบกำไรขาดทุนทันที เว้นแต่ กรณีสหกรณ์เคยบันทึกรายการกำไรจากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นไว้ในบัญชีกำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุน ที่ยังไม่เกิดขึ้นที่แสดงอยู่ในทุนของ สหกรณ์ สหกรณ์ต้องกลับบัญชีกำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุน ที่ยังไม่เกิดขึ้นดังกล่าว ในการบันทึกลดมูลค่าเงินลงทุนก่อนที่จะบันทึกการขาดทุนจากการด้อยค่า ของหลักทรัพย์เพื่อขายในงบกำไรขาดทุน

(๒.๒) สหกรณ์ต้องบันทึกเพิ่มมูลค่าของหลักทรัพย์เพื่อขาย เมื่อพบว่ารายการขาดทุน จาก การด้อยค่าของหลักทรัพย์เพื่อขายที่ได้รับรู้ไว้หมดไปหรือลดลง ให้บันทึกเพิ่มมูลค่าไว้ในบัญชีกำไร จากการ ปรับมูลค่าหลักทรัพย์เพื่อขาย และบันทึกได้ไม่เกินกว่าจำนวนขาดทุนจากการด้อยค่า ของหลักทรัพย์เพื่อขายที่ เคยบันทึกไว้

(๓) เงินลงทุนทั่วไปจะด้อยค่าเมื่อมีข้อมูลที่แสดงให้เห็นว่ามูลค่าตามบัญชีของเงินลงทุนทั่วไป สูงกว่ามูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืน เช่น หุ่นขี้ผึ้งสหกรณ์จะด้อยค่า เมื่อปรากฏว่าหมายเหตุประกอบ งบการเงินของ หุ่นขี้ผึ้งสหกรณ์ระบุมูลค่าต่อหุ้นที่คำนวณใหม่ตามวิธีการที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด มีมูลค่าต่ำกว่ามูลค่าต่อ หุ้นที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของหุ่นขี้ผึ้งสหกรณ์ เป็นต้น

การบันทึกการด้อยค่าของเงินลงทุนทั่วไป ให้ปฏิบัติดังนี้

(๓.๑) บันทึกขาดทุนจากการด้อยค่าของเงินลงทุนทั่วไปทันทีที่มีหลักฐานสนับสนุนว่า เงินลงทุนทั่วไปด้อยค่า

(๓.๒) สหกรณ์ต้องบันทึกการเพิ่มมูลค่าของเงินลงทุนทั่วไป เมื่อพบว่ารายการขาดทุน จาก การด้อยค่าของเงินลงทุนทั่วไปที่ได้รับรู้ไว้หมดไปหรือลดลง ให้บันทึกเพิ่มมูลค่าไว้ในบัญชีกำไร จากการปรับมูลค่าเงินลงทุนทั่วไป และบันทึกได้ไม่เกินกว่าจำนวนขาดทุนจากการด้อยค่าของเงินลงทุนทั่วไป ที่เคยบันทึกไว้

ให้สหกรณ์บันทึกการด้อยค่าของเงินลงทุนไว้ในบัญชีค่าเพื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุนในงบแสดง ฐานะการเงิน และบันทึกผลขาดทุนจากการด้อยค่าไว้ในบัญชีขาดทุนจากการด้อยค่าเงินลงทุนในงบกำไร ขาดทุน

ข้อ ๒๓ ให้สหกรณ์แสดงมูลค่าเงินลงทุน ณ วันสิ้นปีทางบัญชีในงบแสดงฐานะการเงิน ดังนี้

(๑) เงินลงทุนทั่วไป หรือตราสารทุนที่ไม่อยู่ในความต้องการของตลาดในงบแสดงฐานะการเงิน ต้องแสดงด้วยราคาทุน

(๒) ตราสารทุนและตราสารหนี้ที่ถือไม่ครบกำหนดที่อยู่ในความต้องการของตลาด ซึ่งถือเป็นหลักทรัพย์เพื่อขายต้องแสดงในงบแสดงฐานะการเงินด้วยมูลค่ายุติธรรม

สหกรณ์ต้องบันทึกปรับมูลค่าส่วนต่างระหว่างมูลค่าตามบัญชีกับมูลค่ายุติธรรมของเงินลงทุน ไว้ในบัญชีค่าเพื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุน เพื่อปรับมูลค่าตามบัญชีของเงินลงทุนให้เท่ากับมูลค่ายุติธรรม และส่วนเกินหรือต่ำกว่าทุนจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่าของเงินลงทุนแสดงไว้ในบัญชีกำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น เป็นรายการภายใต้ทุนของสหกรณ์ เมื่อมีการจำหน่ายหลักทรัพย์ จึงบันทึก การเปลี่ยนแปลงมูลค่าเงินลงทุนในบัญชีกำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นนั้นเป็นกำไรหรือ ขาดทุนจากการจำหน่ายเงินลงทุน โดยบันทึกปรับได้ไม่เกินจำนวน กำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุน ที่ยังไม่เกิดขึ้นของเงินลงทุนแต่ละรายการเท่านั้น

(๓) ตราสารหนี้ที่จะถือจนครบกำหนด ต้องแสดงในงบแสดงฐานะการเงินด้วยราคาทุน คัดจำหน่ายซึ่งหมายถึง ราคาทุนของตราสารหนี้ที่ได้มาหรือโอนมาตั้งแต่เริ่มแรกหักเงินต้นที่จ่ายคืน และบวกหรือหักค่าตัดจำหน่ายสะสมของส่วนต่างระหว่างราคาทุนเริ่มแรกกับมูลค่าที่ตราไว้ การตัดจำหน่ายส่วนต่างดังกล่าวต้องใช้วิธีคำนวณหาอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง ซึ่งเป็นอัตราคงที่ตลอดอายุของ ตราสารหนี้ หรือวิธีอื่นที่ให้ผลไม่แตกต่างจากวิธีอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงอย่างมีนัยสำคัญ

ข้อ ๒๔ ให้สหกรณ์เปิดเผยข้อมูลเงินลงทุนในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ดังนี้

(๑) นโยบายการบัญชีเกี่ยวกับการวัดมูลค่าเงินลงทุน การคำนวณต้นทุนของเงินลงทุนและ การเปลี่ยนแปลงมูลค่าเงินลงทุน

(๒) มูลค่าของหน่วยลงทุนแต่ละหน่วยตามมูลค่ายุติธรรม ราคาทุน หรือราคาทุนตัดจำหน่าย ตลอดจนเปิดเผยราคาทุนรวมของเงินลงทุนบวกหรือหักด้วยค่าเพื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุน แยกเป็นเงินลงทุน ที่อยู่ในความต้องการของตลาด และเงินลงทุนที่ไม่อยู่ในความต้องการของตลาด ทั้งนี้ ให้แสดงตาม ระยะเวลาถือครองเงินลงทุนเป็นระยะสั้นหรือระยะยาว

(๓) ข้อมูลเกี่ยวกับกำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น โดยเปิดเผยให้ทราบถึงจำนวนเงินต้นงวด การเปลี่ยนแปลงในระหว่างงวด และจำนวนเงินคงเหลือในวันสิ้นปีทางบัญชี

(๔) ข้อมูลเกี่ยวกับการด้อยค่าของเงินลงทุนในระหว่างปี โดยเปิดเผยให้ทราบถึงมูลค่าเงินลงทุน ตามบัญชีคงเหลือ จำนวนผลขาดทุนจากการด้อยค่าของเงินลงทุน และสาเหตุของการด้อยค่าเงินลงทุนนั้น

ข้อ ๒๕ ให้สหกรณ์บันทึกบัญชีลูกหนี้เงินกู้ สำหรับรายการลูกหนี้ที่เกิดจากสัญญาเงินกู้ รวมถึงลูกหนี้อื่นอันมีมูลหนี้ที่เกิดจากการให้เงินกู้ เช่น ลูกหนี้เงินกู้ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ลูกหนี้เงินกู้ ขาดสมาชิกภาพลูกหนี้เงินกู้ระหว่างดำเนินคดี ลูกหนี้เงินกู้ตามคำพิพากษา เป็นต้น

ข้อ ๒๖ ให้สหกรณ์ประมาณการค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญสำหรับลูกหนี้ที่คาดว่าจะเรียกเก็บไม่ได้ ณ วันสิ้นปีทางบัญชี เพื่อปรับมูลค่าของลูกหนี้เงินกู้ โดยแสดงเป็นรายการค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญหักจาก บัญชีลูกหนี้เงินกู้ในงบแสดงฐานะการเงิน ดังนี้

(๑) สหกรณ์ตามมาตรา ๓๓/๑ (๑) (๒) (๓) (๔) และ (๕) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม และกลุ่มเกษตรกร ให้ประมาณการค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญ ตามประกาศกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ เรื่อง การประมาณการค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญ

(๒) สหกรณ์ตามมาตรา ๓๓/๑ (๖) และ (๗) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ให้ประมาณการค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญตามกฎหมายกระทรวงว่าด้วย การจัดชั้นสินทรัพย์ และการกันเงินสำรอง

ให้นำรายการดังต่อไปนี้ มาพิจารณาก่อนประมาณการค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญ ณ วันสิ้นปีทางบัญชี

(๑) จำนวนเงินที่ได้รับชำระหนี้หลังวันสิ้นปีทางบัญชี แต่ก่อนวันที่ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็น ต้องบอกการเงิน

(๒) เงินฝากของลูกหนี้ที่ฝากไว้กับสหกรณ์ตามจำนวนเงินที่เจ้าของบัญชีเงินฝากดังกล่าวทำสัญญาตกลงผูกพันค้ำประกันหนี้ของลูกหนี้และให้สิทธิแก่สหกรณ์สามารถถอนเงินฝากเพื่อชำระหนี้ได้ เมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระ

(๓) หลักทรัพย์รัฐบาล หรือหลักทรัพย์ที่กระทรวงการคลังค้ำประกันต้นเงินและดอกเบี้ย และเจ้าของหลักทรัพย์นั้นได้ทำสัญญาตกลงผูกพันค้ำประกันหนี้ของลูกหนี้ให้หักได้ตามมูลค่าหลักทรัพย์ เท่าที่ได้นำมาเป็นหลักประกันกับสหกรณ์

(๔) ที่ดิน หรือที่ดินพร้อมอาคาร สิ่งปลูกสร้างที่จดจำนองไว้กับสหกรณ์ กรณีประเมิน โดยทางราชการ ให้หักได้เต็มจำนวน กรณีประเมินโดยผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินรับอนุญาตให้หักได้ ร้อยละ ๗๐ ของราคาประเมิน ทั้งนี้ ต้องไม่เกินกว่าวงเงินที่ระบุไว้ในสัญญาจำนอง

ข้อ ๒๗ ให้สหกรณ์บันทึกบัญชีลูกหนี้การค้า สำหรับรายการลูกหนี้ที่ค้างชำระค่าสินค้า หรือค่าบริการที่สหกรณ์ได้ขายหรือให้บริการไปแล้วตามปกติ รวมถึงลูกหนี้ขายผ่านบัญชี ลูกหนี้จาก การขายผ่อนชำระหรือเช่าซื้อ ลูกหนี้ค่าบริการ

การประมาณการค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญสำหรับลูกหนี้การค้าที่คาดว่าจะเรียกเก็บไม่ได้ ณ วันสิ้นปี ทางบัญชี ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๒๖ เพื่อปรับมูลค่าของลูกหนี้การค้า และแสดงเป็นรายการ ค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญหักจากบัญชีลูกหนี้การค้าในงบแสดงฐานะการเงิน

ข้อ ๒๘ ให้สหกรณ์บันทึกบัญชีลูกหนี้อื่น สำหรับรายการลูกหนี้ที่ไม่อาจจัดอยู่ในประเภท ของลูกหนี้เงินกู้และลูกหนี้การค้า รวมถึงหนี้สินที่กรรมการและเจ้าหน้าที่มีต่อสหกรณ์ไม่ว่าในลักษณะใดก็ตาม โดยบันทึกบัญชีลูกหนี้อื่นแยกออกตามประเภทของการเกิดรายการ เช่น ลูกหนี้เงินสดขาดบัญชี ลูกหนี้เงินยืมทอรอง เป็นต้น

การประมาณการค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญสำหรับลูกหนี้อื่นที่คาดว่าจะเรียกเก็บไม่ได้ ณ วันสิ้นปี ทางบัญชี ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๒๖ เพื่อปรับมูลค่าของลูกหนี้อื่น และแสดงเป็นรายการ ค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญหักจากบัญชีลูกหนี้อื่นในงบแสดงฐานะการเงิน

ข้อ ๒๙ ให้สหกรณ์นำจำนวนเงินที่ได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้มาหักค่าปรับค้างรับ ดอกเบี้ยค้างรับ ค่าปรับประจำปี ดอกเบี้ยรับประจำปี และต้นเงิน ตามลำดับ

ข้อ ๓๐ ลูกหนี้ที่สามารถตัดจำหน่ายหนี้สูญได้ ต้องเป็นหนี้ที่เกิดจากการประกอบกิจการ หรือเนื่องจากการประกอบกิจการของสหกรณ์ และมีลักษณะ ดังนี้

(๑) ต้องมีหลักฐานการติดตามทวงถามให้ชำระหนี้ตามสมควรแก่กรณี หรือมีการฟ้องคดีแล้ว แต่ไม่ได้รับการชำระหนี้ หรือ

(๒) ลูกหนี้ถึงแก่ความตาย หรือศาลมีคำพิพากษาว่าเป็นคนสาบสูญ และไม่มีทรัพย์สินหรือสิทธิใด ๆ จะเรียกร้องให้ชำระหนี้ได้ หากฟ้องคดีไปก็ทำให้เสียค่าใช้จ่ายมากยิ่งขึ้นไม่คุ้มกับหนี้ที่จะได้รับชำระ หรือ

(๓) ลูกหนี้เลิกกิจการ และมีหนี้ของเจ้าหนี้อย่างอื่นมีบุริมสิทธิเหนือทรัพย์สินทั้งหมดของลูกหนี้ และอยู่ในลำดับที่จะได้รับชำระหนี้ก่อนเป็นจำนวนมากกว่าทรัพย์สินของลูกหนี้ หรือ

(๔) ได้ดำเนินการฟ้องลูกหนี้ในคดีแพ่งหรือได้ยื่นคำขอเฉลี่ยหนี้ในคดีที่ลูกหนี้ถูกเจ้าหนี้ รายอื่นฟ้องในคดีแพ่ง และในกรณีนั้น ๆ ได้มีคำบังคับหรือคำสั่งของศาลแล้ว แต่ลูกหนี้ไม่มีทรัพย์สินใด ๆ จะชำระหนี้ได้ หรือ

(๕) ได้ดำเนินการฟ้องลูกหนี้ในคดีล้มละลายหรือได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีที่ลูกหนี้ถูกเจ้าหนี้ รายอื่นฟ้องในคดีล้มละลาย และในกรณีนั้น ๆ ได้มีการประนอมหนี้กับลูกหนี้ โดยศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วย กับการประนอมหนี้ นั้น หรือ

(๖) ลูกหนี้ถูกศาลพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลาย และได้มีการแบ่งทรัพย์สินของลูกหนี้ ครั้งแรกแล้ว

(๗) ลูกหนี้แต่ละรายที่มีจำนวนหนี้รวมกันไม่เกินสามหมื่นบาท หากสหกรณ์มีหลักฐาน การติดตามทวงถามให้ชำระหนี้ตามสมควรแก่กรณีแล้วแต่ไม่ได้รับชำระหนี้ และหากจะฟ้องลูกหนี้ ก็จะต้องเสียค่าใช้จ่ายไม่คุ้มกับหนี้ที่จะได้รับชำระ

ข้อ ๓๑ ให้สหกรณ์ตัดจำหน่ายหนี้สูญ ในกรณีที่หนี้หนี้ที่มีการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญไว้ เต็มจำนวนหนี้ที่จะขอตัดจำหน่ายแล้วในคราวปิดบัญชีประจำปีก่อนการขออนุมัติตัดจำหน่ายหนี้สูญ ให้สหกรณ์ดำเนินการ ดังนี้

(๑) กำหนดระเบียบวาระการประชุมใหญ่ เรื่อง การตัดจำหน่ายหนี้สูญ ในคราวปิดบัญชี ประจำปีก่อนการขออนุมัติตัดจำหน่ายหนี้สูญ เพื่อพิจารณาอนุมัติตัดจำหน่ายหนี้สูญ โดยจัดให้มีข้อมูล แนบระเบียบวาระการประชุมใหญ่ ดังนี้

(๑.๑) จำนวนหนี้ที่ขออนุมัติตัดจำหน่ายจากบัญชี

(๑.๒) คำชี้แจงสภาพหลักฐานและการดำเนินการติดตามทวงถามหนี้

(๑.๓) เหตุผลในการขอตัดจำหน่ายหนี้สูญ

(๑.๔) ความเห็นของที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ (๒) ต้องมีมติอนุมัติจากที่ประชุมใหญ่ โดยมีคะแนนเสียงเกินกว่ากึ่งหนึ่งของสมาชิกที่มาประชุม

(๓) เมื่อที่ประชุมใหญ่มีมติให้ตัดจำหน่ายหนี้สูญได้ ให้บันทึกไว้ในรายงานการประชุม ด้วยว่าการอนุมัติตัดจำหน่ายหนี้สูญเป็นเพียงการปฏิบัติทางบัญชีเท่านั้น มิได้เป็นการระงับซึ่งสิทธิ เรียกร้องจากผู้ต้องรับผิดชอบต่อสหกรณ์แต่อย่างใด

การตัดจำหน่ายหนี้สูญให้สหกรณ์บันทึกลดยอดลูกหนี้เป็นหนี้สูญถือเป็นค่าใช้จ่ายในงบกำไร ขาดทุน และโอนกลับบัญชีค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญและบัญชีหนี้สงสัยจะสูญ

ข้อ ๓๒ ให้สหกรณ์บันทึกกลับรายการบัญชีลูกหนี้และค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญที่เกี่ยวข้อง และบันทึกหนี้สูญรับคืนเป็นรายได้ด้วยจำนวนเงินที่ได้รับคืน เมื่อสหกรณ์ตัดจำหน่ายหนี้สูญไปแล้ว และลูกหนี้นำเงินมาชำระหนี้

ข้อ ๓๓ ให้สหกรณ์เปิดเผยข้อมูลลูกหนี้เงินกู้ ลูกหนี้การค้า และลูกหนี้อื่นในหมายเหตุ ประกอบงบการเงิน ดังนี้

(๑) นโยบายการบัญชีเกี่ยวกับการประมาณการค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ

(๒) นโยบายการบัญชีเกี่ยวกับการระงับการรับรู้รายได้ที่เกิดจากดอกเบี้ยเงินให้กู้ของลูกหนี้ ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ตามเกณฑ์คงค้าง และเปิดเผยจำนวนเงินที่ไม่ได้รับรู้เข้าเป็นรายได้ ซึ่งหากได้นำเข้า เป็นรายได้แล้ว จะมีผลให้สหกรณ์มีกำไรสุทธิเป็นจำนวนเท่าใด

(๓) วิธีการคำนวณค่าปรับกรณีลูกหนี้การค้าค้างชำระเกินระยะเครดิตที่ระบุในสัญญา (๔) วิธีการคำนวณยอดลูกหนี้จากการขายผ่อนชำระหรือเช่าซื้อ (๕) มติที่ประชุมใหญ่ที่อนุมัติในกรณีให้ตัดจำหน่ายหนี้สูญ

ข้อ ๓๔ ให้สหกรณ์บันทึกบัญชีสินค้าคงเหลือ สำหรับรายการสินทรัพย์ที่มีไว้เพื่อขาย ตามลักษณะการประกอบธุรกิจโดยปกติ หรืออยู่ในระหว่างกระบวนการผลิตเพื่อให้เป็นสินค้าสำเร็จรูปเพื่อขาย หรือมีไว้ใช้ในการผลิตสินค้าหรือให้บริการ หรือต้นทุนงานให้บริการส่วนที่สหกรณ์ยังไม่ได้รับรู้เป็นรายได้ ซึ่งประกอบด้วย ค่าแรงงาน และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับ การให้บริการ รวมทั้งบุคลากรที่ควบคุมดูแลและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการ หรือสินค้าที่ส่งไป ผูกขายและยังไม่ได้บันทึกบัญชีขายสินค้า หรือสินค้าที่บันทึกบัญชีซื้อแล้วแต่ได้รับไม่ครบ หรือสินค้า ยึดคืนรอขาย

ข้อ ๓๕ ให้สหกรณ์บันทึกบัญชีเกี่ยวกับสินค้าคงเหลือโดยใช้วิธีการบันทึกบัญชีสินค้าคงเหลือ เมื่อวันสิ้นปีทางบัญชี (Periodic Inventory) และให้จัดทำทะเบียนคุมสินค้าทุกครั้งที่มีการซื้อและขายสินค้า

การบันทึกซื้อสินค้าให้บันทึกในราคาซื้อสินค้านั้น รวมถึงค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ได้จ่ายไปเพื่อให้ได้ สินค้า นั้นมาอยู่ในสภาพที่พร้อมจะขายได้ สำหรับราคาทุนของสินค้าที่ผลิตขึ้นเองเพื่อจำหน่าย ประกอบด้วยต้นทุนของวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต ค่าแรงงานโดยตรงในการผลิต และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เกี่ยวกับการผลิตสินค้านั้น

การคำนวณต้นทุนต่อหน่วยของสินค้า กรณีได้รับของแถมเป็นสินค้าชนิดเดียวกันกับสินค้าที่ซื้อ ให้ นำมูลค่าจำนวนเงินที่จ่ายค่าสินค้าที่ซื้อทั้งหมดหารด้วยจำนวนหน่วยสินค้าที่ได้รับทั้งหมด

การคำนวณต้นทุนต่อหน่วยของสินค้า กรณีได้รับของแถมเป็นสินค้าชนิดเดียวกันกับสินค้าที่ซื้อ แต่ต่างขนาด หรือเป็นสินค้าที่ต่างชนิดกัน โดยให้ประมาณราคาที่จะขายได้ของสินค้าทั้งหมด รวมทั้งสินค้าที่ได้รับเป็นของแถมด้วยแล้วเฉลี่ยเป็นราคาทุนให้สินค้าทุกชิ้นที่ซื้อมาทั้งสิ้นรวมทั้งสินค้าแถมด้วย

ข้อ ๓๖ ให้สหกรณ์ที่ส่งมอบสินค้าให้ลูกค้าแล้วโดยการขายผ่อนชำระหรือให้เช่าซื้อต่อมาได้ยึด สินค้า คืน ให้บันทึกสินค้ายึดคืนรอขายด้วยมูลค่าลูกหนี้จากการขายผ่อนชำระหรือเช่าซื้อคงเหลือ ตามบัญชีหลังจากหักดอกเบี้ยจากการขายผ่อนชำระหรือเช่าซื้อลดบัญชี และกำไรขั้นต้นจากการขายผ่อน ชำระหรือเช่าซื้อลดบัญชี รวมทั้งบัญชีอื่นที่เกี่ยวข้องเมื่อลูกค้าไม่สามารถจ่ายชำระหนี้ค่าสินค้าได้

ข้อ ๓๗ ให้สหกรณ์ที่เบิกสินค้าไปใช้ในการดำเนินงานของสหกรณ์ บันทึกสินค้าที่เบิกใช้ เป็นค่าใช้จ่าย ตามประเภทที่นำสินค้าไปใช้ และบันทึกสินค้าเบิกใช้เพื่อการดำเนินงาน โดยบันทึกด้วย ราคาทุน

การเบิกสินค้าไปใช้ในการผลิตสินค้าให้สหกรณ์บันทึกสินค้าที่เบิกใช้เป็นค่าวัตถุดิบ/วัสดุ ใช้สิ้นเปลือง และ บันทึกสินค้าเบิกใช้เพื่อการผลิต โดยบันทึกด้วยราคาทุน

การนำสินค้าไปแถม แจกฟรี หรือให้เป็นตัวอย่างแก่ลูกค้า ให้สหกรณ์บันทึกเป็นค่าใช้จ่าย ส่งเสริมการขาย และ บันทึกสินค้าเบิกใช้เพื่อการส่งเสริมการขาย โดยบันทึกด้วยราคาทุน

ข้อ ๓๘ ให้สหกรณ์ตรวจนับสินค้าคงเหลือ ณ วันสิ้นปีทางบัญชี โดยจัดทำทะเบียนคุมสินค้า และ วัตถุดิบ และต้องมีการตรวจนับสินค้าคงเหลือ ณ วันสิ้นปีทางบัญชี โดยผู้ที่ไม่มีความเกี่ยวข้องโดยตรง ในการเก็บรักษา สินค้าเป็นกรรมการตรวจนับ ไม่น้อยกว่า ๓ คน เพื่อให้ทราบปริมาณและสภาพของ สินค้าที่เหลืออยู่ตามความเป็นจริง โดยให้แยกรายละเอียดสินค้าคงเหลือสภาพปกติ สินค้าที่เสื่อมหรือ

ชำระที่ตรวจนับได้ไว้ต่างหากจากกัน ทั้งนี้ ไม่นับรวมสินค้ารับฝากขายที่ยังไม่ได้บันทึกบัญชีซื้อ สินค้าที่ขายแล้วแต่ผู้ซื้อยังไม่มารับสินค้า และสินค้าเสื่อมสภาพเสียหายที่ได้รับอนุมัติให้ตัดบัญชีแล้ว

ข้อ ๓๙ ให้สหกรณ์จัดประเภทสินค้าคงเหลือที่ตรวจนับได้ โดยแยกออกตามสภาพ เป็น ๒ กลุ่ม ดังนี้

(๑) สินค้าคงเหลือสภาพปกติ หมายถึง สินค้าคงเหลือซึ่งอยู่ในสภาพพร้อมที่จะขาย หรือสามารถนำไปใช้ในการผลิตสินค้าหรือให้บริการ

(๒) สินค้าคงเหลือสภาพเสื่อมชำรุด หมายถึง สินค้าคงเหลือที่มีสภาพเสื่อมชำรุด ล้าสมัย แต่ยังสามารถขายได้

ข้อ ๔๐ ให้สหกรณ์คำนวณมูลค่าสินค้าคงเหลือสภาพปกติ ณ วันสิ้นปีทางบัญชีด้วยราคาทุน หรือมูลค่าสุทธิที่จะได้รับแล้วแต่มูลค่าใดจะต่ำกว่า และบันทึกเป็นมูลค่าสินค้าคงเหลือ ณ วันสิ้นปีทางบัญชี โดยสหกรณ์สามารถเลือกใช้วิธีการคำนวณราคาทุน ดังนี้

(๑) วิธีเข้าก่อนออกก่อน (First In First Out : FIFO) โดยสินค้าที่ซื้อหรือผลิตขึ้นก่อนจะ ถูกขายออกไปก่อน ดังนั้น สินค้าที่เหลือนอยู่จะเป็นสินค้าที่ซื้อหรือผลิตครั้งหลังสุดย้อนขึ้นไปตามลำดับ

(๒) วิธีถ่วงเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (Weighted Average) โดยนำราคาทุนทั้งหมดของสินค้าที่ซื้อมาหารด้วยจำนวนหน่วยของสินค้านั้น และนำราคาถ่วงเฉลี่ยต่อหน่วยที่คำนวณได้คูณด้วยจำนวนหน่วย ของสินค้าคงเหลือในวันสิ้นปีทางบัญชี

สหกรณ์เลือกใช้วิธีการคำนวณราคาทุนสินค้าคงเหลือด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง สหกรณ์ต้องใช้วิธีการคำนวณต้นทุนด้วยวิธีเดียวกันอย่างสม่ำเสมอ สำหรับสินค้าคงเหลือที่มีลักษณะและการใช้คล้ายคลึงกัน

ข้อ ๔๑ ให้สหกรณ์บันทึกมูลค่าสินค้าคงเหลือสภาพเสื่อมชำรุด ด้วยราคาลดลงตามราคา ที่คาดว่าจะจำหน่ายได้ กรณีสินค้าที่เสื่อมหรือชำรุดลดลงต่ำกว่าราคาทุน ให้จัดทำรายละเอียด ประกอบการขอลดราคา โดยให้มีข้อมูลเกี่ยวกับประเภทสินค้า จำนวน ราคาทุน ราคาที่ลดลง และเหตุผลที่ลดราคา เสนอขออนุมัติต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ก่อนการจำหน่าย ตามราคาที่ลดลง

ข้อ ๔๒ ให้สหกรณ์บันทึกมูลค่าที่ลดลงของสินค้าคงเหลือ ณ วันสิ้นปีทางบัญชี เนื่องจาก การปรับมูลค่าให้เท่ากับมูลค่าสุทธิที่จะได้รับเป็นผลขาดทุนจากการตีราคาสินค้าลดลง ถือเป็นค่าใช้จ่าย ในงวดที่ปรับมูลค่าสินค้าลดลง

สินค้าคงเหลือ ณ วันสิ้นปีทางบัญชีหรือวันตรวจนับ มีจำนวนน้อยกว่าสินค้าคงเหลือ ตามบัญชี หรือจำนวนสินค้าคงเหลือตามบัญชีที่เกินหลังจากหักลดหย่อนแล้ว ให้ถือเป็นสินค้าขาดบัญชี โดยให้สหกรณ์โอนบัญชีแยกออกจากสินค้าคงเหลือตามบัญชีโดยใช้ราคาขายรวมภาษีขาย ณ วันสิ้นปี ทางบัญชี หรือวันตรวจนับ เป็นเกณฑ์ในการบันทึกบัญชีและดำเนินการหาผู้รับผิดชอบ

ข้อ ๔๓ ให้สหกรณ์พิจารณาการลดหย่อนสินค้าคงเหลือขาดบัญชี ดังนี้

(๑) สินค้าประเภทพืชผลทางการเกษตร ให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์พิจารณา ลดหย่อนสำหรับสินค้าที่มีการยุบตัวหรือสูญเสียน้ำหนักตามสภาพของสินค้านั้น โดยให้ดำเนินการ ทดสอบอัตราการยุบตัวตามสภาพของพืชผลทางการเกษตรนั้นขึ้นเป็นการเฉพาะ และจะต้องมีหลักฐาน พิสูจน์ว่าอัตราการทดสอบนั้นได้กำหนดขึ้นด้วยวิธีการที่เหมาะสม

(๒) สินค้าประเภทน้ำมันเชื้อเพลิง ให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์พิจารณาลดหย่อน น้ำมันเชื้อเพลิงที่ขาดหาย เนื่องจากการระเหยของน้ำมันตามสภาพปกติได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ที่กรมสรรพากรกำหนด

ข้อ ๔๔ ให้สหกรณ์บันทึกสินค้าขาดบัญชี สำหรับสินค้าคงเหลือตามบัญชีส่วนที่เกินจากสินค้า คงเหลือที่ตรวจนับได้ หลังหักลดหย่อนสินค้าคงเหลือขาดบัญชีแล้ว ดังนี้

(1) ถ้ามีผู้รับผิดชอบ ให้ผู้รับผิดชอบชดใช้สินค้าขาดบัญชีด้วยราคาขายรวมภาษีขาย กรณีผู้รับผิดชอบยังไม่สามารถชำระคืนได้ ให้ตั้งผู้รับผิดชอบนั้นเป็นลูกหนี้สินค้าขาดบัญชี โดยให้มีการจัดทำหลักฐานรับสภาพความผิดจากสินค้าขาดบัญชี พร้อมทั้งจัดให้มีหลักประกันโดยให้มีมูลค่าไม่น้อยกว่า สินค้าขาดบัญชีตามราคาขายรวมภาษีขาย

(๒) ถ้ายังไม่สามารถกำหนดผู้รับผิดชอบหรืออยู่ระหว่างดำเนินการพิจารณาหาผู้รับผิดชอบ สินค้าขาดบัญชีดังกล่าวถือเป็นสินค้าขาดบัญชีที่มีมูลค่าตามราคาขายรวมภาษีขาย ซึ่งจะต้องตั้งค่า เพื่อสินค้าขาดบัญชีและค่าเสียหายจากสินค้าขาดบัญชีเป็นค่าใช้จ่ายทั้งจำนวน

(๓) ถ้าสามารถหาผู้รับผิดชอบสินค้าขาดบัญชีได้ในเวลาต่อมา ให้ปรับปรุงบัญชีสินค้าขาดบัญชี เป็นบัญชีลูกหนี้สินค้าขาดบัญชี

ข้อ ๔๕ ให้สหกรณ์บันทึกบัญชีสินค้าเสื่อมสภาพเสียหาย สำหรับรายการสินค้าที่ได้รับ ความเสียหายจากภัยต่าง ๆ เช่น ไฟไหม้ น้ำท่วม ถูกโจรกรรม เป็นต้น ซึ่งสหกรณ์ไม่ได้ทำประกันภัยและ สินค้านั้นไม่สามารถขายได้ โดยให้ที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์มีมติให้ตัดจำหน่าย ออกจากบัญชี และบันทึกเป็นค่าเสียหายจากสินค้าเสื่อมสภาพทั้งจำนวนด้วยราคาทุน และแสดงเป็น รายการหักสินค้าที่มีเพื่อขายในงบต้นทุนขาย กรณีสินค้ามีสภาพขายได้ ให้ถือเป็นสินค้าคงเหลือ และตีราคา ลดลงตามสภาพที่คาดว่าจะขายได้ กรณีสินค้าทำประกันภัยให้บันทึกค่าเสียหายเป็นค่าใช้จ่าย ของสหกรณ์ และบันทึกจำนวนเงินที่ได้รับชดเชยจากบริษัทประกันเป็นรายได้ของสหกรณ์

ข้อ ๔๖ ให้สหกรณ์เปิดเผยข้อมูลสินค้าคงเหลือในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ดังนี้

(๑) นโยบายการบัญชีที่ใช้ในการวัดมูลค่าสินค้าคงเหลือตามราคาทุนหรือมูลค่าสุทธิที่จะได้รับ แล้วแต่มูลค่าใดจะต่ำกว่า โดยเปิดเผยวิธีที่ใช้คำนวณราคาทุนของสินค้าแต่ละประเภท

(๒) รายการลดราคาขายสินค้าต่ำกว่าราคาทุนในระหว่างปีเกี่ยวกับจำนวนครั้งที่ลดราคา จำนวนประเภทสินค้า จำนวนที่ลดราคา วันที่และครั้งที่ของการประชุมคณะกรรมการดำเนินการ สหกรณ์ที่มีมติให้ลดราคา

(๓) รายการลดหย่อนสินค้าในระหว่างปีเกี่ยวกับปริมาณและจำนวนเงินที่ลดหย่อน ประเภทสินค้า วันที่และครั้งที่ของการประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ที่มีมติให้ลดหย่อน

(๔) รายการสินค้าที่เสียหายจากภัยพิบัติต่าง ๆ เกี่ยวกับประเภทสินค้า ปริมาณ และจำนวนเงิน ที่ได้รับความเสียหาย

ข้อ ๔๗ ให้สหกรณ์บันทึกบัญชีวัสดุคงเหลือ สำหรับรายการของใช้สิ้นเปลืองในโรงงานและ ในสำนักงานซึ่งมีไว้เพื่อใช้ มิใช่มีไว้เพื่อจำหน่าย

ข้อ ๔๘ ให้สหกรณ์ตรวจนับวัสดุคงเหลือโดยปฏิบัติเช่นเดียวกับการตรวจนับสินค้าคงเหลือ และบันทึกมูลค่าวัสดุคงเหลือสภาพปกติ ด้วยราคาทุน

ข้อ ๔๙ ให้สหกรณ์เปิดเผยข้อมูลวัสดุคงเหลือในหมายเหตุประกอบงบการเงิน โดยเปิดเผย นโยบายการบัญชีในการวัดมูลค่าวัสดุคงเหลือ ด้วยราคาทุน

ข้อ ๕๐ ให้สหกรณ์บันทึกบัญชีที่ดินแทนการชำระหนี้รอขาย สำหรับรายการที่ดินและทรัพย์สิน ที่ติดกับที่ดิน ซึ่งสหกรณ์ได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้แทนการชำระด้วยเงินสด โดยพิจารณามูลค่าที่ดินแทน การชำระหนี้รอขายจากการสำรวจและประเมินราคาที่ดินก่อนการรับชำระหนี้ และบันทึกมูลค่าที่ดิน ที่ได้รับแทนการชำระหนี้รอขายด้วยราคาประเมินโดยทางราชการเต็มจำนวน แต่หากใช้ผู้ประเมินมูลค่า ทรัพย์สินรับอนุญาตให้รับรู้มูลค่าร้อยละ ๗๐ ของราคาประเมิน โดยสหกรณ์ต้องจัดทำทะเบียนคุมที่ดิน แทนการชำระหนี้รอขาย และตรวจนับที่ดินแทนการชำระหนี้รอขาย พร้อมกับตรวจสอบเอกสารสิทธิ์ ทุกวันสิ้นปีทางบัญชี

กรณีสหกรณ์ได้รับที่ดินแทนการชำระหนี้รอขายซึ่งมีมูลค่าสูงกว่าจำนวนเงินที่ลูกหนี้เป็นหนี้ ให้บันทึกส่วนต่างไว้ในบัญชีส่วนเกินมูลค่าที่ดินแทนการชำระหนี้รอขาย โดยแสดงรายการไว้ในทุน ของสหกรณ์

ข้อ ๕๑ ให้สหกรณ์บันทึกกลับรายการบัญชีส่วนเกินมูลค่าที่ดินแทนการชำระหนี้รอขาย เมื่อสหกรณ์ขายที่ดินแทนการชำระหนี้รอขาย ทั้งนี้ ต้องไม่เกินจากส่วนเกินมูลค่าของที่ดินแทน การชำระหนี้รอขายแปลงที่ขาย เพื่อรับรู้เป็นกำไรหรือขาดทุนจากการขายที่ดินแทนการชำระหนี้รอขาย

ข้อ ๕๒ ให้สหกรณ์เปิดเผยข้อมูลที่ดินแทนการชำระหนี้รอขายไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ดังนี้

(๑) นโยบายการบัญชีเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การวัดมูลค่าที่ดินแทนการชำระหนี้รอขาย

(๒) ข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดการได้มาของที่ดินแทนการชำระหนี้รอขาย เช่น วันที่โอน กรรมสิทธิ์ในที่ดินให้สหกรณ์ จำนวนลูกหนี้ เลขที่สัญญาเงินกู้ จำนวนหนี้คงเหลือ วัน เดือน ปีที่ได้รับ การโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดิน จำนวนแปลง จำนวนเนื้อที่ ราคาประเมิน และส่วนเกินมูลค่าที่ดินแทน การชำระหนี้รอขาย ตามมติคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ ในคราวที่มีการอนุมัติรายการเกี่ยวกับที่ดิน แทนการชำระหนี้รอขาย

ข้อ ๕๓ ให้สหกรณ์บันทึกบัญชีที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ สำหรับรายการสินทรัพย์ที่มีตัวตน ที่สหกรณ์มีไว้เพื่อใช้ประโยชน์ในการผลิต เพื่อใช้ในการจำหน่ายสินค้า ให้บริการ ให้เช่า หรือเพื่อใช้ ในการบริหารงาน ซึ่งคาดว่าจะใช้ประโยชน์มากกว่าหนึ่งรอบระยะเวลาบัญชี

การบันทึกต้นทุนของสินทรัพย์ให้บันทึกด้วยราคาทุนที่จ่ายเพื่อให้ได้มาหรือก่อสร้าง สิ่งปลูกสร้าง รายการที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ รวมถึงต้นทุนที่เกิดขึ้นภายหลังการรับรู้มูลค่าเริ่มแรก และมีการซ่อมบำรุง ต่อเติม ดัดแปลง ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงแทนส่วนประกอบของรายการที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ รวมทั้งขึ้นส่วน อุปกรณ์สำรองที่ใช้ในการซ่อมบำรุงเป็นส่วนหนึ่งของบัญชีที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ จะต้องรับรู้เป็นบัญชีที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ เมื่อมีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ที่สหกรณ์จะได้รับ ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคตจากรายการนั้น และสามารถวัดมูลค่าต้นทุนของรายการนั้น ได้อย่างน่าเชื่อถือ

ข้อ ๕๔ ให้สหกรณ์บันทึกต้นทุนของสินทรัพย์ที่ซื้อมาด้วยราคาซื้อรวมภาษีอากรขาเข้า ภาษีซื้อที่เรียกคืนไม่ได้ และค่าธรรมเนียมต่าง ๆ เพื่อให้ได้มารวมถึงต้นทุนการกู้ยืม และต้นทุนทางตรงอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการ

จัดหาสินทรัพย์ เพื่อให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน กรณีมีส่วนลดและค่าภาษีที่จะได้รับคืน ให้นำมาหักออกจากราคาซื้อด้วย

ต้นทุนของสินทรัพย์ที่สร้างขึ้นเองให้บันทึกด้วยราคาทุนของสินทรัพย์ ซึ่งประกอบด้วย ต้นทุน ทางตรง ที่เกี่ยวกับการสร้างสินทรัพย์ และต้นทุนที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการก่อสร้างสินทรัพย์ที่เข้าเงื่อนไขรวมเป็นราคาทุนของสินทรัพย์เมื่อมีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ว่าต้นทุนการกู้ยืมดังกล่าวก่อให้เกิด ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคต

การวัดมูลค่าของสินทรัพย์ที่นำไปแลกเปลี่ยนให้บันทึกด้วยมูลค่ายุติธรรม เว้นแต่มูลค่ายุติธรรม ที่ได้มา มีหลักฐานสนับสนุนที่ชัดเจนให้ใช้มูลค่ายุติธรรมที่ได้มา หากสหกรณ์ไม่สามารถวัดมูลค่ายุติธรรม ได้อย่างน่าเชื่อถือ ต้องบันทึกสินทรัพย์ที่ได้รับจากการแลกเปลี่ยนด้วยราคาทุนตามบัญชีของสินทรัพย์ ที่นำไปแลกเปลี่ยน

การวัดมูลค่าราคาทุนของสินทรัพย์ที่ได้มาหลายชนิดในราคารวมกัน ให้แยกราคาทุนของ สินทรัพย์ แต่ละชนิดออกจากกัน กรณีไม่ทราบราคาต้องมีการประเมินราคาสินทรัพย์แต่ละชนิด โดยผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินรับรอง

ข้อ ๕๕ ให้สหกรณ์บันทึกรายจ่ายที่เกิดขึ้นภายหลังจากการได้รับสินทรัพย์มาแล้ว และรายจ่ายนั้น เป็นผลทำให้สินทรัพย์ของสหกรณ์มีสภาพดีขึ้น หรือมีมูลค่าเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับ มาตรฐานการใช้งาน เช่น มีอายุการใช้งานเพิ่มขึ้น มีเนื้อที่ใช้สอยเพิ่มขึ้น เป็นต้น ให้ถือเป็น การเพิ่มมูลค่าสินทรัพย์ แต่หารายจ่ายนั้นมี ผลให้สามารถรักษาสภาพของมาตรฐานในการใช้งาน ของสินทรัพย์ไว้ โดยไม่มีการเพิ่มประสิทธิภาพ ให้ถือเป็น ค่าใช้จ่ายในงวดบัญชีที่เกิดขึ้น

ข้อ ๕๖ ให้สหกรณ์ตรวจนับสินทรัพย์ พร้อมกับตรวจสอบเอกสารสิทธิ์ เพื่อให้ทราบ กรรมสิทธิ์ ความครบถ้วน และสภาพของสินทรัพย์ตามความเป็นจริงทุกวันสิ้นปีทางบัญชี และให้บันทึก เป็นรายการที่ดิน อาคารและอุปกรณ์นั้นด้วยราคาทุนหักค่าเสื่อมราคาสะสม

ข้อ ๕๗ สหกรณ์สามารถตีราคาสินทรัพย์ใหม่ได้ตามมูลค่ายุติธรรมที่ได้จากการประเมินราคา โดยผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินรับรอง การตีราคาใหม่ต้องกระทำอย่างสม่ำเสมอซึ่งรอบระยะเวลา ของการพิจารณาตีราคาใหม่แต่ละครั้งต้องไม่ต่ำกว่า ๕ ปีบัญชีของสหกรณ์ โดยให้สหกรณ์ที่ราคา สินทรัพย์ทุกรายการ ที่จัดอยู่ในประเภทเดียวกับรายการที่ตีราคาใหม่พร้อมกัน เพื่อมิให้มีการเลือกตีราคา เฉพาะบางรายการ และเพื่อมิให้มูลค่าของรายการที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ ที่แสดงอยู่ในงบการเงิน มีทั้งราคาทุนและราคาที่ตีใหม่ปะปนกัน

กรณีที่ตีราคาสินทรัพย์ใหม่เป็นครั้งแรก แล้วทำให้สินทรัพย์มีมูลค่าเพิ่มขึ้น สหกรณ์ต้องรับรู้ มูลค่าตามบัญชีของสินทรัพย์ที่เพิ่มขึ้นไว้ในบัญชีส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์ โดยแสดงไว้ในทุน ของสหกรณ์ในงบแสดงฐานะการเงิน หากต่อมามีการตีราคาลดลงให้นำส่วนที่ลดลงจากการตีราคาใหม่ ไปหักออกจากบัญชีส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์ ได้ไม่เกินจำนวนที่เคยตีราคาเพิ่มสำหรับ สินทรัพย์ชนิดเดียวกัน หากราคาส่วนที่ลดลงจากการตีราคาใหม่ยังคงเหลือ ให้บันทึกเป็นขาดทุน จากการตีราคาสินทรัพย์ถือเป็นค่าใช้จ่ายในรอบระยะเวลาบัญชีที่มีการตีราคาลดลงนั้น

กรณีตีราคาสินทรัพย์ใหม่เป็นครั้งแรก แล้วทำให้สินทรัพย์มีมูลค่าลดลง หากเป็นสินทรัพย์ ประเภทที่ต้องคิดค่าเสื่อมราคาและใช้มูลค่ายุติธรรมเป็นเกณฑ์ในการตีราคา ให้เพิ่มยอดค่าเสื่อมราคาสะสม ให้มีจำนวนเท่ากับที่จะทำให้ราคาตามบัญชีของสินทรัพย์เท่ากับราคาที่ตีใหม่ โดยรับรู้มูลค่าที่ลดลง เป็นขาดทุนจากการตีราคาสินทรัพย์ ถือเป็นค่าใช้จ่ายในรอบระยะเวลาบัญชีที่ตีราคาสินทรัพย์ลดลงนั้น

กรณีตีราคาที่ดินใหม่เป็นครั้งแรก แล้วทำให้ที่ดินมีมูลค่าลดลง ให้ปรับลดยอดมูลค่าที่ดินลง โดยให้รับรู้มูลค่าที่ลดลงนั้น เป็นขาดทุนจากการตีราคาสินทรัพย์ ถือเป็นค่าใช้จ่ายทันทีในปีที่มีการ ตีราคาที่ดินลดลง ต่อมามีการตีราคาที่ดินเพิ่มขึ้น ส่วนเพิ่มจากการตีราคาใหม่ ให้รับรู้เป็นกำไรจาก การตีราคาที่ดิน ถือเป็นรายได้ ได้ไม่เกินจำนวนที่เคยตีราคาลดลง ซึ่งได้บันทึกเป็นค่าใช้จ่ายในรอบ ระยะเวลาบัญชีก่อน สำหรับส่วนที่เกินจำนวนที่เคยตีราคาลดลง ให้บันทึกเป็นส่วนเกินทุนจากการ ตีราคาสินทรัพย์ แสดงไว้ในทุนของสหกรณ์ ในงบแสดงฐานะการเงิน

สำหรับบัญชีส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์ กรณีที่มีการตีราคาใหม่สำหรับสินทรัพย์ ประเภทที่ไม่ต้องคิดค่าเสื่อมราคา บัญชีส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์จะถูกโอนปิดไปเมื่อมีการนำ สินทรัพย์ดังกล่าวออกขาย ส่วนสินทรัพย์ประเภทที่คิดค่าเสื่อมราคา บัญชีส่วนเกินทุนจากการตีราคา สินทรัพย์ให้โอนไปยังบัญชีทุนสำรอง ตามส่วนที่ถือเป็นรายการที่เกิดขึ้นแล้วเมื่อมีการใช้สินทรัพย์นั้น โดยจำนวนของส่วนเกินทุนที่ถือเป็นรายการที่เกิดขึ้นแล้ว คำนวณจากผลต่างระหว่างค่าเสื่อมราคา ที่คำนวณจากราคาตามบัญชีที่ดีใหม่ กับค่าเสื่อมราคาที่คำนวณจากราคาทุนเดิม

ข้อ ๕ ให้สหกรณ์คำนวณค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ที่จะมีการเสื่อมสภาพตามอายุการใช้งาน หรืออาจจะเกิดความเสียหายอันเนื่องมาจากการใช้งาน มูลค่าเสื่อมสภาพของรายการอาคาร และอุปกรณ์ ต้องปันส่วนเป็นค่าเสื่อมราคาอย่างมีระบบตลอดอายุการใช้ประโยชน์ของสินทรัพย์ วิธีการ คิดค่าเสื่อมราคาต้องสะท้อนถึงประโยชน์เชิงเศรษฐกิจที่สหกรณ์ได้รับจากการใช้สินทรัพย์ ค่าเสื่อมราคา ที่เกิดขึ้นแต่ละงวดต้องรับรู้เป็นค่าใช้จ่าย ยกเว้น ค่าเสื่อมราคาที่ต้องนำไปรวมเป็นราคาตามบัญชี ของสินทรัพย์ชนิดอื่น

สหกรณ์ไม่ต้องคิดค่าเสื่อมราคาที่ดิน ที่สหกรณ์ถือไว้เพื่อใช้ในการดำเนินงาน

การคำนวณค่าเสื่อมราคาอาคารและอุปกรณ์ในแต่ละรอบปีทางบัญชี สหกรณ์ต้องคิดค่าเสื่อมราคาเมื่อสินทรัพย์พร้อมใช้งาน ให้สอดคล้องกับสภาพการใช้งาน และใกล้เคียงกับความเป็นจริง โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

(ก) อาคารถาวร หรือสิ่งปลูกสร้าง	ร้อยละ ๒.๕ - ๑๐
(ข) เครื่องสีข้าว เครื่องจักรกลและอุปกรณ์ เครื่องยนต์	ร้อยละ ๕ - ๒๐
(ค) เรือยนต์และอุปกรณ์เรือ	ร้อยละ ๑๐ - ๑๕
(ง) รถยนต์	ร้อยละ ๑๐ - ๒๐
(จ) ครุภัณฑ์และอุปกรณ์สำนักงาน	ร้อยละ ๑๐ - ๒๐
(ฉ) เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์	ร้อยละ ๒๐ - ๒๕

การพิจารณาองค์ประกอบในการคำนวณค่าเสื่อมราคาให้พิจารณา ดังนี้

(๑) อาคารและอุปกรณ์ที่เป็นส่วนประกอบเข้ากันแต่มีอายุการใช้งานต่างกัน ให้แยก ส่วนประกอบและคำนวณค่าเสื่อมราคาตามอายุการใช้งานของแต่ละส่วนประกอบนั้น

(๒) อาคารและอุปกรณ์ที่มีอายุการใช้งานไม่เต็มปี ให้คำนวณตามระยะเวลาเป็นวันนับจาก วันที่อาคารและอุปกรณ์นั้นพร้อมใช้งาน และให้นับ ๑ ปี มี ๓๖๕ วัน

(๓) เมื่อคำนวณค่าเสื่อมราคาถึงงวดสุดท้ายแล้วให้คงเหลือมูลค่าอาคารและอุปกรณ์ไว้ ๑ บาท ต่อหน่วย จนกว่าอาคารและอุปกรณ์นั้นจะสิ้นสภาพหรือดัดบัญชี

การคำนวณค่าเสื่อมราคาอาคารและอุปกรณ์ให้เลือกใช้วิธีใดวิธีหนึ่ง ดังนี้

(๑) วิธีเส้นตรง (Straight-line Method) ใช้สำหรับสินทรัพย์ที่มีการเสื่อมสภาพไปตาม ระยะเวลา มากกว่าเสื่อมสภาพเพราะการใช้งานเป็นการเสื่อมสภาพเท่ากันทุกปี และเป็นวิธีที่มีผลทำให้ ค่าเสื่อมราคามีจำนวนคงที่ตลอดอายุการใช้ประโยชน์ของสินทรัพย์ อัตราค่าเสื่อมราคาให้คิดเป็นร้อยละต่อปี

(๒) วิธีอัตราลดลงตามผลรวมจำนวนปี (Sum-of-Years-Digits Method) ใช้สำหรับ สินทรัพย์ที่มีลักษณะเป็นสินทรัพย์ที่มีประสิทธิภาพการใช้งานสูงในระยะแรก และประโยชน์ที่ให้ในระยะหลัง ไม่นั่นนอน หรือถ้าใช้งานไปนานอาจเกิดค่าซ่อมแซมมาก ทั้งนี้ ระยะเวลาที่คิดค่าเสื่อมราคา ต้องไม่เกินกว่าที่กำหนดไว้ใน

ข้อ (๑) สำหรับอาคารและอุปกรณ์ประเภทเดียวกัน

กรณีสหกรณ์เลือกใช้วิธีการคำนวณค่าเสื่อมราคาวิธีใดวิธีหนึ่งแล้ว จะต้องใช้วิธีนั้น อย่างสม่ำเสมอ ตลอดอายุการใช้งานของอาคารและอุปกรณ์นั้น และค่าเสื่อมราคาที่สามารถคำนวณได้ ให้แสดงไว้ใน บัญชีค่าเสื่อมราคาสะสมของอาคารและอุปกรณ์ แยกตามประเภทของอาคารและอุปกรณ์ที่เกิดค่าเสื่อม ราคานั้น และให้บันทึกรายการค่าเสื่อมราคาไว้ในทะเบียนสินทรัพย์ ต่อมาหากสหกรณ์ซื้อสินทรัพย์ ประเภทเดิมเพิ่มเติมอีก สหกรณ์สามารถพิจารณาเปลี่ยนวิธีการคิดค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ที่ซื้อเพิ่มเติมได้ ถ้าเห็นว่าวิธีคิดค่าเสื่อมราคา วิธีใหม่จะสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะการใช้งานและประโยชน์ที่ได้รับชัดเจนขึ้น และถูกต้องตรงตามข้อเท็จจริง โดยสหกรณ์ต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การคิดค่าเสื่อมราคา สินทรัพย์ที่ซื้อเพิ่มเติม ไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินด้วย

กรณีที่สหกรณ์ได้คำนวณค่าเสื่อมราคาก่อนถือใช้ระเบียบนี้ สหกรณ์อาจพิจารณาปรับปรุง การคำนวณค่าเสื่อมราคาใหม่ได้ โดยจะต้องมีการประเมินอายุการใช้งานที่เหลืออยู่ของสินทรัพย์นั้น ทั้งนี้ ต้องไม่เกินกว่าระยะเวลาที่ระเบียบกำหนด

ข้อ ๕๔ ให้สหกรณ์บันทึกการเลิกใช้สินทรัพย์ที่หมดอายุการใช้งานแล้วและต้องการ ตัดจำหน่ายสินทรัพย์เนื่องจากไม่สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไปได้อีก หากสินทรัพย์ที่เลิกใช้ ไม่มีมูลค่าซาก ให้สหกรณ์คิดค่าเสื่อมราคาจนหมดมูลค่าของสินทรัพย์ที่เลิกใช้ และโอนปิดค่าเสื่อมราคาสะสม ทั้งหมดของสินทรัพย์ที่เลิกใช้ไปยังบัญชีสินทรัพย์ที่เลิกใช้ แต่หากสินทรัพย์ที่เลิกใช้มีมูลค่าซากคงเหลือ ให้โอนปิดสินทรัพย์ที่เลิกใช้ด้วยราคาทุนและค่าเสื่อมราคาสะสมทั้งหมดของสินทรัพย์ที่เลิกใช้ ผลต่างคือ มูลค่าซากของสินทรัพย์ที่ สหกรณ์ไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อีกให้บันทึกเป็นขาดทุนจากการเลิกใช้ สินทรัพย์ ถือเป็นค่าใช้จ่าย ต่อมาหากขายซากได้ในปีเดียวกับปีที่เลิกใช้สินทรัพย์ จำนวนเงินที่ขายซาก ได้ให้นำไปลดยอดขาดทุนจากการเลิกใช้สินทรัพย์จนหมดก่อน จำนวนเงินส่วนที่เหลือให้นำไปบันทึกเป็นกำไรจากการจำหน่ายสินทรัพย์

การเลิกใช้สินทรัพย์ที่ยังไม่หมดอายุการใช้งานเป็นการถาวร ให้สหกรณ์บันทึกข้อมูล วัน เดือน ปี ที่เลิกใช้สินทรัพย์ไว้ในทะเบียนสินทรัพย์ และให้คำนวณค่าเสื่อมราคาตามปกติต่อไป จนกว่าจะสามารถจำหน่ายสินทรัพย์ที่เลิกใช้นั้น ถือเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน และเมื่อจำหน่าย สินทรัพย์ที่เลิกใช้ได้ ให้คิดค่าเสื่อมราคาตั้งแต่วันต้นปีบัญชีจนถึงวันจำหน่ายสินทรัพย์ และโอนปิดบัญชีสินทรัพย์ที่เลิกใช้และค่าเสื่อมราคาสะสมผลต่างที่เกิดขึ้นระหว่างจำนวนเงินที่ได้รับจากการจำหน่ายกับ มูลค่าตามบัญชีบันทึกเป็นกำไร (ขาดทุน) จากการจำหน่ายสินทรัพย์

การเลิกใช้สินทรัพย์ที่ยังไม่หมดอายุการใช้งานเป็นการชั่วคราว ให้สหกรณ์บันทึกค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ที่เลิกใช้ โดยคำนวณตั้งแต่วันต้นปีบัญชีถึงวันที่เลิกใช้ ถือเป็นต้นทุนการผลิต หรือค่าใช้จ่าย เฉพาะธุรกิจหรือค่าใช้จ่ายดำเนินงาน ต่อมานำสินทรัพย์กลับมาใช้งาน ให้เริ่มคำนวณค่าเสื่อมราคา ตั้งแต่วันที่เริ่มใช้ถึงวันสิ้นปีบัญชี โดยค่าเสื่อมราคาที่สามารถคำนวณได้ ให้ถือเป็นต้นทุนการผลิต หรือค่าใช้จ่าย เฉพาะธุรกิจ หรือค่าใช้จ่ายดำเนินงานตามแต่กรณี ขึ้นอยู่กับสินทรัพย์นั้นใช้เพื่อการใด

การเลิกใช้สินทรัพย์เนื่องจากสินทรัพย์สูญหายหรือได้รับความเสียหายโดยสิ้นเชิงก่อนหมดอายุ การใช้ งาน และสหกรณ์ไม่ได้ทำประกันภัยสินทรัพย์ ให้สหกรณ์รับรู้ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นด้วยราคาทุน ของสินทรัพย์

หักค่าเสื่อมราคาสะสมของสินทรัพย์ที่สูญหายหรือได้รับความเสียหาย บันทึกลงเป็น ค่าเสียหายจากสินทรัพย์ โดยระบุประเภทของสินทรัพย์ หากมีค่าใช้จ่ายอันเนื่องจากความเสียหาย ที่เกิดขึ้นในปีเดียวกับปีที่เกิดความเสียหาย เช่น ค่าเรือถอน ค่าขนย้าย เป็นต้น ให้บันทึกเป็น ค่าเสียหายจากสินทรัพย์ หากมีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นในปีถัดไป ให้บันทึกเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงาน และถ้าสหกรณ์สามารถขายซากสินทรัพย์ที่ได้รับความเสียหายได้ให้บันทึกเป็นรายได้อื่น หากสหกรณ์ ทำประกันภัยสินทรัพย์ เมื่อได้รับการชดใช้เงินค่าสินไหมทดแทนสำหรับสินทรัพย์ที่ได้รับความเสียหาย ให้บันทึกจำนวนเงินที่ได้รับชดใช้เป็นรายได้อื่น

การเลิกใช้สินทรัพย์เนื่องจากสินทรัพย์ได้รับความเสียหายบางส่วน และสหกรณ์ได้จ่าย ค่าซ่อมแซม เพื่อให้สามารถใช้งานต่อไป ให้สหกรณ์ประเมินราคาสินทรัพย์ที่ได้รับความเสียหายนั้น ว่ามีมูลค่าคงเหลือเท่าใดแล้วปรับปรุงบัญชีให้มีมูลค่าคงเหลือเท่ากับราคาที่ประเมิน โดยผลต่างที่เกิดขึ้น ให้บันทึกเป็นค่าเสียหายจากสินทรัพย์ โดยระบุประเภทสินทรัพย์ และหากมีการจ่ายเงินซ่อมแซม สินทรัพย์ที่เสียหายในปีเดียวกับปีที่เกิดความเสียหาย ให้บันทึกจำนวนค่าซ่อมแซมไว้เป็นค่าเสียหาย จากสินทรัพย์ แต่หากจ่ายเงินในปีถัดไปให้บันทึกเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงาน และให้คำนวณค่าเสื่อมราคา สินทรัพย์ที่ได้รับความเสียหายต่อไปตามอายุการใช้งานที่เหลือ ค่าเสื่อมราคาที่คำนวณได้ถือเป็นต้นทุน การผลิต หรือค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจ หรือค่าใช้จ่ายดำเนินงานขึ้นอยู่กับสินทรัพย์นั้นใช้เพื่อการใด

ข้อ ๖๐ ให้สหกรณ์เปิดเผยข้อมูลที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ดังนี้

(๑) นโยบายการบัญชีเกี่ยวกับเกณฑ์การวัดมูลค่าราคาทุนและวิธีการคำนวณค่าเสื่อมราคา

(๒) นโยบายการบัญชีเกี่ยวกับการตีราคาสินทรัพย์ใหม่ โดยแสดงให้เห็นถึงราคาตามบัญชี การปรับเพิ่มหรือลดด้วยส่วนที่ตีราคาเพิ่มหรือลด ตลอดจนเปิดเผยว่าการเปลี่ยนแปลงการตีราคาทุน โดยผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินรับอนุญาต หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการตีราคา และมูลค่าที่เปลี่ยนแปลง

(๓) จำนวนและข้อจำกัดในกรรมสิทธิ์ของที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ที่ใช้เป็นหลักประกันหนี้สิน

ข้อ ๖๑ ให้สหกรณ์บันทึกบัญชีสินทรัพย์ไม่มีตัวตน สำหรับรายการสินทรัพย์ที่ไม่เป็นตัวตน ที่สามารถระบุได้ และไม่มีลักษณะทางกายภาพ โดยบันทึกบัญชีแยกออกตามประเภทของสินทรัพย์ ไม่มีตัวตน เช่น สินทรัพย์ทางปัญญา โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร สัมปทาน สิทธิการเช่า สิทธิการใช้ประโยชน์ในที่ดินหรืออาคาร สิทธิในการใช้ซอฟต์แวร์ต่าง ๆ สิทธิในการใช้ประโยชน์ในสิ่งปลูกสร้างระหว่างก่อสร้าง เป็นต้น

การบันทึกต้นทุนของสินทรัพย์ไม่มีตัวตนด้วยราคาทุน โดยประกอบด้วย ราคาซื้อรวมภาษีนำเข้าและภาษีซื้อที่เรียกคืนไม่ได้ และรายการอื่นที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดเตรียมสินทรัพย์นั้นให้อยู่ ในสภาพพร้อมที่จะใช้งานได้ตามประสงค์ เช่น ค่าธรรมเนียมวิชาชีพทางกฎหมาย ค่าใช้จ่ายการทดสอบ สภาพความพร้อมใช้ประโยชน์ เป็นต้น สำหรับส่วนลดการค้าและภาษีที่ได้รับคืน ให้นำมาหักออกจาก ราคาซื้อ

ข้อ ๖๒ ให้สหกรณ์บันทึกการตัดจำหน่ายสินทรัพย์ไม่มีตัวตนเมื่อพร้อมใช้ประโยชน์ โดยรับรู้ ค่าตัดจำหน่ายของสินทรัพย์ไม่มีตัวตนเป็นค่าใช้จ่าย และให้บันทึกค่าตัดจำหน่ายหักจากบัญชีสินทรัพย์ ไม่มีตัวตนที่มีการตัดจำหน่ายนั้นโดยตรง ณ วันสิ้นปีทางบัญชีตามระยะเวลาที่ใช้ประโยชน์ ดังนี้

(๑) สินทรัพย์ไม่มีตัวตนที่มีอายุการให้ประโยชน์จำกัด ให้สหกรณ์ตัดจำหน่ายโดยวิธีเส้นตรง ตามระยะเวลาของการใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์ ดังนี้

(๑.๑) ตามอายุการให้ประโยชน์ที่ถูกจำกัด

(๑.๒) กรณีอายุการให้ประโยชน์ของสินทรัพย์น้อยกว่าอายุสิทธิตามกฎหมายหรือ ข้อผูกพันสัญญา ให้ตัดจำหน่ายสินทรัพย์ตามอายุการให้ประโยชน์ที่แท้จริง

(๑.๓) กรณีสินทรัพย์ไม่มีตัวตนที่มีอายุการให้ประโยชน์ไม่เต็มปี ให้คำนวณค่าตัดจำหน่ายเป็นวันนับจากวันที่สินทรัพย์ไม่มีตัวตนนั้นพร้อมที่จะใช้ประโยชน์ได้ และให้นับ ๑ ปีมี ๓๖๕ วัน

(๑.๔) การตัดจำหน่ายสินทรัพย์ไม่มีตัวตนที่เกี่ยวกับอาคารและอุปกรณ์ต้องตัดจำหน่ายไม่น้อยกว่าจำนวนที่คำนวณตามอัตราค่าเสื่อมราคาอาคารและอุปกรณ์ที่กำหนดไว้

(๒) สินทรัพย์ไม่มีตัวตนที่มีอายุการให้ประโยชน์ไม่จำกัด ให้คำนวณค่าตัดจำหน่ายตามอัตรา ค่าเสื่อมราคาอาคารและอุปกรณ์ที่กำหนดไว้ หากไม่มีอัตราค่าเสื่อมราคาตามที่กำหนด ให้สหกรณ์ ตัดจำหน่ายได้ไม่เกิน ๑๐ ปี

(๓) กรณีสหกรณ์ได้รับสิทธิการใช้ประโยชน์ในสินทรัพย์จากโครงการของรัฐบาล ให้ตัดจำหน่าย ไม่น้อยกว่าจำนวนที่คำนวณจากอัตราค่าเสื่อมราคาอาคารและอุปกรณ์ของสินทรัพย์นั้นกำหนดไว้

(๔) ณ วันสิ้นปีทางบัญชี มูลค่าคงเหลือตามบัญชีของสินทรัพย์ไม่มีตัวตนจะเท่ากับยอดสุทธิ หลังจากหักค่าตัดจำหน่ายและในปีสุดท้ายของการตัดจำหน่ายให้ตัดจำหน่ายจนหมดมูลค่าทางบัญชี มูลค่าคงเหลือของสินทรัพย์ไม่มีตัวตนจะเท่ากับศูนย์

ข้อ ๖๓ ให้สหกรณ์ที่เลิกใช้สินทรัพย์ไม่มีตัวตนที่ยังไม่หมดอายุการให้ประโยชน์ และสหกรณ์ คาดว่า จะไม่ได้รับประโยชน์จากการใช้สินทรัพย์ไม่มีตัวตนนั้นอีกต่อไป ให้สหกรณ์ตัดจำหน่ายสินทรัพย์ ไม่มีตัวตนดังกล่าวออกจากบัญชีจนหมดมูลค่าทางบัญชีในปีที่ไม่ได้รับประโยชน์แล้ว

กรณีสหกรณ์ขายสินทรัพย์ไม่มีตัวตนได้ ให้รับรู้ผลต่างระหว่างจำนวนเงินสุทธิที่ได้รับจาก การขายสินทรัพย์ไม่มีตัวตนกับมูลค่าตามบัญชีของสินทรัพย์ไม่มีตัวตนนั้น เป็นกำไร (ขาดทุน) จากการ จำหน่ายสินทรัพย์ไม่มีตัวตนในงบกำไรขาดทุนทันทีที่เกิดขึ้น

ข้อ ๖๔ ให้สหกรณ์เปิดเผยข้อมูลสินทรัพย์ไม่มีตัวตนในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ดังนี้

(๑) นโยบายการบัญชีเกี่ยวกับวิธีการตัดจำหน่ายและอัตราการตัดจำหน่ายของสินทรัพย์ไม่มีตัวตน

(๒) กรณีสหกรณ์มีสินทรัพย์ไม่มีตัวตนที่ตัดจำหน่ายจนหมดมูลค่าทางบัญชีแล้ว แต่ยังสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ต่อไป ให้เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสินทรัพย์ไม่มีตัวตนดังกล่าวไปจนกว่าสินทรัพย์ ไม่มีตัวตนนั้นจะไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อีก โดยเปิดเผยไว้ภายใต้หัวข้อสินทรัพย์ไม่มีตัวตน แต่ถ้า ในงบการเงินไม่มีหัวข้อสินทรัพย์ไม่มีตัวตน เนื่องจากสินทรัพย์ไม่มีตัวตนทุกรายการได้ตัดจำหน่าย จนหมดมูลค่าทางบัญชีแล้ว ก็ให้เปิดเผยข้อมูลไว้ภายใต้หัวข้ออื่น ๆ

ข้อ ๖๕ ให้สหกรณ์บันทึกบัญชีค่าใช้จ่ายรอตัดบัญชี สำหรับรายการค่าใช้จ่ายหรือต้นทุน ที่เกิดขึ้นและเป็นประโยชน์แก่การดำเนินธุรกิจระยะยาวในภายหน้า ซึ่งสหกรณ์จะต้องตัดจ่าย เป็นค่าใช้จ่ายในระยะเวลา นานกว่าหนึ่งงวดบัญชี เช่น ค่าปรับปรุง ซ่อมแซมและค่าตกแต่ง ซึ่งใช้เงิน เป็นจำนวนมาก เป็นต้น ให้สหกรณ์ถือเป็นค่าใช้จ่ายรอตัดบัญชี

การคำนวณค่าตัดจ่ายเป็นรายปีเพื่อตัดออกจากบัญชีค่าใช้จ่ายรอดัตบัญชีในแต่ละรอบปีบัญชี ต้องให้เสร็จสิ้นภายในเวลาไม่เกิน ๕ ปี

ข้อ ๖๖ ให้สหกรณ์เปิดเผยข้อมูลค่าใช้จ่ายรอดัตบัญชีในหมายเหตุประกอบงบการเงิน โดยเปิดเผยนโยบายการบัญชีเกี่ยวกับระยะเวลาในการตัดจ่ายค่าใช้จ่ายรอดัตบัญชีเป็นรายปี

ข้อ ๖๗ ให้สหกรณ์บันทึกเงินที่ได้รับบริจาคที่ผู้บริจาคมิได้กำหนดให้ใช้เพื่อการใดการหนึ่ง คู่กับทุนสำรอง และเมื่อสหกรณ์นำเงินไปใช้จ่ายในการดำเนินงาน ให้บันทึกเป็นค่าใช้จ่ายตามประเภท ที่ใช้จ่ายนั้น

กรณีนำเงินที่ได้รับบริจาคไปจัดหาสินทรัพย์ ให้บันทึกบัญชีสินทรัพย์ประเภทนั้นที่จัดหาได้ และหากสหกรณ์ต้องจ่ายเงินสมทบจากทุนดำเนินงานหรือทุนสะสมตามข้อบังคับ ระเบียบ และอื่น ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งสินทรัพย์นั้น ให้บันทึกจำนวนเงินที่ต้องจ่ายสมทบไปเป็นส่วนหนึ่งของราคาทุน ของสินทรัพย์ กรณีจ่ายจากทุนสะสมตามข้อบังคับ ระเบียบ และอื่น ๆ ให้โอนลดยอดทุนสะสม ตามข้อบังคับ ระเบียบ และอื่น ๆ ไปสมทบทุนสำรอง และถ้าเป็นสินทรัพย์ที่ต้องคำนวณค่าเสื่อมราคา หรือตัดจำหน่ายให้คำนวณตามอัตราที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้ ค่าเสื่อมราคาหรือค่าตัดจำหน่ายที่คำนวณได้ ถือเป็นค่าใช้จ่าย

ข้อ ๖๘ ให้สหกรณ์บันทึกเงินที่ได้รับบริจาค ที่ผู้บริจาคมิได้กำหนดให้ใช้เพื่อการใดการหนึ่ง ให้บันทึกเงินที่ได้รับบริจาคคู่กับบัญชีทุนเพื่อการนั้น ที่แสดงให้เห็นถึงภาระผูกพันที่สหกรณ์จะต้องดำเนินการนำทุนเพื่อการนั้นไปใช้ตามวัตถุประสงค์ของผู้บริจาค เมื่อสหกรณ์นำเงินที่ได้รับบริจาค ไปใช้จ่ายตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ให้สหกรณ์ลดยอดทุนเพื่อการนั้นเพื่อให้ทุนเพื่อการนั้นหมดสิ้นไป

การนำเงินที่ได้รับบริจาคไปจัดหาสินทรัพย์ ให้บันทึกสินทรัพย์ที่จัดหาได้ตามจำนวนเงินที่จ่าย พร้อมกับโอนปิดยอดทุนเพื่อการนั้นไปบันทึกเป็นรายได้จากการรับบริจาคสินทรัพย์รอการรับรู้ และหาก สหกรณ์จ่ายเงินสมทบจากทุนดำเนินงานหรือทุนสะสมตามข้อบังคับ ระเบียบ และอื่น ๆ เพื่อให้ได้มา ซึ่งสินทรัพย์ ให้สหกรณ์บันทึกจำนวนเงินที่ต้องจ่ายสมทบไปเป็นส่วนหนึ่งของราคาทุนสินทรัพย์ หากจ่ายจากทุนสะสมตามข้อบังคับ ระเบียบ และอื่น ๆ ให้โอนลดยอดทุนสะสมตามข้อบังคับ ระเบียบ และอื่น ๆ ไปสมทบทุนสำรอง

กรณีสินทรัพย์ที่สหกรณ์จัดหาด้วยเงินรับบริจาคเป็นประเภทต้องคิดค่าเสื่อมราคาหรือ เป็นสินทรัพย์ไม่มีตัวตนที่ต้องตัดจำหน่ายในวันสิ้นปีทางบัญชี ให้สหกรณ์คำนวณค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์นั้น ตามอายุการใช้งาน สำหรับค่าตัดจำหน่ายให้คำนวณตามอายุการให้ประโยชน์ตามอัตราที่กำหนดไว้ ในระเบียบนี้ ค่าเสื่อมราคาหรือค่าตัดจำหน่ายที่คำนวณได้ ให้บันทึกไว้ในบัญชีค่าเสื่อมราคาหรือ ค่าตัดจำหน่ายและให้โอนลดยอดบัญชีรายได้จากการรับบริจาคสินทรัพย์รอการรับรู้ ไปบันทึกเป็นรายได้จาก การรับบริจาคสินทรัพย์ ตามจำนวนค่าเสื่อมราคาหรือค่าตัดจำหน่ายที่คำนวณจากสินทรัพย์ที่จัดหา มา ด้วยเงินที่ได้รับบริจาค เพื่อให้สหกรณ์มีรายได้ไปชดเชยกับค่าเสื่อมราคาหรือค่าตัดจำหน่าย

ข้อ ๖๙ ให้สหกรณ์เปิดบัญชีเงินฝากธนาคารหรือสหกรณ์อื่นสำหรับเงินที่ได้รับบริจาค ที่มีจำนวนเงินเป็นสาระสำคัญแยกไว้ต่างหาก และเมื่อเกิดดอกผลขึ้นในระหว่างนำเงินดังกล่าวไปดำเนินการ ตามวัตถุประสงค์ของผู้บริจาคแต่ยังไม่เสร็จสิ้น ให้นำดอกผลดังกล่าวสมทบเข้าไปในบัญชีทุนเพื่อการนั้น เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการใช้จ่ายหรือจัดหาสินทรัพย์ตามวัตถุประสงค์อย่างแท้จริง

ข้อ ๗๐ ให้สหกรณ์ที่รับบริจาคที่ดินบันทึกบัญชีที่ดินที่ได้รับบริจาคคู่กับบัญชีทุนสำรอง ตามมูลค่ายุติธรรมของที่ดินที่ได้รับบริจาค หากสหกรณ์ต้องจ่ายเงินสมทบจากทุนดำเนินงานหรือทุนสะสม ตามข้อบังคับ

ระเบียบ และอื่น ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งที่ดินนั้น ให้บันทึกจำนวนเงินที่ต้องจ่ายสมทบไปนั้น เป็นส่วนหนึ่งของราคาทุนของที่ดิน พร้อมทั้งโอนลดยอดทุนสะสมตามข้อบังคับ ระเบียบ และอื่น ๆ ไปสมทบทุนสำรอง

ข้อ ๗๑ ให้สหกรณ์ที่ได้รับบริจาคอาคารและอุปกรณ์ที่ต้องคิดค่าเสื่อมราคาหรือเป็นสินทรัพย์ ไม่มีตัวตนที่ต้องตัดจำหน่ายในวันสิ้นปีบัญชี ให้บันทึกบัญชีสินทรัพย์ประเภทนั้น ไปยังบัญชีรายได้จากการรับบริจาค รอกการรับรู้ตามมูลค่ายุติธรรม หากสหกรณ์ต้องจ่ายเงินสมทบจากทุนดำเนินงานหรือ ทุนสะสมตามข้อบังคับ ระเบียบ และอื่น ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งสินทรัพย์นั้น ให้สหกรณ์บันทึกจำนวนเงินที่ต้อง จ่ายสมทบไปเป็นส่วนหนึ่งของราคาทุนสินทรัพย์ หากจ่ายจากทุนสะสมตามข้อบังคับ ระเบียบ และอื่น ๆ ให้โอนลดยอดทุนสะสมตามข้อบังคับ ระเบียบ และอื่น ๆ ไปสมทบทุนสำรอง

การคำนวณค่าเสื่อมราคาจากมูลค่าสินทรัพย์ที่ได้รับบริจาครวมกับเงินที่จ่ายสมทบเพิ่มเติม เพื่อให้สินทรัพย์อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน โดยค่าเสื่อมราคาให้คำนวณตามอัตราที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้ โดยค่าเสื่อมราคาหรือค่าตัดจำหน่ายถือเป็นค่าใช้จ่าย พร้อมกับโอนลดยอดรายได้จากการรับบริจาค รอกการรับรู้เป็นรายได้ตามจำนวนค่าเสื่อมราคาหรือค่าตัดจำหน่ายที่คำนวณจากสินทรัพย์ที่จัดหามาด้วย เงินรับบริจาค เพื่อให้สหกรณ์มีรายได้ ไปชดเชยกับค่าเสื่อมราคาหรือค่าตัดจำหน่าย

ข้อ ๗๒ ให้สหกรณ์ที่เลิกใช้สินทรัพย์ที่ได้รับบริจาคที่ยังไม่หมดอายุการใช้งาน บันทึกค่าเสื่อมราคาหรือค่าตัดจำหน่ายตั้งแต่วันต้นปีบัญชีถึงวันที่เลิกใช้ในปีที่เลิกใช้ พร้อมกับโอนลดยอดรายได้จากการรับบริจาค รอกการรับรู้เป็นรายได้จากการรับบริจาค และให้โอนปิดบัญชีสินทรัพย์ที่ได้รับบริจาค ค่าเสื่อมราคาสะสม และรายได้จากการรับบริจาค รอกการรับรู้ของสินทรัพย์ที่เลิกใช้ และรับรู้ผลต่าง เป็นรายได้หรือค่าใช้จ่ายในปีที่มีการเลิกใช้

ข้อ ๗๓ ให้สหกรณ์บันทึกบัญชีสินทรัพย์รับบริจาค และบัญชีรายได้จากการรับบริจาคสินค้า รอกการรับรู้ด้วยมูลค่ายุติธรรม ณ วันรับมอบ

การนำสินค้าที่ได้รับบริจาคไปขาย ให้สหกรณ์บันทึกจำนวนเงินที่ได้รับจากการขายสินค้า รับบริจาคไปเป็นรายได้จากการขายสินทรัพย์รับบริจาค และโอนลดยอดสินค้ารับบริจาคและรายได้จากการรับบริจาคสินค้า รอกการรับรู้ ด้วยมูลค่ายุติธรรม ณ วันรับมอบสินทรัพย์รับบริจาคตามจำนวนสินค้าที่ขายได้นั้น

การนำเงินที่ได้จากการขายสินทรัพย์รับบริจาคไปใช้เพื่อการใดการหนึ่งตามที่ผู้บริจาคระบุ วัตถุประสงค์ไว้ ให้โอนปิดบัญชีรายได้จากการขายสินทรัพย์รับบริจาคไปบันทึกในบัญชีทุนเพื่อการนั้น

การนำสินค้าที่ได้รับบริจาคไปใช้ในการดำเนินงานหรือแจกจ่าย ให้บันทึกลดยอดสินค้ารับบริจาค และรายได้จากการรับบริจาคสินทรัพย์รอกการรับรู้ตามมูลค่ายุติธรรม ณ วันรับมอบสินทรัพย์รับบริจาคของจำนวนสินค้าที่นำออกไปใช้หรือที่นำออกไปแจกจ่ายนั้น

ข้อ ๗๔ ให้สหกรณ์เปิดเผยข้อมูลการรับบริจาคสินทรัพย์ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ดังนี้

(๑) นโยบายการบัญชีเกี่ยวกับการคำนวณค่าเสื่อมราคาอาคารและอุปกรณ์ หรือค่าตัดจำหน่าย ของสินทรัพย์ที่รับบริจาค

(๒) ข้อมูลเกี่ยวกับสินทรัพย์ที่สหกรณ์ได้รับบริจาคในปีที่ได้รับ โดยเปิดเผยเกี่ยวกับรายการ สินทรัพย์รับบริจาคที่ได้รับบริจาคสินทรัพย์ประเภทใด จากใคร จำนวนเงิน สำหรับกรณีที่นำเงิน รับบริจาคไปจัดหา

สินทรัพย์และต้องจ่ายเงินสมทบ ให้เปิดเผยเพิ่มเติมว่าสหกรณ์ได้จ่ายเงินสมทบ เพื่อให้ได้สินทรัพย์ดังกล่าวประเภทใด มูลค่าเท่าใด

(๓) ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวน และข้อจำกัดในกรรมสิทธิ์ของสินทรัพย์รับบริจาคที่ใช้เป็น หลักประกัน
หนี้สิน

ส่วนที่ ๒ หนี้สิน

ข้อ ๗๕ ให้สหกรณ์บันทึกหนี้สิน สำหรับรายการภาระผูกพันในปัจจุบันของสหกรณ์ที่เป็นผล ของเหตุการณ์ในอดีตที่เกิดจากการกู้ยืม รายการค้าหรือจากรายการอื่น ซึ่งการชำระภาระผูกพันนั้น คาดว่าจะส่ง ผลให้สหกรณ์สูญเสียทรัพยากรที่มีประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ โดยการทำให้สินทรัพย์ ของสหกรณ์ลดลงหรือ ชำระด้วยการให้บริการภาระผูกพันนั้น

การบันทึกหนี้สินเพิ่มตามจำนวนเงินของภาระผูกพันและบันทึกหนี้สินลดเมื่อชำระด้วย สินทรัพย์หรือบริการ ให้สหกรณ์จัดประเภทหนี้สินตามระยะเวลาการจ่ายชำระภาระผูกพัน ดังนี้

(๑) หนี้สินหมุนเวียน หมายถึง หนี้สินซึ่งมีระยะเวลาชำระคืนภายในรอบปีบัญชีถัดไป เช่น เงินเบิกเกิน บัญชีธนาคาร เงินกู้ยืมที่ถึงกำหนดชำระภายในหนึ่งปี เจ้าหนี้การค้า ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย เป็นต้น

(๒) หนี้สินไม่หมุนเวียน หมายถึง หนี้สินซึ่งมีระยะเวลาการชำระคืนเกินกว่ารอบปีบัญชีถัดไป เช่น เงินกู้ยืมระยะยาว เจ้าหนี้ค่าเช่าซื้อสินทรัพย์ เป็นต้น

ข้อ ๗๖ ให้สหกรณ์เปิดเผยข้อมูลหนี้สินในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ดังนี้

(๑) รายละเอียดของภาระผูกพัน เช่น สัญญาเงินกู้ยืมที่ทำไว้กับภายนอก ข้อตกลงทางการค้า หรือสินทรัพย์ที่ใช้เป็นหลักประกันในการค้าประกันตลอดจนเงื่อนไขและข้อจำกัดตามที่ระบุไว้ในสัญญา เป็นต้น โดยเปิดเผยจำนวนเงิน เงื่อนไข และข้อตกลงของภาระผูกพัน

(๒) หนี้สินที่อาจเกิดขึ้น เป็นภาระผูกพันที่อาจเกิดขึ้นหรือภาระผูกพันในปัจจุบันที่อาจทำให้ สหกรณ์ สูญเสียทรัพยากร แต่มูลค่ายังไม่มีค่านั่นแน่นอน เช่น สหกรณ์ถูกฟ้องร้องเรียกค่าเสียหาย เป็นต้น

ส่วนที่ ๓ ทุนของสหกรณ์

ข้อ ๗๗ ให้สหกรณ์บันทึกทุนของสหกรณ์ สำหรับรายการจำนวนเงินที่ได้รับจากการถือหุ้น ของสมาชิก การจัดสรรกำไรสุทธิในรูปของทุนสำรองตามกฎหมาย ทุนสะสมตามข้อบังคับ ระเบียบ และอื่น ๆ รวมทั้งกำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น ส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์ และกำไรสุทธิ หากมีขาดทุนสุทธิให้ นำไปหักออกจากทุนสำรอง ถ้าทุนสำรองมีไม่เพียงพอจะคงเหลือ เป็นขาดทุนสะสม

การบันทึกการเพิ่มและลดทุนเรือนหุ้นตามจำนวนเงินที่ได้รับและจ่ายคืนตามข้อบังคับ ของสหกรณ์ เว้นแต่กรณีที่น่าายทะเบียนสหกรณ์กำหนดไว้เฉพาะเรื่อง เช่น สหกรณ์มีผลขาดทุนสะสม สหกรณ์ต้องจ่ายคืนค่า หุ้นตามมูลค่าที่คำนวณใหม่ที่เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน

การบันทึกเพิ่มทุนสำรองและทุนสะสมตามข้อบังคับ ระเบียบและอื่น ๆ ให้เป็นไปตามมติ ที่ประชุม ใหญ่และการบันทึกลดบัญชีทุนสะสมตามข้อบังคับ ระเบียบและอื่น ๆ ให้เป็นไปตามระเบียบ ที่สหกรณ์กำหนด

ข้อ ๗๘ ให้สหกรณ์เปิดเผยข้อมูลทุนของสหกรณ์ไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ดังนี้

(๑) กรณีสหกรณ์มีผลขาดทุนสะสม ให้สหกรณ์คำนวณมูลค่าต่อหุ้นใหม่ที่สามารถจ่ายคืน สมาชิกได้ ตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์

(๒) กรณีสหกรณ์ขอผ่อนใช้ค้ำเงินค้ำขาดทุนสะสม ให้สหกรณ์แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับ การขอผ่อนใช้และเงื่อนไขการผ่อนใช้

ส่วนที่ ๔ รายได้

ข้อ ๓๔ ให้สหกรณ์บันทึกรายได้ สำหรับรายการรายได้ที่เกิดจากการดำเนินธุรกิจตามปกติ ของสหกรณ์ และการเพิ่มขึ้นของประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในรอบปีบัญชี หรือการเพิ่มค่าของสินทรัพย์ หรือการลดลงของหนี้สิน โดยส่งผลให้ทุนของสหกรณ์เพิ่มขึ้น

การวัดมูลค่าของรายได้โดยใช้มูลค่ายุติธรรมของสิ่งตอบแทนที่ได้รับหรือค้ำรับหลังจาก หักส่วนลดต่าง ๆ ทั้งนี้ ต้องมีความแน่นอนเกี่ยวกับจำนวนประโยชน์ที่จะได้รับและต้นทุนที่เกิดขึ้นหรือ ที่จะเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากรายได้นั้น รวมทั้งรายได้ดังกล่าวต้องสามารถวัดมูลค่าได้อย่างน่าเชื่อถือ

ข้อ ๔๐ ให้สหกรณ์เปิดเผยข้อมูลรายได้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินเกี่ยวกับนโยบายการบัญชี ที่สหกรณ์บันทึกเป็นรายได้ของสหกรณ์ ซึ่งรวมถึงวิธีกำหนดขึ้นความสำเร็จของรายการบัญชีที่เกี่ยวข้อง ที่จะเป็นรายได้

ส่วนที่ ๕ ค่าใช้จ่าย

ข้อ ๘๑ ให้สหกรณ์บันทึกค่าใช้จ่าย สำหรับรายการค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการดำเนินธุรกิจ ตามปกติของสหกรณ์ และการลดลงของประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในรอบปีบัญชี หรือการลดค่าของสินทรัพย์ หรือการเพิ่มขึ้นของหนี้สิน โดยส่งผลให้ทุนของสหกรณ์ลดลง

การรับรู้ค่าใช้จ่าย เมื่อสหกรณ์คาดว่าจะเสียประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคตอันเนื่องมาจากการลดลงของสินทรัพย์ หรือการเพิ่มขึ้นของหนี้สิน และสหกรณ์สามารถวัดมูลค่าของประโยชน์ เชิงเศรษฐกิจในอนาคตได้อย่างน่าเชื่อถือ

ข้อ ๘๒ ให้สหกรณ์เปิดเผยข้อมูลค่าใช้จ่ายในหมายเหตุประกอบงบการเงินเกี่ยวกับนโยบาย การบัญชี เกณฑ์การปันส่วนค่าใช้จ่าย

หมวด ๓

งบการเงินของสหกรณ์

ข้อ ๘๓ ให้สหกรณ์จัดทำงบการเงินตามเกณฑ์การดำเนินงานต่อเนื่อง โดยองค์ประกอบ ของรายการในงบการเงิน ประกอบด้วย สินทรัพย์ หนี้สิน ทุนของสหกรณ์ รายได้ และค่าใช้จ่าย สำหรับสินทรัพย์และหนี้สิน ให้จัดแสดงเป็นประเภทหมุนเวียนและไม่หมุนเวียนด้วย ซึ่งงบการเงินของ สหกรณ์ประกอบด้วย งบแสดงฐานะการเงิน งบกำไรขาดทุน งบกระแสเงินสด และงบประกอบอื่น ๆ ตามรูปแบบที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนด

การจัดทำงบการเงินต้องแสดงข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจของผู้ใช้ งบการเงิน และต้องมีลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูล ดังต่อไปนี้

(๑) ความสามารถเข้าใจได้ หมายความว่า ข้อมูลในงบการเงินที่สหกรณ์จัดทำต้องนำเสนอ ให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถเข้าใจได้ โดยผู้ใช้งบการเงินมีความรู้ตามควรเกี่ยวกับธุรกิจ กิจกรรมเชิงเศรษฐกิจ และการบัญชี ทั้งนี้ สหกรณ์ต้องไม่ละเว้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของผู้ใช้งบการเงินเพียงเพราะ เหตุผลว่าข้อมูลดังกล่าวอาจยากเกินกว่าที่ผู้ใช้งบการเงินจะเข้าใจได้

(๒) ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ หมายความว่า ข้อมูลในงบการเงินต้องทันเวลาสามารถ ตอบสนองความต้องการและช่วยให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ โดยประเมินจากเหตุการณ์ ในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต รวมทั้งช่วยยืนยันหรือชี้ข้อผิดพลาดของข้อมูลในงบการเงินที่ผ่านมา อย่างไรก็ตามผู้ใช้งบการเงินควรคำนึงถึงมีความสำคัญสำคัญของข้อมูลในงบการเงินที่ต้องแสดง สาระสำคัญอย่างถูกต้องไม่ละเว้นการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอย่างเป็นสาระสำคัญ ซึ่งมีผลต่อ การตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจของผู้ใช้งบการเงิน

(๓) ความเชื่อถือได้ หมายความว่า ข้อมูลในงบการเงินประกอบด้วยคุณลักษณะ ดังนี้

(๓.๑) การเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม หมายความว่า ข้อมูลในงบการเงินควรแสดง ตามเหตุการณ์ที่ได้เกิดขึ้นจริงตามเกณฑ์การรับรู้รายการ

(๓.๒) เนื้อหาสำคัญกว่ารูปแบบ หมายความว่า ข้อมูลในงบการเงินต้องบันทึกและ แสดงตามเนื้อหาและความเป็นจริงเชิงเศรษฐกิจไม่ใช่ตามรูปแบบทางกฎหมายเพียงอย่างเดียว

(๓.๓) ความเป็นกลาง หมายความว่า ข้อมูลในงบการเงินต้องมีความเป็นกลางหรือ ปราศจากความลำเอียงโดยไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะชี้นำผู้ใช้งบการเงิน

(๓.๔) ความระมัดระวัง หมายความว่า การใช้ดุลยพินิจที่จำเป็นในการประมาณการ ภายใตความไม่แน่นอนเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้งบการเงินมีความน่าเชื่อถือ

(๓.๕) ความครบถ้วน หมายความว่า งบการเงินต้องนำเสนอโดยพิจารณาความมี สาระสำคัญและต้นทุนในการจัดทำเพื่อมิให้ข้อมูลในงบการเงินผิดพลาด หรือทำให้ผู้ใช้งบการเงินเข้าใจผิด

(๓.๖) การเปรียบเทียบกันได้ หมายความว่า ข้อมูลในงบการเงินต้องสามารถเปรียบเทียบ ข้อมูลฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของสหกรณ์เดียวกันสำหรับรอบระยะเวลาต่าง ๆ และเปรียบเทียบกับสหกรณ์อื่นสำหรับรอบระยะเวลาเดียวกัน

ข้อ ๘๔ ให้สหกรณ์รับรู้รายการสินทรัพย์ หนี้สิน รายได้ และค่าใช้จ่าย เมื่อเข้าเงื่อนไข ดังนี้

(๑) มีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ที่ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคตของรายการสินทรัพย์ หนี้สิน รายได้ และค่าใช้จ่ายจะเพิ่มขึ้นหรือลดลง

(๒) รายการสินทรัพย์ หนี้สิน รายได้ และค่าใช้จ่ายมีราคาทุนหรือมูลค่าที่สามารถวัดได้ อย่างน่าเชื่อถือ

การไม่รับรู้รายการที่เป็นไปตามเกณฑ์ดังกล่าว สหกรณ์ไม่สามารถทำให้ถูกต้องได้ด้วย การเปิดเผยข้อมูลในนโยบายการบัญชีที่สหกรณ์นำมาใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงิน

หมวด ๔

การเปิดเผยข้อมูล

ข้อ ๔๕ ให้สหกรณ์เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของสหกรณ์ นอกเหนือจากที่แสดงให้เห็นในรูปของงบการเงิน และรายละเอียดประกอบงบการเงิน โดยต้องแสดงไว้ ในหมายเหตุประกอบงบการเงินซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินของสหกรณ์ เพื่อเปิดเผยสาระสำคัญ ที่มีผลต่องบการเงิน รวมถึงรายการบัญชีใดที่มีได้ปฏิบัติตามเกณฑ์และนโยบายการบัญชีที่กำหนดนั้นด้วย

ในหมายเหตุประกอบงบการเงินสหกรณ์ต้องเปิดเผยทุกข้อ ดังต่อไปนี้

(๑) สรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญ ซึ่งแสดงข้อมูลเกี่ยวกับเกณฑ์การจัดทำงบการเงิน และนโยบายการบัญชีที่สหกรณ์กำหนด โดยให้แสดงไว้ในส่วนแรกของหมายเหตุประกอบงบการเงิน

(๒) ข้อมูลเพิ่มเติมที่เป็นรายละเอียดประกอบรายการที่แสดงในงบการเงิน ซึ่งรวมถึงข้อจำกัดต่าง ๆ ที่มีต่อกรรมสิทธิ์หรือสิทธิในการใช้สินทรัพย์ หลักประกันที่ให้กับหนี้สิน ข้อมูลเกี่ยวกับทุนของสหกรณ์

(๓) ข้อมูลเพิ่มเติมที่ไม่ได้แสดงอยู่ในงบการเงิน แต่เป็นข้อมูลที่จำเป็นเพื่อให้งบการเงินนั้น แสดงข้อมูลโดยถูกต้องตามที่ควร ให้เปิดเผยต่อจากข้อมูลเพิ่มเติมที่เป็นรายละเอียดประกอบรายการ ในงบการเงิน เช่น เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นภายหลังวันที่ในงบการเงิน สินทรัพย์ที่อาจได้รับหรือหนี้สิน ที่อาจเกิดขึ้นในภายหลัง ข้อมูลผูกพันที่สำคัญและมีระยะยาวซึ่งไม่ปรากฏในงบการเงิน เป็นต้น

(๔) ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจหรือกิจกรรมอื่นใดที่ไม่เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งระเบียบและข้อบังคับของสหกรณ์ หรือข้อมูลอื่นใดที่เกี่ยวกับการดำเนินการกิจการของสหกรณ์ แม้จะเป็นไปตามกฎหมายหรือข้อบังคับของสหกรณ์ แต่หาก การดำเนินการนั้นอาจส่งผลกระทบต่อสถานะทางการเงินของสหกรณ์ได้อย่างมีนัยสำคัญ เช่น กรณีสหกรณ์เปลี่ยนสัญญาเงินฝากเป็นสัญญาเงินกู้ หรือเปลี่ยนสัญญาเงินกู้เป็นสัญญาเงินฝาก ซึ่งเป็นการเปลี่ยนสาระสำคัญแห่งหนี้โดยที่สหกรณ์มิได้มีการรับจ่ายเงิน หรือมีการรับจ่ายเงิน เพียงบางส่วน เป็นต้น

ข้อ ๘๖ วิธีปฏิบัติทางบัญชี และรูปแบบงบการเงินที่นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้ ให้เป็นไปตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่กำหนดโดยสภาวิชาชีพบัญชี หรือประกาศกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๘๗ ให้ระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกโดยอาศัยอำนาจนายทะเบียนสหกรณ์ ก่อนระเบียบนี้ใช้บังคับให้ยังคงใช้บังคับต่อไปได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้

ข้อ ๘๘ การประมาณการค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญสำหรับสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์ เครดิตยูเนียน ที่เรียกเก็บเงินงวดชำระหนี้จากสมาชิกโดยการหักจากเงินได้ ณ ที่จ่าย ให้ถือปฏิบัติ ตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการจัดชั้นคุณภาพลูกหนี้เงินกู้และการเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ พ.ศ. ๒๕๕๔ ไปก่อนจนกว่า กฎกระทรวงการจัดชั้นสินทรัพย์และการกันเงินสำรองจะมีผลใช้บังคับ

ประกาศ ณ วันที่ 9 กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๓

โอภาส ทองยงค์

อธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

พนักงานเจ้าหน้าที่

ปฏิบัติการแทนนายทะเบียนสหกรณ์

2. ระบบการควบคุมภายใน (ธุรกิจเงินรับฝาก)

การควบคุมด้านธุรกิจเงินรับฝาก

ธุรกิจเงินรับฝาก เป็นธุรกิจที่สหกรณ์ระดมเงินทุนด้วยการส่งเสริมให้สมาชิกออมทรัพย์โดยให้บริการรับฝากเงินจากสมาชิกประเภทเงินฝากออมทรัพย์และเงินฝากประจำ ซึ่งกำหนดระยะเวลาการฝากและอัตราดอกเบี้ยเงินรับฝากแต่ละประเภทจะแตกต่างกันไปตามที่กำหนดไว้ในระเบียบของสหกรณ์ รวมทั้งสหกรณ์สามารถรับฝากเงินจากสหกรณ์อื่นได้ โดยปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบของสหกรณ์ที่ได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์

วัตถุประสงค์ของการควบคุม เพื่อให้มั่นใจว่า

1. การควบคุมภายในด้านธุรกิจเงินรับฝากมีประสิทธิภาพ
2. การดำเนินธุรกิจเงินรับฝากเป็นไปตามระเบียบของสหกรณ์และแผนงาน หรือเป้าหมายที่กำหนด
3. การบันทึกรายการบัญชีเกี่ยวกับธุรกิจเงินรับฝากเป็นไปอย่างถูกต้อง ครบถ้วน
4. เจ้าหน้าที่เงินรับฝากคงเหลือมืออยู่จริงและเป็นภาระผูกพันที่สหกรณ์ต้องชดใช้

ข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น

1. การรับฝากเงินจากสมาชิก หรือสหกรณ์อื่นไม่เป็นไปตามระเบียบของสหกรณ์
2. การดำเนินธุรกิจเงินรับฝากไม่เป็นไปตามแผนงาน หรือเป้าหมายที่กำหนด
3. เจ้าหน้าที่การเงินทำหน้าที่รับ - จ่ายเงินฝาก เก็บรักษาเงินและบันทึกบัญชีย่อยเจ้าหน้าที่เงินรับฝาก
4. รับฝากเงินจากบุคคลภายนอก
5. รับฝากเงินนอกที่ทำการสหกรณ์โดยไม่มีมติที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการให้กระทำได้
6. รับเงินฝากแล้วไม่บันทึกบัญชี หรือบันทึกบัญชีไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน
7. เจ้าหน้าที่นำเงินฝากของสมาชิกเข้าบัญชีตนเอง หรือสมาชิกรายอื่น แล้วถอนเงินฝากไปใช้ส่วนตัว
8. เจ้าหน้าที่เก็บรักษาสมุดคู่ฝากของสมาชิก หรือสหกรณ์อื่นไว้
9. บันทึกบัญชีย่อยเจ้าหน้าที่เงินรับฝากไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน หรือไม่เป็นปัจจุบัน
10. เจ้าหน้าที่เงินรับฝากไม่มีตัวตน
11. การคำนวณดอกเบี้ยจ่ายเงินรับฝากไม่ถูกต้อง หรือไม่เป็นไปตามระเบียบของสหกรณ์
12. คำนวณดอกเบี้ยจ่ายเงินรับฝากสูงกว่าความเป็นจริง แต่จ่ายให้สมาชิกถูกต้องตามความเป็นจริง ส่วนต่างของดอกเบี้ยนำไปใช้ส่วนตัว
13. มีการปลอมแปลงลายมือชื่อผู้ถอนเงินในใบถอนเงินฝาก
14. จ่ายคืนเงินรับฝากให้ผู้ที่มีใบเจ้าของบัญชีโดยไม่มีใบมอบฉันทะแสดง
15. จ่ายคืนเงินรับฝากและดอกเบี้ยที่ถึงกำหนดให้สมาชิก/สหกรณ์อื่นโดยไม่ผ่านการอนุมัติจากผู้มีอำนาจและไม่เป็นไปตามระเบียบของสหกรณ์

กิจกรรม/วิธีดำเนินการ	แนวทางการควบคุมด้านธุรกิจเงินรับฝาก
การกำหนดระเบียบของสหกรณ์ เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ	◆ มีการกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจเงินรับฝาก ได้แก่ - ระเบียบของสหกรณ์ ว่าด้วยเงินฝากออมทรัพย์และเงินฝากประจำ - ระเบียบของสหกรณ์ ว่าด้วยเงินฝากออมทรัพย์พิเศษ - ระเบียบของสหกรณ์ ว่าด้วยการรับฝากเงินจากสหกรณ์อื่น ◆ มีการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินรับฝากแต่ละประเภทและติดประกาศไว้ในที่เปิดเผย
การกำหนดแผนงาน หรือเป้าหมาย	◆ มีการกำหนดแผนงาน หรือเป้าหมายการดำเนินธุรกิจเงินรับฝากอย่างชัดเจนและมีความเป็นไปได้
การแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบ	◆ มีการแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบระหว่างเจ้าหน้าที่การเงินและเจ้าหน้าที่บัญชีอย่างชัดเจน
การเปิดบัญชี	◆ มีการจัดทำบัตรตัวอย่างลายมือชื่อผู้ฝากเงิน และจัดทำสมุดคู่ฝากให้สมาชิก/สหกรณ์อื่นในการเปิดบัญชีเงินฝากแต่ละประเภท ◆ เจ้าของบัญชีเป็นผู้จัดทำใบส่งเงินฝาก เว้นแต่รายที่เขียนไม่ได้อาจให้เจ้าหน้าที่สหกรณ์เขียนแทน แต่เจ้าของบัญชีต้องเป็นผู้ลงลายมือชื่อ หรือลายนิ้วมือของตนเองตามบัตรตัวอย่างลายมือชื่อ ◆ มีการตรวจสอบจำนวนเงินขึ้นต่ำที่ขอเปิดบัญชีเงินฝากแต่ละประเภทเป็นไปตามระเบียบของสหกรณ์
การรับฝากเงิน	◆ ไม่มีการรับฝากเงินจากบุคคลภายนอก ◆ การรับฝากเงินกระทำที่สำนักงานสหกรณ์และในระหว่างเวลาทำการของสหกรณ์ ◆ กรณีที่มีการรับฝากเงินนอกที่ทำการสหกรณ์จะต้องมีมติที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการให้รับฝากเงินนอกที่ทำการสหกรณ์ได้โดยกำหนดแนวทางปฏิบัติอย่างชัดเจนและเหมาะสม ◆ มีการลงลายมือชื่อผู้ฝากเงินและผู้รับเงินในใบส่งเงินฝาก แล้วบันทึกรายการฝากเงินในสมุดคู่ฝากและบัญชีย่อยเจ้าหน้าที่เงินรับฝาก ◆ ไม่มีการเก็บรักษาสมุดคู่ฝากของสมาชิก/สหกรณ์อื่นไว้ที่สหกรณ์ ◆ มีการจัดทำบัญชีย่อยเจ้าหน้าที่เงินรับฝากแต่ละประเภทเป็นปัจจุบัน
การจ่ายดอกเบี้ยจ่ายเงินรับฝาก	◆ มีการคำนวณดอกเบี้ยจ่ายเงินรับฝากแต่ละประเภทในอัตราที่กำหนดตามระเบียบของสหกรณ์ ◆ มีการบันทึกดอกเบี้ยจ่ายเงินรับฝากแต่ละประเภทเมื่อถึงกำหนดในบัญชีย่อยเจ้าหน้าที่เงินรับฝาก

กิจกรรม/วิธีดำเนินการ	แนวทางการควบคุมด้านธุรกิจเงินรับฝาก (ต่อ)
การจ่ายดอกเบี้ยจ่ายเงินรับฝาก	◆ มีการเปรียบเทียบยอดรวมดอกเบี้ยจ่ายเงินรับฝากแต่ละประเภท ให้ถูกต้องตรงกับบัญชีแยกประเภททั่วไป กรณีพบข้อแตกต่างให้ค้นหาสาเหตุ
การถอนเงินฝาก	◆ การถอนเงินฝากกระทำที่สำนักงานสหกรณ์ และในระหว่างเวลาทำการของสหกรณ์ ◆ เจ้าของบัญชีเป็นผู้จัดทำใบถอนเงินฝาก เว้นแต่ในรายที่เขียนไม่ได้ อาจให้เจ้าหน้าที่สหกรณ์เขียนแทน แล้วเจ้าของบัญชีเป็นผู้ลงลายมือชื่อ หรือลายนิ้วมือของตนเองตามบัตรตัวอย่างลายมือชื่อ ◆ มีการตรวจสอบลายมือชื่อผู้ถอนเงินในใบถอนเงินฝากเปรียบเทียบกับบัตรตัวอย่างลายมือชื่อให้ตรงกันทุกครั้ง ◆ มีการจัดทำใบมอบฉันทะทุกครั้งที่เจ้าของบัญชีไม่สามารถมาทำการถอนเงินฝากด้วยตนเอง ◆ มีการตรวจสอบบัญชีย่อยเจ้าหน้าที่เงินรับฝาก เงื่อนไขการถอนเงินฝากแต่ละประเภทก่อนเสนอเพื่ออนุมัติ ◆ มีการอนุมัติถอนเงินฝากและดอกเบี้ยที่ถึงกำหนดโดยผู้มีอำนาจและเป็นไปตามระเบียบของสหกรณ์ ◆ มีการลงลายมือชื่อผู้ถอนเงินและผู้จ่ายเงินในใบถอนเงินฝาก บันทึกรายการถอนเงินในสมุดคู่ฝากและบัญชีย่อยเจ้าหน้าที่เงินรับฝาก
การปิดบัญชี	◆ เจ้าของบัญชีจัดทำใบถอนเงินฝากและระบุว่า "เพื่อปิดบัญชี" เว้นแต่ในรายที่เขียนไม่ได้ อาจให้เจ้าหน้าที่สหกรณ์เขียนแทน แล้วเจ้าของบัญชีเป็นผู้ลงลายมือชื่อ หรือลายนิ้วมือของตนเองตามบัตรตัวอย่างลายมือชื่อ ◆ มีการยกเลิกสมุดคู่ฝากของสมาชิก/สหกรณ์อื่น
เจ้าหน้าที่เงินรับฝากคงเหลือ	◆ มีการเปรียบเทียบยอดรวมบัญชีย่อยเจ้าหน้าที่เงินรับฝากแต่ละประเภท ให้ถูกต้องตรงกับบัญชีแยกประเภททั่วไปอย่างสม่ำเสมอ กรณีที่พบข้อแตกต่างให้ค้นหาสาเหตุ ◆ มีการยืนยันยอดเจ้าหน้าที่เงินรับฝากอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

3. ทฤษฎีการแก้ปัญหา

ทฤษฎีการแก้ปัญหาล้วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากผลงานเรื่องนักแก้ปัญหาทั่วไป (general problem solver) ของ Ernest & Newell (1969) และ Newell & Simon (1972) ซึ่งเป็นทฤษฎีการแก้ปัญหาของมนุษย์ (human problem solving) ในรูปแบบของโปรแกรมที่เป็นสถานการณ์จำลอง ผลงานนี้ช่วยวางรากฐานกระบวนการที่เกี่ยวกับการประมวลผลสารสนเทศสำหรับศึกษาเรื่อง การแก้ปัญหา หลักการของทฤษฎีนี้คือ พฤติกรรมการแก้ปัญหาประกอบด้วย “วิธีการ-ปลายทาง-วิเคราะห์” ซึ่งเป็นการนำปัญหามาแตกออกเป็นองค์ประกอบหรือเป้าหมายย่อยๆ แล้วจึงจัดการแก้ไขเป้าหมายย่อยๆ เหล่านั้นทีละเรื่อง แนวคิดนี้ตรงกันข้ามกับ Wertheimer (1959) นักจิตวิทยาในกลุ่มทฤษฎีเกสโตลต์ ซึ่งทำการวิจัยเรื่องการแก้ปัญหาและให้ความสำคัญด้านความเข้าใจเรื่องโครงสร้างของปัญหา โดยเชื่อว่าพฤติกรรมการแก้ปัญหาที่ประสบผลสำเร็จเป็นเพราะบุคคลผู้นั้นสามารถมองเห็นโครงสร้างโดยรวมทั้งหมดของปัญหา หลักการของทฤษฎีนี้คือ ผู้เรียนจะต้องได้รับการสนับสนุนให้เกิดการค้นพบธรรมชาติของปัญหาหรือประเด็นหัวข้อที่ต้องการแก้ไข สิ่งที่เป็นช่องว่าง ความไม่ลงรอยกัน หรือสิ่งรบกวนต่างๆ เป็นสิ่งเร้าที่สำคัญต่อการเรียนรู้ การเรียนการสอนจะต้องอยู่บนพื้นฐานของกฎองค์การ ประกอบด้วย ความใกล้เคียง การปกปิด ความคล้ายคลึง และความเรียบง่าย

DeBono (1971 และ 1991) เสนอแนวคิดในการแก้ปัญหาโดยประยุกต์ใช้วิธีการคิดแบบนอกกรอบ โดยเชื่อว่าปัญหาล้วนใหญ่ต้องการมุมมองที่แตกต่างจึงจะแก้ไขได้สำเร็จ วิธีการที่จะทำให้ได้มุมมองที่แตกต่างเกี่ยวกับปัญหาคือ การแยกปัญหาเป็นส่วนๆ แล้วนำกลับมารวมกลุ่มเข้าด้วยกันในลักษณะที่แตกต่างไปจากเดิม หรือสุมบางส่วนมารวมกัน หลักการนี้เสนอองค์ประกอบ ในการแก้ปัญหา 4 ประการคือ 1) ค้นหาความคิดเด่นๆ ที่เป็นหลักในทำความเข้าใจกับปัญหา 2) ค้นหาวิธีการที่แตกต่างออกไปในการมองปัญหา 3) ปลอ่ยกวางการคิดแบบยึดติด และ 4) ให้อีกโอกาสตนเองในการเปิดรับความคิดอื่นๆ

แนวปฏิบัติพื้นฐานในการแก้ปัญหา

McNamara (1999) กล่าวว่าวิธีการแก้ปัญหามีหลากหลายวิธี ไม่มีวิธีการแก้ปัญหาใดที่จะสามารถแก้ปัญหาลูกเรื่องได้ แต่มีแนวปฏิบัติพื้นฐานที่สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาได้ โดยต้องมีการฝึกใช้เสียก่อน เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยจนสามารถปฏิบัติได้อย่างเป็นธรรมชาติ ขั้นตอนต่างๆ มีดังนี้

1. ระบุปัญหา ขั้นนี้เป็นขั้นที่คนส่วนใหญ่มักจะสับสน กล่าวคือ จะเริ่มด้วยการคิดว่าสิ่งนั้นเป็นปัญหา แทนที่จะทำความเข้าใจให้ถ่องแท้เสียก่อนว่าทำไมจึงคิดว่าสิ่งนั้นเป็นปัญหา การระบุปัญหาต้องอาศัยข้อมูลจากตนเองและผู้อื่น ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการตั้งคำถาม อาทิ อะไรคือสิ่งที่เห็นว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้คิดว่ามีปัญหาเกิดขึ้น ปัญหาที่ว่านั้นเกิดขึ้นที่ไหน เกิดขึ้นอย่างไร เกิดขึ้นเมื่อใด กำลังเกิดขึ้นกับใคร และทำไมจึงเกิดขึ้น จากนั้นให้เขียนอธิบายว่าสิ่งที่กำลังเกิดในขณะนั้น โดยแท้จริงควรจะเป็นอย่างไร ต้องพยายามอธิบายให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เขียนอย่างเจาะจง และครอบคลุมประเด็นว่า อะไร ที่ไหน อย่างไร กับใคร และทำไม

1.1 เมื่อถึงจุดนี้หากปัญหายังดูเหมือนว่าเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อน ควรระบุปัญหาให้กระจายออกมาแบบย่อยๆ ลงไปอีกโดยตั้งคำถามซ้ำอย่างเดิมจนกว่าจะได้คำอธิบายสำหรับปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมากพอ

1.2 ทำการตรวจสอบว่าความเข้าใจที่มีต่อปัญหาต่างๆ นั้น มีความถูกต้องเพียงใด โดยการหารือกับสมาชิกในกลุ่มหรือบุคคลอื่น

1.3 นำปัญหาต่างๆ มาจัดความสำคัญ หากพบว่ามีปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกันจำนวนหลายปัญหา

ให้พิจารณาว่าปัญหาใดควรจัดการก่อนปัญหาใดจัดการทีหลัง ทั้งนี้ต้องแยกให้ชัดเจนระหว่างปัญหาที่มีความสำคัญกับปัญหาที่เป็นเรื่องฉุกเฉิน เพราะปัญหาที่มีความสำคัญเป็นปัญหาที่ต้องจัดการก่อน

1.4 ทำความเข้าใจกับบทบาทของตนเองในปัญหานั้นให้ถูกต้อง เพราะเป็นสิ่งที่มิมีอิทธิพลต่อการรับรู้บทบาทของผู้อื่น ตัวอย่างเช่น เมื่อตนเองเครียดก็อาจมองว่าผู้อื่นเครียดเช่นเดียวกัน ซึ่งความจริงอาจไม่เป็นเช่นนั้น

2. มองหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา ในขั้นนี้จำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับข้อมูลนำเข้าจากบุคคลอื่น ซึ่งรับรู้ปัญหาและจากผู้ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหา การเก็บข้อมูลควรทำเป็นรายบุคคลจะได้ข้อมูลมากกว่า ให้จัดบันทึกสิ่งที่เป็นความคิดเห็นของตนเองและสิ่งที่ได้ยินมาจากผู้อื่น จากนั้นเขียนอธิบายสาเหตุของปัญหาในลักษณะที่ว่า อะไรกำลังเกิดขึ้น เกิดขึ้นที่ไหน เมื่อใด อย่างไร กับใคร และทำไม

3. แจกแจงทางเลือกต่างๆ สำหรับวิธีการที่จะใช้แก้ปัญหา ในขั้นนี้ควรให้บุคคลอื่นเข้ามามีส่วนร่วม ยกเว้นในกรณีที่ปัญหาดังกล่าวเป็นเรื่องส่วนตัว ให้ระดมสมองเพื่อหาทางเลือกปัญหาเพื่อให้ได้ทางเลือกหลายๆ ทาง แล้วนำมาคัดกรองเพื่อหาแนวคิดที่ดีที่สุด การได้มาซึ่งความคิดที่หลากหลายนั้น ต้องระวังที่จะไม่ตัดสินว่าความคิดเหล่านั้นดีหรือไม่ดี ให้จัดบันทึกตามที่ได้ยินมาเท่านั้น ทักษะที่เหมาะสมที่สุดในการจำแนกสาเหตุของปัญหาคือการคิดเชิงระบบ (systems thinking)

4. เลือกวิธีการแก้ปัญหา ในการคัดเลือกวิธีที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหา ควรพิจารณาดังนี้

4.1 วิธีการใดที่สามารถแก้ปัญหาได้ในระยะยาว

4.2 วิธีการใดที่มีความเป็นจริงมากที่สุดในการแก้ปัญหาได้สำเร็จ ในขณะนี้มีทรัพยากรสำหรับการแก้ปัญหาหรือไม่ จะจัดหามาใช้ได้หรือไม่ มีเวลาเพียงพอที่จะใช้วิธีการนี้หรือไม่

4.3 อะไรคือความเสี่ยงของทางเลือกแต่ละวิธี

5. วางแผนนำทางเลือกในการแก้ปัญหาที่เป็นวิธีที่ดีที่สุดไปปฏิบัติ หรือจัดทำแผนปฏิบัติการ ซึ่งในขั้นนี้มีสิ่งที่จะต้องพิจารณาคือ

5.1 สถานการณ์จะเป็นอย่างไรเมื่อปัญหาได้รับการแก้ไขแล้ว

5.2 มีขั้นตอนอะไรที่จะต้องทำในการนำทางเลือกที่ดีที่สุดไปแก้ปัญหา มีระบบหรือกระบวนการอะไรที่จะต้องเปลี่ยนแปลงบ้าง

5.3 จะรู้ได้อย่างไรว่าขั้นตอนต่างๆ มีการปฏิบัติ ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของแผน

5.4 ทรัพยากรอะไรบ้างที่ต้องการ ในประเด็นของบุคลากร เงิน และสิ่งอำนวยความสะดวก

5.5 ต้องใช้เวลานานเท่าใดในการนำวิธีการแก้ปัญหาไปปฏิบัติ ให้เขียนตารางที่แสดงเวลาตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุด และเวลาที่คาดหวังว่าจะเห็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จปรากฏขึ้น

5.6 ใครคือผู้รับผิดชอบในการควบคุมดูแลการปฏิบัติตามแผน

5.7 เขียนคำตอบสำหรับคำถามที่กล่าวมาแล้ว และให้ถือว่านี่คือแผนปฏิบัติการ

5.8 สื่อสารทำความเข้าใจแผนนี้กับบุคคลที่เกี่ยวข้องในการนำแผนไปปฏิบัติ ปัจจัยสำคัญของขั้นตอนนี้คือ การสังเกตและการให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างต่อเนื่อง

6. ดูแลควบคุมการปฏิบัติตามแผน โดยพิจารณาจากตัวบ่งชี้ความสำเร็จ ซึ่งได้แก่

6.1 เห็นสิ่งที่คาดหวังว่าจะเกิดขึ้นตามตัวบ่งชี้หรือไม่

6.2 แผนมีการดำเนินงานตามตารางที่กำหนดไว้หรือไม่

6.3 ถ้าแผนไม่ได้ดำเนินไปตามที่คาดหวังไว้ให้พิจารณาว่า แผนมีความเป็นไปได้จริงหรือไม่ มีทรัพยากรเพียงพอที่จะทำให้แผนสำเร็จตามกำหนดการหรือไม่ ควรมีสิ่งอื่นที่ต้องทำก่อนสิ่งที่กำหนดไว้แต่เดิมในแผนหรือไม่ ควรเปลี่ยนแผนหรือไม่

7. ตรวจสอบว่าปัญหาได้รับการแก้ไขเรียบร้อยแล้วหรือไม่ ในขั้นนี้ วิธีหนึ่งที่ดีที่สุดในการตรวจสอบว่าปัญหาได้รับการแก้ไขเรียบร้อยแล้วหรือไม่ คือการกลับคืนสู่การปฏิบัติงานตามปกติ แล้วสังเกตสถานการณ์ นอกจากนั้นก็มีประเด็นที่ควรพิจารณาเพิ่มเติมดังนี้

7.1 ควรมีการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาเช่นนี้ขึ้นอีก

7.2 อะไรคือบทเรียนที่ได้จากการแก้ปัญหาครั้งนี้ ในเชิงความรู้ ความเข้าใจ และ/หรือทักษะ

7.3 ควรมีการเขียนบันทึกสั้นๆ ถึงเหตุการณ์เด่น ที่เป็นความสำเร็จในการพยายามแก้ปัญหา และสิ่งที่เป็นผลลัพธ์ที่ได้เรียนรู้ แล้วนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เกี่ยวข้อง

แนวปฏิบัติพื้นฐานนี้ มีการพัฒนาเป็นรูปแบบการแก้ปัญหาทั่วไป (general problem solving model) เพื่อใช้แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในเครือข่ายอินเทอร์เน็ตซึ่งดำเนินงานให้บริการโดยบริษัท Cisco Systems (2002) ประกอบด้วย 7 ขั้นตอนคือ 1) ระบุปัญหาในลักษณะของกลุ่มอาการผิดปกติหรือสิ่งที่น่าจะเป็นสาเหตุของความผิดปกติ 2) รวบรวมข้อเท็จจริงที่จำเป็นสำหรับการคัดแยกสิ่งที่เป็นสาเหตุที่แท้จริงออกมา 3) พิจารณาหาความเป็นไปได้ของการเกิดปัญหาโดยตัดทอนปัญหาที่ไม่เกี่ยวข้องออกไปจากข้อเท็จจริงในรายการที่รวบรวมไว้ 4) สร้างแผนปฏิบัติการจากปัญหาที่เหลืออยู่ โดยวางแผนจัดการกับปัญหาเพียงครั้งละตัวแปรเดียว 5) นำแผนไปปฏิบัติ ทีละขั้นตอนอย่างระมัดระวัง พร้อมทั้งตรวจสอบเป็นระยะๆ ว่าอาการผิดปกติหายไปหรือไม่ 6) เมื่อเปลี่ยนตัวแปรที่ทำการแก้ไข ให้เก็บผลลัพธ์ของแต่ละครั้ง เพื่อคัดแยกว่าสิ่งใดที่เป็นและไม่ใช่ปัญหา และ 7) วิเคราะห์ผลเพื่อตรวจสอบว่าปัญหาได้รับการแก้ไขเรียบร้อยแล้วหรือไม่ ถ้าใช่ก็แสดงว่ากระบวนการแก้ไขสำเร็จเรียบร้อยแล้ว

บทที่ 3

การแก้ไขปัญหาของสหกรณ์เมื่อพบเหตุไม่ปกติ

ในการแนะนำ ส่งเสริม กำกับ ดูแล สหกรณ์ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ ผู้ตรวจการสหกรณ์ ถือว่าเป็นผู้มีบทบาทและเป็นตัวแปรสำคัญ อย่างยิ่งในการแนะนำ ส่งเสริม กำกับ ดูแลการดำเนินงานของ สหกรณ์ไม่ให้มีการดำเนินการที่ไม่เป็นไปตามระเบียบ ข้อบังคับของสหกรณ์ ดังนั้นเมื่อมีการตรวจพบ หรือได้รับรายงานจากผู้ตรวจสอบกิจการหรือส่วนงานที่เกี่ยวข้อง ถึงเหตุอันไม่ปกติ อาทิ การทุจริตของเจ้าหน้าที่ สหกรณ์ การศึกษา หรือถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ที่เกี่ยวกับกระบวนการขั้นตอนในการตรวจสอบ การหาแนวทางแก้ปัญหา และการรายงานผลเพื่อให้นายทะเบียนสหกรณ์ทราบ เพื่อให้เป็นไปตาม พรบ.สหกรณ์ ข้อบังคับ ระเบียบ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ แยกได้ดังนี้

1. **ธุรกิจซื้อ** คือ การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่สมาชิกต้องการมาจำหน่าย เช่น วัสดุการเกษตร สินค้าอุปโภคบริโภค โดยสหกรณ์จะสำรวจความคิดเห็นของสมาชิกให้ทราบถึง ความต้องการสินค้าที่จะจัดจำหน่าย ธุรกิจซื้อเป็นการรวมกันซื้อของสมาชิกก่อให้เกิดประโยชน์คือการซื้อสินค้าในปริมาณมากทำให้ราคาดัชนีทุนของสินค้าลดลง และสามารถขายให้สมาชิกได้สินค้าน่าราคาต่ำกว่าท้องตลาด นอกจากนี้สิ้นปีสมาชิกได้รับเงินเฉลี่ยคืนจากผลกำไรในธุรกิจ

ข้อตรวจพบ

1. สินค้าคงเหลือขาดบัญชีเนื่องจากการตรวจนับ เมื่อเทียบกับบัญชี ปรากฏผลคลาดเคลื่อนจากบัญชีหรือเกินบัญชีซึ่งถือเป็นเรื่องปกติ ในการดำเนินธุรกิจ เนื่องจากการดำเนินธุรกิจ การซื้อสหกรณ์ จำเป็นต้องมีสินค้าในสต็อกจำนวนหนึ่ง ถ้าสหกรณ์ควบคุมสินค้าในสต็อกไม่ดีพอ อาจเกิดปัญหาดังกล่าวได้ แต่ถ้ามีสินค้าคงเหลือขาดบัญชีเป็นจำนวนมากและเกิดขึ้นบ่อย ถือเป็นสัญญาณที่บ่งบอกให้ทราบว่ามีสาเหตุ

ผิดปกติที่ต้องตรวจสอบ เช่น การซื้อสินค้า สหกรณ์สั่งซื้อหรือมอบสินค้าให้สหกรณ์น้อยกว่าจำนวนที่ปรากฏในใบกำกับสินค้า สต็อกสินค้า ขายสินค้าสต็อกสินค้าติดลบ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องมีการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ หรือการแก้ไขข้อมูล สต็อกสินค้าในบัญชีระบบคอมพิวเตอร์

2. การสั่งซื้อสินค้าในลักษณะผูกขาดจากผู้ขายเพียงกลุ่มเดียว ทั้งที่สามารถหาจากแหล่งอื่นได้ หรือการสั่งซื้อจากผู้ขายที่ไม่มีสินค้าหรือวัตถุที่ต้องการโดยผู้ขายต้องไปจัดหาจากผู้ขายรายอื่น อาจเป็นสิ่งที่เตือนว่าต้องเข้าไปตรวจสอบ เพื่อจะได้ทราบว่ามีการแสวงหาผลประโยชน์ จากการจัดซื้อ หรือทำให้สหกรณ์ได้รับความเสียหาย การได้รับสินค้าหรือสิ่งของที่ไม่มีคุณภาพรวมทั้งการซื้อสินค้าที่มีราคาสูงเกิน ความเป็นจริงหรือไม่การตรวจรับสินค้า ไม่มีการตรวจรับจากกรรมการผู้มีหน้าที่ตรวจรับ

2. ธุรกิจขาย หรือ รวบรวมผลผลิต เป็นการรวมกันขายของสมาชิก ทำให้มีอำนาจการต่อรองมากขึ้น ทำให้ผลผลิตหรือสินค้าที่นำมาจำหน่ายได้ราคาสูงขึ้น

3. ธุรกิจสินเชื่อ คือ การที่สหกรณ์จัดหาเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ หรือนำเงินฝากของสมาชิก มาให้สมาชิกกู้ไปลงทุนประกอบอาชีพ เช่น อาชีพการเกษตร การผลิตอื่น ๆ หรือ ใช้จ่ายในครอบครัว

ข้อตรวจพบ

1. การใช้ชื่อสมาชิกกู้
2. การปล่อยเงินกู้เกินกว่าที่กำหนดไว้ในระเบียบ
3. ลูกหนี้ผิดนัดมีสัมพันธ์กับผู้ให้สินเชื่อในสหกรณ์ เช่น กรรมการ หรือพนักงานสหกรณ์ในลักษณะ ต่าง ๆ ที่อาจสังเกตได้ที่เกี่ยวกับการเป็นเครือญาติ มีธุรกิจส่วนตัวร่วมกัน มีความสนิทสนมกันเป็นพิเศษ

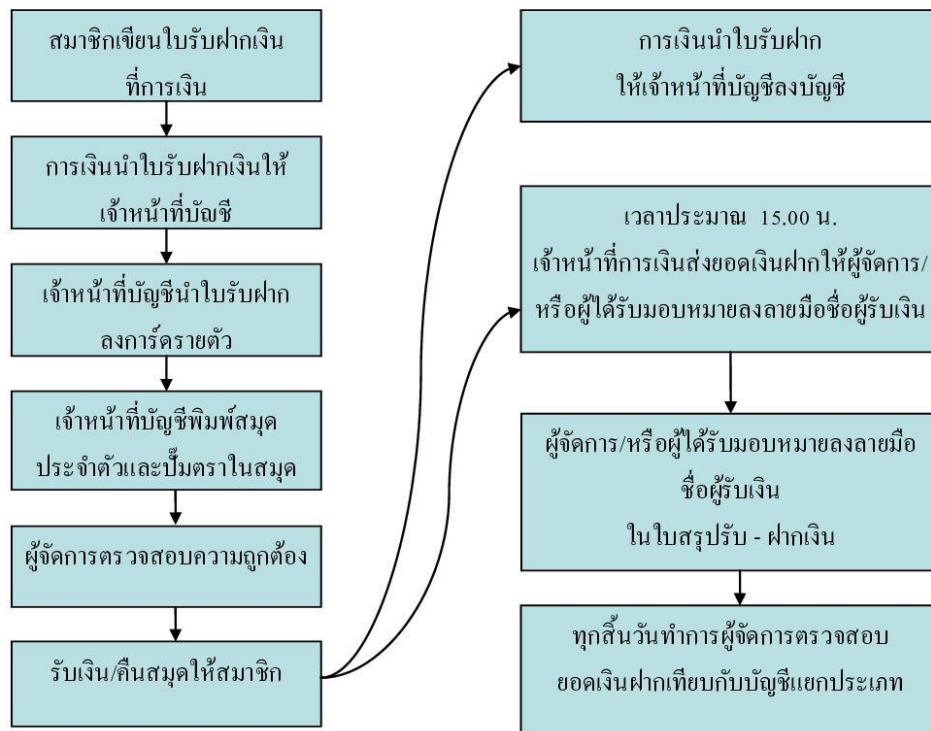
4. มีการแปลงหนี้สมาชิกเกิดขึ้นบ่อย และไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น การออกใบเสร็จรับเงินชำระหนี้โดยไม่มีตัวเงินจริง แต่เป็นการให้กู้เพิ่มรวมต้นเงินและดอกเบี้ย

4. ธุรกิจส่งเสริมอาชีพและบริการ สหกรณ์จะจัดให้มีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ ด้านการเกษตร หรือการผลิตอื่น ๆ ไปให้คำแนะนำสมาชิกให้มีความรู้สามารถผลิตสินค้าได้ ส่วนด้านการบริการสหกรณ์มักมีบริการสูบน้ำ ไล่นา หรือขนส่งผลผลิต เป็นต้น

5. ธุรกิจรับฝากเงิน เป็นการส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักการออมเป็นการระดมทุนของสหกรณ์ ซึ่งสหกรณ์มีเงินฝาก 2 ประเภท คือ เงินฝากออมทรัพย์ และเงินฝากประจำ

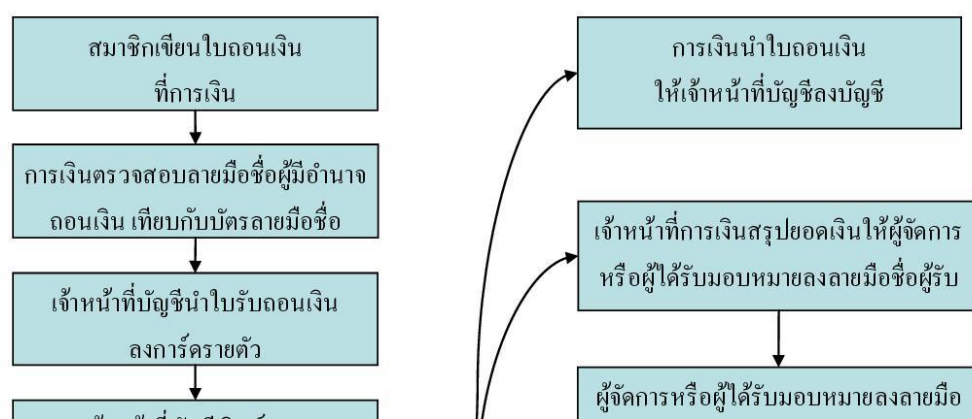
ระบบการรับฝากและการถอนเงินของสหกรณ์

ระบบการรับฝากเงิน

1. สมาชิกที่ประสงค์จะฝากเงินเขียนใบรับฝากเงินด้วยตนเองยื่นต่อเจ้าหน้าที่การเงิน
2. เจ้าหน้าที่การเงินของสหกรณ์นำใบรับฝากเงินของสมาชิกไปให้เจ้าหน้าที่บัญชี
3. เจ้าหน้าที่บัญชีของสหกรณ์ลงยอดเงินรับฝากในการกระจายตัวของสมาชิก
4. เจ้าหน้าที่บัญชีพิมพ์สมุดคู่ฝากประจำตัวสมาชิกแล้วประทับตราในสมุด
5. ผู้จัดการสหกรณ์ตรวจสอบความถูกต้อง
6. เจ้าหน้าที่การเงินรับเงินฝากจากสมาชิกแล้วคืนสมุดคู่ฝากให้แก่สมาชิก
7. เจ้าหน้าที่การเงินนำใบรับฝากเงินไปให้เจ้าหน้าที่บัญชีลงบัญชี
8. เวลาประมาณ 15.00 น. เจ้าหน้าที่การเงินส่งยอดเงินโดยทำสรุปยอดเงินฝากให้ ผู้จัดการ หรือผู้ได้รับมอบหมายลงลายมือชื่อผู้รับเงิน
9. ทุกสิ้นวันทำการผู้จัดการสหกรณ์ต้องตรวจสอบยอดเงินฝากเทียบกับยอดเงินฝาก ในบัญชีแยกประเภท

ระบบการถอนเงิน

1. สมาชิกที่มีความประสงค์ถอนเงินเขียนใบถอนเงินด้วยตนเองยื่นต่อที่เจ้าหน้าที่ การเงินของสหกรณ์
2. เจ้าหน้าที่การเงินตรวจสอบลายมือชื่อผู้มีอำนาจถอนเงินฝากเทียบกับลายมือชื่อ ตัวอย่าง
3. เจ้าหน้าที่บัญชีนำใบถอนเงินของสมาชิกไปลงยอดการถอนเงินในการครายตัวของ สมาชิก
4. เจ้าหน้าที่บัญชีพิมพ์ยอดเงินที่สมาชิกถอนและยอดเงินคงเหลือ และประทับตรา ในสมุดคู่ฝากของสมาชิก
5. ผู้จัดการสหกรณ์ตรวจสอบความถูกต้อง 6. เจ้าหน้าที่การเงินจ่ายเงินและคืนสมุดให้สมาชิก 7. เจ้าหน้าที่การเงินนำใบถอนเงินของสมาชิกให้เจ้าหน้าที่บัญชีลงบัญชี
8. เจ้าหน้าที่การเงินสรุปยอดเงินรับฝากให้ผู้จัดการหรือผู้ได้รับมอบหมายลงลายมือ ชื่อเป็นผู้รับเงิน
9. ผู้จัดการลงลายมือชื่อผู้รับเงินในสมุดรับฝากเงิน 10. ผู้จัดการตรวจสอบยอดการถอนเงินเปรียบเทียบกับบัญชีแยกประเภททุกสิ้นวันทำการ

เงื่อนไขการรับฝากเงินของสหกรณ์

การรับฝากเงินจากสมาชิกสหกรณ์เป็นการส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยความสมัครใจ ของสมาชิก ซึ่งปกติสหกรณ์จะรับฝากเงินประเภทต่าง ๆ ตามแต่ที่สหกรณ์จะกำหนดเงื่อนไข ไว้ในระเบียบ **เงินฝากของสหกรณ์ซึ่งต้องได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์ ตามประเภทของเงินฝากในสหกรณ์นั้น**

1. เงินฝากออมทรัพย์ เป็นการรับฝากเงินจากสมาชิกในลักษณะฝากและถอนเมื่อใดก็ได้ โดยสหกรณ์คิดดอกเบี้ยให้เป็นรายวัน เงินฝากออมทรัพย์ของสหกรณ์บางแห่งอาจมี หลายชนิด เช่น เงินฝากออมทรัพย์ พิเศษ เงินฝากสัจจะ ออมทรัพย์ เงินฝากเพื่อการศึกษา เป็นต้น
2. เงินฝากประจำ เป็นการรับฝากเงินจากสมาชิกในลักษณะที่มีกำหนดระยะเวลาใน การถอนคืน โดยสหกรณ์จะคิดดอกเบี้ยให้เมื่อถึงกำหนดระยะเวลาฝาก หากสมาชิกถอนคืน ก่อนกำหนด สหกรณ์จะคิดดอกเบี้ยให้ตามเงื่อนไขที่กำหนดในระเบียบว่าด้วยการรับฝากเงิน จากสมาชิก ซึ่งได้แก่เงินฝาก 3 เดือน เงินฝาก 6 เดือน และเงินฝาก 1 ปี

จากการการดำเนินธุรกิจด้านการรับฝากเงินพบว่าปัจจุบันมีสหกรณ์หลายแห่งประสบปัญหาการทุจริต และมีข้อบกพร่องด้านการรับฝาก เงินเพิ่มมากขึ้น การทุจริตหรือข้อบกพร่องที่พบในสหกรณ์เหล่านี้ไม่เพียงแต่ทำให้เกิดความ สูญเสียทางการเงินเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อฐานะทางการเงินและความเชื่อถือศรัทธาของมวลสมาชิกและบุคคล ทั่วไปด้วย

ลักษณะการทุจริตด้านเงินรับฝาก

1. รับเงินฝากจากสมาชิกแล้วไม่นำเงินเข้าสหกรณ์ มีการบันทึกรายการในสมุดคู่ฝากแต่ไม่บันทึกรายการในทะเบียนย่อยเจ้าหน้าที่เงินฝาก ไม่ส่งเงินฝากและใบส่งเงินฝากของ สมาชิกให้ฝ่ายบัญชีของสหกรณ์
2. รับเงินฝากจากสมาชิกแล้วไม่นำเงินเข้าสหกรณ์ มีการบันทึกรายการ ในสมุดคู่ฝาก และทะเบียนย่อยเจ้าหน้าที่เงินฝาก แต่ไม่ส่งเงินฝากและใบส่งเงินฝากของสมาชิกให้ฝ่ายบัญชี ของสหกรณ์ ทำให้ยอดเงินในสมุดคู่ฝากและทะเบียนย่อยเจ้าหน้าที่เงินฝากจะสูงกว่ายอดเงิน ฝากในบัญชีของสหกรณ์
3. สมาชิกและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ร่วมมือกันเปิดบัญชีเงินฝากโดยไม่มีการนำเงินมา ฝากกับสหกรณ์ มีการบันทึกรายการฝากเงินในสมุดคู่ฝากและทะเบียนย่อยเจ้าหน้าที่เงินฝาก ไม่ มีการลงบัญชีของสหกรณ์ เมื่อมีการถอนเงินออกไปจะทำให้ยอดเงินฝากในสมุดคู่ฝากและ ทะเบียนย่อยเจ้าหน้าที่เงินฝากจะสูงกว่ายอดเงินฝากในบัญชีของสหกรณ์
4. มีการแก้ไขจำนวนเงินฝากในใบส่งเงินฝากของสมาชิกให้มียอดน้อยกว่าจำนวน เงินที่ฝากจริง ทำให้ยอดเงินฝากในทะเบียนย่อยเจ้าหน้าที่เงินฝากและในบัญชีของสหกรณ์ น้อย กว่ายอดเงินฝากในสมุดคู่ฝาก
5. คำนวณดอกเบี้ยและบันทึกรายการในทะเบียนย่อยเจ้าหน้าที่เงินฝากถูกต้อง แต่บันทึก รายการในสมุดคู่ฝากน้อยกว่าความเป็นจริง ทำให้สมาชิกได้รับดอกเบี้ยน้อยลง
6. คำนวณดอกเบี้ยและบันทึกรายการในทะเบียนย่อยเจ้าหน้าที่เงินฝากสูงกว่าความเป็น จริง แต่จ่ายดอกเบี้ยให้แก่สมาชิกตามความเป็นจริง
7. เจ้าหน้าที่สหกรณ์เปิดบัญชีเงินฝากไว้ในสหกรณ์ และใช้หมุนเวียนฝากและถอน เงินในบัญชีที่เปิดไว้
8. เจ้าหน้าที่สหกรณ์นำเงินฝากของสมาชิกเข้าบัญชีของตนเองหรือสมาชิกอื่นแล้ว ถอนเงินนั้นไปใช้ส่วนตัว กรณีนำเงินเข้าบัญชีสมาชิกอื่นก็จะปลอมแปลงลายมือชื่อในการ ถอนเงิน
9. ปลอมแปลงลายมือชื่อสมาชิกเพื่อถอนเงินในบัญชีที่ไม่มีความเคลื่อนไหว

ซึ่งในทุกกรณีเกิดจากเจตนาทุจริต โดยมีเหตุมาจาก การที่สหกรณ์ขาดระบบการควบคุมภายในที่ดี และรัดกุม ความหย่อนยานของผู้จัดการสหกรณ์ หรือคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ ที่จะให้ความสำคัญในการตรวจสอบ และดูแล กำกับ กระบวนการรับฝากเงินภายในสหกรณ์ ให้เป็นไปตามระเบียบของสหกรณ์ จึงเป็นช่องทางที่ทำให้เจ้าหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องใช้เป็นช่องทางการทุจริตได้ และปัญหาเกี่ยวกับการทุจริตในธุรกิจเงินรับฝากนั้น ยังกระทบถึง สมาชิกของสหกรณ์ผู้มีรายชื่อบัญชีเงินฝากในสหกรณ์ ที่จะไม่สามารถเบิกถอนเงินของตนเองได้ตามความประสงค์ ก่อให้เกิดปัญหาการฟ้องร้อง สูญเสียค่าใช้จ่าย และความเชื่อถือในองค์กรสหกรณ์ ส่งผลถึงปัญหาในชุมชนอย่างกว้างขวาง

ลักษณะที่ตรวจพบในสหกรณ์

1. กรณี การนำเข้าข้อมูลการรับฝากเงินในโปรแกรมเงินฝากของเจ้าหน้าที่สหกรณ์ (สหกรณ์ใช้โปรแกรม Microbakger)

การปฏิบัติงานในระบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์

กรณีทั่วไปปกติ

1. ผู้ใช้ ใส่เลขที่บัญชีเงินฝากของสมาชิกที่มาติดต่อเข้าไปในระบบ
2. ใส่จำนวนเงินคงเหลือของยอดสมุดบัญชี เข้าไปในระบบ (เป็นการตรวจสอบยอดเงินก่อนทำรายการ

3. ระบบจะตรวจสอบยอดคงเหลือในระบบ กับยอดคงเหลือในสมุดตามจำนวนเงินข้อ 2.

ถ้ายอดถูกต้องตรงกัน ระบบจะขึ้นเมนูการทำรายการใหม่เพื่อให้ผู้ใช้เลือกข้อที่สมาชิกมายื่นเอกสารไว้ เช่น ฝาก ถอน แก่รายการฝาก-ถอน ถอนปิดบัญชี (ถ้ายอดไม่ถูกต้อง ระบบจะขึ้นข้อความเตือนว่า จำนวนเงินไม่ถูกต้อง)

4. กรณีเลือก ฝาก ผู้ใช้จะใส่ยอดฝากตามใบฝากเงิน ลงในกรอบของช่องจำนวนเงิน

5. ระบบจะพิมพ์ ข้อความ เช่น ลำดับเลขที่เอกสารการทำรายการ ชนิดรายการ เลขที่บัญชี วันที่ทำรายการ ชื่อสมาชิก เลขทะเบียน กลุ่ม จำนวนเงินที่ทำรายการฝาก ยอดคงเหลือหลังจากทำรายการฝากเข้าไปแล้ว รหัสผู้ใช้ ชื่อผู้ใช้ระบบ รหัสย่อของการบันทึกบัญชี ลงบนใบฝากเงิน

6. ระบบจะให้พิมพ์สมุดบัญชีเงินฝาก และแผ่นบัญชีเงินฝาก

7. ผู้ใช้ จะนำเอกสารที่ทำผ่านระบบแล้ว พร้อมเงินสดตามเอกสาร ส่งมอบให้เจ้าหน้าที่การเงิน

8. ผู้ใช้ ส่งคืนสมุดบัญชีเงินฝากให้แก่สมาชิก

ยกเลิก กรณีปกติ สมาชิกมาขอถอนเงินฝาก แต่ผู้ใช้ทำเป็นรายการในระบบเป็น ฝากเงิน

1. ขั้นตอนการฝากเงิน

1. ผู้ใช้ ใส่เลขที่บัญชีเงินฝากของสมาชิกที่มาติดต่อเข้าไปในระบบ

2. ใส่จำนวนเงินคงเหลือของยอดสมุดบัญชี เข้าไปในระบบ (เป็นการตรวจสอบยอดเงินก่อนทำรายการ)

3. ระบบจะตรวจสอบยอดคงเหลือในระบบ กับยอดคงเหลือในสมุดตามจำนวนเงินข้อ 2.

ถ้ายอดถูกต้องตรงกัน ระบบจะขึ้นเมนูการทำรายการใหม่เพื่อให้ผู้ใช้เลือกข้อที่สมาชิกมายื่นเอกสารไว้ เช่น ฝาก ถอน แก่รายการฝาก-ถอน ถอนปิดบัญชี (ถ้ายอดไม่ถูกต้อง ระบบจะขึ้นข้อความเตือนว่า จำนวนเงินไม่ถูกต้อง)

4. กรณีเลือก ฝาก ผู้ใช้จะใส่ยอดฝากตามใบฝากเงิน ลงในกรอบของช่องจำนวนเงิน

5. ระบบจะพิมพ์ ข้อความ เช่น ลำดับเลขที่เอกสารการทำรายการ ชนิดรายการ เลขที่บัญชี วันที่ทำรายการ ชื่อสมาชิก เลขทะเบียน กลุ่ม จำนวนเงินที่ทำรายการฝาก ยอดคงเหลือหลังจากทำรายการฝากเข้าไปแล้ว รหัสผู้ใช้ ชื่อผู้ใช้ระบบ รหัสย่อของการบันทึกบัญชี ลงบนใบฝากเงิน

6. ระบบจะให้พิมพ์สมุดบัญชีเงินฝาก และแผ่นบัญชีเงินฝากพบว่าเลือกทำรายการผิดข้อ และทำการยกเลิกขณะสมาชิกยังไม่ได้กลับไป

2. ขั้นตอนการยกเลิกฝากเงิน

7. ผู้ใช้ ใส่เลขที่บัญชีเงินฝากของสมาชิกที่มาติดต่อเข้าไปในระบบ

8. ใส่จำนวนเงินคงเหลือของยอดสมุดบัญชี เข้าไปในระบบ (เป็นการตรวจสอบยอดเงินก่อนทำรายการ)

9. ระบบจะตรวจสอบยอดคงเหลือในระบบ กับยอดคงเหลือในสมุดตามจำนวนเงินข้อ 2

10. เลือก แก่รายการฝาก -ถอน

11. เลือก ยกเลิกรายการฝากเงิน

12. ใส่ วัน เดือน ปี ของการทำรายการฝาก

13. ใส่ เลขที่เอกสารการทำรายการ ของการฝากเงิน ตามข้อ 5

14. ใส่ เลขที่บัญชีเงินฝากที่ทำรายการ และต้องการยกเลิก

15. ระบบจะให้พิมพ์ เอกสารสลิปรายการ

16. ระบบจะให้พิมพ์สมุดบัญชีเงินฝาก และแผ่นบัญชีเงินฝาก

ยอดเงินฝากในระบบ และสมุดบัญชีเงินฝากสมาชิกจะลดลงเหลือเท่ากัน
ยกเลิกแล้ว ผู้ใช้จะมาเริ่มทำรายการที่สมาชิกแสดงความต้องการไว้ คือ ถอนเงินฝาก

กรณีไม่ปกติที่พบ

1. ขั้นตอนการฝากเงิน

1. ผู้ใช้ ใส่เลขที่บัญชีเงินฝากของสมาชิกที่มาติดต่อเข้าไปในระบบ
2. ใส่จำนวนเงินคงเหลือของยอดสมุดบัญชี เข้าไปในระบบ (เป็นการตรวจสอบยอดเงินก่อนทำรายการ)
3. ระบบจะตรวจสอบยอดคงเหลือในระบบ กับยอดคงเหลือในสมุดตามจำนวนเงินข้อ 2.
ถ้ายอดถูกต้องตรงกัน ระบบจะขึ้นเมนูการทำรายการใหม่เพื่อให้ผู้ใช้เลือกข้อที่สมาชิกมายื่นเอกสารไว้
เช่น ฝาก ถอน แกะรายการฝาก-ถอน ถอนปิดบัญชี (ถ้ายอดไม่ถูกต้อง ระบบจะขึ้นข้อความเตือน
ว่า จำนวนเงินไม่ถูกต้อง)
4. เลือก ฝาก ผู้ใช้จะใส่ยอดฝาก ลงในรอบของช่องจำนวนเงิน
5. เอกสารใบฝากเงินไม่ปรากฏว่าบันทึกไว้ในสมุดบัญชีเงินสด การพิมพ์ใบฝากเงินตามข้อ 5. ของกรณีทั่วไป
ปกติจะใช้ใบฝากเงิน หรือกระดาษเปล่าใส่ลงในเครื่องพิมพ์ ระบบก็จะพิมพ์ออกมา (คล้ายกับการพิมพ์สำเนา
ใบฝากเงินของธนาคาร ตามตัวอย่างที่แนบมา)
6. ระบบจะให้พิมพ์สมุดบัญชีเงินฝาก และแผ่นบัญชีเงินฝาก

2. ขั้นตอนการถอนเงินฝาก

7. ผู้ใช้ ใส่เลขที่บัญชีเงินฝากของสมาชิกที่มาติดต่อเข้าไปในระบบ
8. ใส่จำนวนเงินคงเหลือของยอดสมุดบัญชี เข้าไปในระบบ (เป็นการตรวจสอบยอดเงินก่อนทำรายการ)
9. ระบบจะตรวจสอบยอดคงเหลือในระบบ กับยอดคงเหลือในสมุดตามจำนวนเงินข้อ 8.
10. เลือก ถอน ผู้ใช้จะใส่ยอดถอนตามใบถอนเงิน ลงในรอบของช่องจำนวนเงิน
11. ระบบจะพิมพ์ ข้อความ เช่น ลำดับเลขที่เอกสารการทำรายการ ชนิดรายการ เลขที่บัญชี วันที่ทำ
รายการ ชื่อสมาชิก เลขทะเบียน กลุ่ม จำนวนเงินที่ทำรายการถอน ยอดคงเหลือหลังจากทำรายการ
ถอนแล้ว รหัสผู้ใช้ ชื่อผู้ใช้ระบบ รหัสย่อของการบันทึกบัญชี ลงบนใบถอนเงิน
12. ระบบจะให้พิมพ์สมุดบัญชีเงินฝาก และแผ่นบัญชีเงินฝาก
13. ผู้ใช้ จะนำเอกสารที่ทำผ่านระบบแล้ว ส่งมอบให้เจ้าหน้าที่การเงิน
14. เจ้าหน้าที่การเงินจะส่งจำนวนเงินที่ถอนและสมุดบัญชีเงินฝากให้แก่ ผู้ใช้ นำไปให้สมาชิกตรวจนับเงินตรง
กับจำนวนเงินที่ถอนหรือไม่

3. ขั้นตอนยกเลิกรายการฝากเงิน

15. ผู้ใช้ ใส่เลขที่บัญชีเงินฝากของสมาชิกที่มาติดต่อเข้าไปในระบบ
16. ใส่จำนวนเงินคงเหลือของยอดสมุดบัญชี เข้าไปในระบบ (เป็นการตรวจสอบยอดเงินก่อนทำรายการ)
17. ระบบจะตรวจสอบยอดคงเหลือในระบบ กับยอดคงเหลือในสมุดตามจำนวนเงินข้อ 16.
18. เลือก แกะรายการฝาก -ถอน
19. เลือก ยกเลิกรายการฝากเงิน
19. ใส่ วัน เดือน ปี ของการทำรายการฝาก
20. ใส่ เลขที่เอกสารการทำรายการ ของการฝากเงิน ตามข้อ 5

21. ใส่ เลขที่บัญชีเงินฝากที่ทำรายการ และต้องการยกเลิก
22. บันทึก
23. ระบบจะให้พิมพ์ เอกสารสลิปรายการ
24. ระบบจะให้พิมพ์สมุดบัญชีเงินฝาก และแผ่นบัญชีเงินฝาก
25. ระบบจะทำการยกเลิกข้อมูลของการทำรายการฝากออก และลดยอดเงินในบัญชีเงินฝากของสมาชิกลงตามจำนวนเงินของการฝากตามข้อ 4 ทำให้ยอดเงินฝากของระบบ ต่ำกว่าสมุดบัญชีเงินฝากของสมาชิก

ตัวอย่าง แสดงการทำรายการ

ยอดคงเหลือในระบบ และสมุดบัญชีเงินฝาก	200,000
ฝาก เข้าไปในระบบ	150,000
คงเหลือ	350,000
ถอน (มีเอกสาร บันทึกสมุดเงินสด)	150,000
คงเหลือ	200,000
ยกเลิก รายการฝาก	150,000
ยอดคงเหลือในระบบ หลังจากยกเลิก	50,000
ยอดคงเหลือในสมุดบัญชีเงินฝาก	200,000

2. กรณี การปลอมแปลงลายมือการถอนเงินฝากออมทรัพย์

1. เจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ฯ ปลอมแปลงเอกสารการฝาก – ถอน เงินฝากออมทรัพย์ของสมาชิก โดยจะเลือกบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ที่ไม่มีรายการเคลื่อนไหว นำไปใช้ส่วนตัว
2. เจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ฯ ให้สมาชิกเซ็นเอกสารการฝาก – ถอน เงินทิ้งไว้ โดยอ้างว่าเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับสมาชิก นำไปใช้ส่วนตัว

แนวทางการแก้ไขการทุจริตหรือข้อบกพร่อง

เมื่อตรวจพบการทุจริตหรือข้อบกพร่อง ให้ดำเนินการ ดังนี้

1. ตรวจสอบเอกสารหลักฐานการรับเงินฝากและถอนเงินฝากผ่านไปบัญชีย่อยเจ้าหน้าที่ เงินฝากว่าถูกต้องตรงกันทั้งวันที่และจำนวนเงินหรือไม่ และตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน ของเอกสารหลักฐาน โดยเฉพาะใบถอนเงินฝากว่าสมาชิกลงลายมือชื่อครบถ้วนหรือไม่ พร้อมทั้งเปรียบเทียบทดสอบลายมือชื่อกับบัตรตัวอย่างลายมือชื่อผู้ฝาก

2. การยืนยันยอดเงินฝากสมาชิก การยืนยันยอดเงินฝากเป็นวิธีการตรวจสอบที่ดี ที่สุดเพราะจะทำให้แน่ใจว่าบัญชีเงินรับฝากที่ปรากฏอยู่ในบัญชีถูกต้องมากน้อยเพียงใดเมื่อเปรียบเทียบกับสมุดบัญชีของสมาชิก วิธีการยืนยันยอดสามารถกระทำได้โดยการยืนยัน ยอดกับสมาชิกโดยตรงและการส่งหนังสือขอยืนยันยอดเงินรับฝากไปยังสมาชิก

3. พิจารณาผลการยืนยันยอดเงินรับฝาก การยืนยันยอดเงินรับฝากในบางครั้งอาจ ไม่ได้รับคำตอบทุกราย ดังนั้นในการตรวจสอบจึงต้องพิจารณาด้วยว่าสมาชิกที่ไม่ได้ยืนยัน ยอด มี

จำนวนมากน้อยเพียงใดและเพียงพอต่อการแสดงความคิดเห็นหรือไม่ ถ้าไม่เพียงพอ ก็ให้ส่งหนังสือยืนยันยอดให้สมาชิกอีกครั้งหนึ่ง

4. เรียกสมุดบัญชีตรวจสอบกับบัญชีย่อยเจ้าหน้าที่เงินรับฝาก ในกรณีที่สมาชิก ทักท้วงการยืนยันยอดเงินรับฝาก ให้เรียกสมุดบัญชีมาตรวจสอบโดยเปรียบเทียบรายการ ฝาก - ถอนคงเหลือกับบัญชีย่อยเจ้าหน้าที่เงินรับฝาก ถ้าพบว่ามีข้อแตกต่างให้หาสาเหตุว่า เกิดขึ้นได้อย่างไร

ขั้นตอนเมื่อพบเหตุไม่ปกติในสหกรณ์

1. ตรวจสอบข้อมูล เอกสารที่เกี่ยวข้อง
2. ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ เพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการ
 - คณะกรรมการสืบหาข้อเท็จจริง
 - คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง
3. เมื่อได้ข้อมูลครบถ้วน นำเข้าที่ประชุมคณะกรรมการ เพื่อพิจารณาต่อไป

โทษทางวินัย

1. ไล่ออก
2. ให้ออก
3. พักงานโดยไม่จ่ายค่าจ้าง
4. ภาคทัณฑ์

แนวทางการป้องกันไม่ให้เกิดการทุจริตและข้อบกพร่อง

1. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ มีหน้าที่ในการกำกับดูแลกิจการของสหกรณ์ทั้งทางตรง และทางอ้อม โดย

- (1) ให้คำแนะนำหลักการดำเนินธุรกิจด้านต่าง ๆ แก่สหกรณ์ ตลอดจนการกำหนดระเบียบขึ้นถือใช้
- (2) สนับสนุนและให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่สหกรณ์เพื่อประกอบการตัดสินใจ
- (3) ประเมินผลการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์และเสนอแนะข้อควรแก้ไข ปรับปรุงแก่คณะกรรมการสหกรณ์
- (4) ให้การศึกษาอบรมหลักและวิธีดำเนินงานสหกรณ์แก่สมาชิกคณะกรรมการ และฝ่ายจัดการของสหกรณ์

2. ผู้ตรวจการสหกรณ์ ให้ผู้ตรวจการสหกรณ์ตรวจสอบกิจการและภาวะการเงินของ สหกรณ์ไว้ ดังนี้

ก. การตรวจสอบกิจการ ให้ตรวจสอบ

(1) การดำเนินงานของฝ่ายจัดการและคณะกรรมการดำเนินการของ สหกรณ์ ต้องไม่กระทำการใดๆที่ฝ่าฝืนกฎหมาย ข้อบังคับหรือระเบียบของสหกรณ์ หรือ ขัดมติที่ประชุมใหญ่ หรือมติคณะกรรมการดำเนินการ หรือคำสั่ง คำแนะนำ ระเบียบของ นายทะเบียนสหกรณ์ ทุกกรณี

(2) นิติกรรม สัญญา หรือข้อตกลงใด ๆ ที่สหกรณ์มีกับสมาชิกหรือ บุคคลภายนอก หรือเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ต้องเรียบร้อยสมบูรณ์ มีผลผูกพันคู่กรณีตาม วัตถุประสงค์ของการทำนิติกรรม

สัญญา และข้อตกลงนั้น เช่น ผู้ลงนามต้องเป็นผู้มีอำนาจ ในฐานะผู้แทนหรือตัวแทน ข้อความต้องครบถ้วน ไม่มีการขูดลบ ถ้าขีดฆ่า คู่กรณีต้องลงลายมือชื่อกำกับไว้ด้วย เป็นต้น

(3) เอกสารอื่น ๆ อันเป็นสาระสำคัญที่ใช้ประกอบในการดำเนิน กิจการ หรือการทำธุรกิจทุกกิจกรรม ต้องมีข้อความครบถ้วนสมบูรณ์ ผู้มีอำนาจหน้าที่ลงลายมือชื่อ ไว้และไม่ชำรุดหรือบกพร่อง และต้องมีครบถ้วนสามารถตรวจสอบยืนยันได้

(4) การตรวจสอบการมอบหมายหน้าที่การงานภายในสหกรณ์ ตั้งแต่คณะกรรมการผู้จัดการ และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเงินรับฝาก ต้องมีความชัดเจน ในเรื่องภาระหน้าที่ของแต่ละตำแหน่ง เพื่อมิให้เกิดการโต้แย้งเมื่อเกิดข้อเสียหาย และควรตรวจสอบการหมุนเวียนหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ และพฤติกรรมอื่นที่อาจเกี่ยวเนื่องกับความเสียง

ข. การตรวจสอบภาวะการเงิน ให้ตรวจสอบ

(1) ความถูกต้องของการบันทึกรายการในบัญชีหรือสมุดเงินสดโดย ตรวจสอบกับหลักฐานเอกสารที่สหกรณ์นำมาใช้ประกอบหากไม่อาจตรวจสอบได้ทุก รายการให้ตรวจสอบรายการที่เห็นว่ามี ความสำคัญ หรือมียอดรับ - จ่ายเงินจำนวนมาก ถ้า พบว่ามีเงินสดคงเหลือ ผู้ถือเงินต้องแสดงให้เห็นว่ามีเงินสดตามจำนวนนั้นจริง และให้ผู้ถือ เงินสดลงชื่อรับรองความถูกต้องไว้ในบัญชีหรือสมุดเงินสดตรงยอดเงินสดคงเหลือประจำวัน เพื่อรับรองเงินสดคงเหลือ หากผู้ถือเงินสดไม่มีอำนาจถือเงินสดหรือถือไว้เกินอำนาจที่ตนมี ต้องแก้ไข ให้ถูกต้อง

(2) สมุดเงินฝากธนาคารทุกเล่ม ความเคลื่อนไหวการฝากถอนเงิน ถ้ามีสิ่งผิดสังเกต หรือมีข้อพิรุธ หรือการฝากถอนรายใหญ่ ต้องตรวจสอบที่ไป ที่มาของเงิน นั้นอย่างละเอียด

(3) ความถูกต้องของงบทดลองกับบัญชีแยกประเภท ณ วันสิ้นเดือน หลังสุด

(4) ความถูกต้องของบัญชีย่อยและทะเบียนต่าง ๆ โดยการสุ่มเป็นครั้งคราว

การตรวจสอบหากปรากฏว่ามีเงินสดหรือสินค้าขาดบัญชี หรือมีการกระทำอันเป็น การทุจริต ต้องสั่งให้คณะกรรมการดำเนินการแก้ไข และหากเห็นว่าจะเกิดความเสียหายแก่ สหกรณ์ ต้องให้คณะกรรมการดำเนินคดีตามกฎหมายทันที รวมทั้งต้องพยายามติดตามความเสียหายที่เป็นจำนวนเงิน กลับมาให้มากที่สุด ด้วย เพื่อลดปัญหาที่อาจเกิดในด้านสภาพคล่อง และลดปัญหาที่เกี่ยวกับความเชื่อมั่นในองค์กรสหกรณ์

การรายงานการตรวจสอบ เมื่อตรวจสอบแล้วให้จัดทำรายงานผลการตรวจสอบให้นาย ทะเบียนสหกรณ์ทราบด้วย

ข้อบกพร่องที่พบในสหกรณ์

ด้านระเบียบของสหกรณ์

1. กำหนดให้มีประเภทเงินฝากมากเกินไป
2. กำหนดให้สมาชิกมีสมุดเงินฝากหลายเล่ม
3. ไม่ได้กำหนดระเบียบการรับฝากเงิน (สัจจะออมทรัพย์)
4. ไม่ปฏิบัติตามระเบียบที่สหกรณ์กำหนด
5. เมื่อเกิดข้อบกพร่องจากการไม่ปฏิบัติตามระเบียบแล้ว ผู้มีอำนาจไม่ดำเนินการ แก้ไขโดยเร็ว

ด้านเจ้าหน้าที่สหกรณ์

1. ไม่รักษาความลับของสมาชิกผู้ฝากเงิน
2. เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเบ็ดเสร็จในคนเดียว ไม่มีระบบการตรวจสอบ และระบบการหมุนเวียนของพนักงานตามระยะเวลาที่เหมาะสม
3. สหกรณ์ไม่ได้กำหนดวิธีการปฏิบัติงาน หรือการมอบหมายความรับผิดชอบงาน เป็นลายลักษณ์อักษร
4. สหกรณ์ไม่ได้กำหนดอำนาจการอนุมัติวงเงินขั้นสูงในการรับฝาก - ถอนเงิน ของ เจ้าหน้าที่แต่ละตำแหน่งเป็นลายลักษณ์อักษร
5. เจ้าหน้าที่เก็บรักษาสมุดคู่ฝากของสมาชิกไว้

ด้านสมาชิกสหกรณ์

1. สมาชิกฝากสมุดคู่ฝากไว้กับเจ้าหน้าที่สหกรณ์
2. สมาชิกไม่ตรวจสอบความถูกต้องของสมุดคู่ฝากเมื่อนำเงินมาฝากและถอนเงินฝาก กับสหกรณ์
3. สมาชิกไม่ทราบเกี่ยวกับระเบียบการรับฝากเงิน
4. สมาชิกเซ็นชื่อในใบฝาก หรือใบถอน ล่วงหน้าไว้ให้แก่พนักงานของสหกรณ์

ด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง

1. ไม่มีระบบการบันทึกข้อมูลเงินฝาก ที่เหมาะสมรัดกุม
2. ไม่มีการกำหนดผู้ควบคุมดูแล ผู้มีหน้าที่ในการเข้าถึงข้อมูล ผู้มีหน้าที่ในการแก้ไข ตรวจสอบ และการสำรองข้อมูล
3. ไม่มีระบบการตรวจยืนยันความถูกต้อง และความเที่ยงตรงในระบบเทคโนโลยี
4. ไม่มีการปรับปรุงความถูกต้องตามระยะเวลาที่เหมาะสม